



การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง
เพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม
Research and innovation in performing arts to raise the quality of society
sustainably Nakhon Pathom Province

จินตนา สายทองคำ

ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม

พิมพ์ิกา มหามาศย์

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ลิขสิทธิ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อเรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน
จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ, นายณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม
และ นางสาวพิมพ์ิกา มหามาศย์

พ.ศ. 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม วัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม ได้อย่างยั่งยืน ขอบเขตด้านเนื้อหามุ่งศึกษาวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด นครปฐม วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1) เก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ การสัมภาษณ์ และการ สังเกตการณ์ 2) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำสู่ขั้นตอนการสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การสร้างสรรค์ นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ 4) สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ ได้รับจากกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต 5) การประชุมกลุ่มย่อย 6) เผยแพร่ นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม 7) สรุปผล

ผลการวิจัย พบว่า นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ มีแนวความคิด การสร้างสรรค์จากสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ 1) ลาวครั่ง 2) ไทยดำ หรือไทยทรงดำ 3) ลาวเวียง 4) ไทยรามัญ 5) ไทยจีน องค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย 1) ดนตรีประกอบการแสดง สื่อถึงเอกลักษณ์ของสำเนียงดนตรีชาติพันธุ์ต่าง ๆ 2) กระบวนการ ทำไร่ ใช้การบูรณาการทำไร่พื้นบ้าน ทำไร่นาฏศิลป์ไทย ทำทางธรรมชาติ และทำไร่ที่สร้างสรรค์ใหม่เข้า ด้วยกัน 3) เครื่องแต่งกาย สร้างสรรค์ขึ้นจากเครื่องแต่งกายอันเป็นอัตลักษณ์พิเศษของกลุ่มชาติพันธุ์ 4) ผู้แสดง ใช้ผู้หญิงจำนวน 8 คน ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ สามารถสื่อสังคม ชุมชน ดังนี้ 1) วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรม 2) วิถีชีวิตด้านการทอผ้า 3) วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย และ 4) วิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกัน ตลอดจนช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มเชิง วัฒนธรรม ผ่านผลิตภัณฑ์ในชุมชนต่าง ๆ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มคนใน จังหวัดนครปฐมได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดรายได้ต่อชุมชน ถือเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่ม ชาติพันธุ์ในนครปฐมได้อย่างสมบูรณ์

Research Title	Research and innovation in performing arts to raise the quality of society sustainably Nakhon Pathom Province
Researcher	Associate Professor Dr.Jintana Saitongkum, Mr.Narongrit Chaokam, Mr.Pimpika Mahamart
Year	2022

Abstract

This research article is inventive research utilizing qualitative research methods and has solely served a purpose for established and innovating performing arts in order to sustainably ensure and enhance the quality of society. The process of this research involves with collecting more information from related academic documents including exclusive interviews and meeting with Thai experts before comprehending and analyzing the content and develop into new performance.

The study found that the city of Nakorn Pathom is one of the most distinguished cities in terms of the long history, culture and performing arts. This city has a broad range of ethnic groups including Lao Krang, Tai Dam, Lao Wiang, Mon and Chinese where they had migrated and settled long time ago yet still live together peacefully. The study also found that the process of developing and innovating this new performance “Chart-Pan-Saran” comprises of seven different stages. The concept is captured by the influence of the 5 different ethnic groups in Nakorn Pathom city. The background music and songs are partially composed, and the melody is aiming to reflect the identity of the local ethnic music in this city. The choreography is advanced from the local performing arts of each ethnic groups combined with Thai dance and natural gesture to represent the ethnic diversity, culture, tradition, and ways of life. The performing costume is inspired by the discrete ethnic groups in this city and the actress are auditioned in the group of 8 people. The groupwork meetings are held in order to present the creative performance to 5 Thai dance experts, both from internal and external of Bunditpatanasilpa Institute. The performance is set to be premiere at the 6th BPI Presentation of Creative Performing Arts.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม คณะผู้วิจัยกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เกี่ยวกับงานวิจัย การประชุมกลุ่มย่อยและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

1) อาจารย์รัตติยะ วิกสิตพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-ละคร) พุทธศักราช 2560

2) อาจารย์ณัฏมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3) อาจารย์รัจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-ละคร) พุทธศักราช 2554

4) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) พุทธศักราช 2548

5) อาจารย์ไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญดุริยางคศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

6) ดร.อนวัชร นกตารา ผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครปฐม
ขอบคุณนักแสดงและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี
ขอบคุณคณะศิลปนาฏดุริยางค์ ที่อำนวยความสะดวก อนุเคราะห์สถานที่ในการดำเนินการ
สร้างสรรค์

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่จัดสรรทุนวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตในการวิจัย.....	3
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดนครปฐม.....	6
2.1.1 ลักษณะทางกายภาพ.....	6
2.1.2 ประวัติศาสตร์ความเป็นมา.....	7
2.1.3 วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม.....	10
2.2 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม.....	18
2.2.1 ชาติพันธุ์ลาวครั้ง.....	18
2.2.2 ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ.....	22
2.2.3 ชาติพันธุ์ลาวเวียง.....	25
2.2.4 ชาติพันธุ์ไทยรามัญ.....	27
2.2.5 ชาติพันธุ์ไทยจีน.....	29
2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	30
2.3.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์.....	30
2.3.2 ขั้นตอนในการออกแบบงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์.....	39
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
2.5 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45

สารบัญ

	หน้า
3.1 การศึกษาข้อมูลทางวิชาการ.....	46
3.2 ขอบเขตการวิจัย.....	46
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
3.5 การตรวจสอบข้อมูล.....	49
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
3.7 การสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง...	50
3.8 การนำเสนอข้อมูล.....	50
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	52
4.1 แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง.	52
4.2 กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบ	
การแสดง ประกอบด้วย.....	56
4.2.2 การสร้างสรรค์บทร้องและดนตรีประกอบการแสดง.....	57
4.2.3 การสร้างสรรค์ท่ารำ.....	58
4.2.4 การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย.....	66
4.2.5 การคัดเลือกผู้แสดง.....	70
4.2.6 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)	73
4.2.7 การเผยแพร่สู่สาธารณชน.....	80
4.3 การยกระดับคุณภาพชีวิตจากนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง	
ชุด ชชาติพันธุ์สราญ.....	83
4.3.1 ความสำคัญของชาติพันธุ์ที่ปรากฏในจังหวัดนครปฐม.....	83
4.3.2 วิธีชีวิตในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชชาติพันธุ์สราญ.....	86
4.3.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรมผ่านนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง	
ชุด ชชาติพันธุ์สราญ.....	91
บทที่ 5 สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ.....	99
5.1 สรุปผล.....	99
5.2 อภิปรายผล.....	107
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	109
รายการอ้างอิง.....	110

สารบัญ

	หน้า
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก.....	116
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	
- ค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ	
- ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	
ภาคผนวก ข.....	128
- การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) นานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชชาติพันธุ์สำราญ	
- การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อนานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชชาติพันธุ์สำราญ	
- ประมวลภาพการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) นานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชชาติพันธุ์สำราญ	

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แผนที่ภูมิประเทศแสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดนครปฐม	7
2.2	พระปฐมเจดีย์ในปี พ.ศ. 2468.....	9
2.3	สะพานเจริญศรัทธา เชื่อมระหว่างสถานีรถไฟนครปฐมกับองค์พระปฐมเจดีย์...	9
2.4	งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ บริเวณหน้าพระร่วงโรจนฤทธิ์.....	11
2.5	การแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์	11
2.6	ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ บ้านโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม.....	13
2.7	ศาลผีเจ้านายของชาวลาวครั้ง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม.....	14
2.8	การแต่งกายของสุภาพสตรีชาวลาวครั้ง ขณะร่วมพิธีเลี้ยงผีเจ้านาย.....	14
2.9	การเล่นลูกช่วงของชาวไทยโซ่ง.....	16
2.10	ห้องที่ใช้ในการเลี้ยงผีบรรพบุรุษของชาวไทยโซ่ง บ้านเกาะแรด จังหวัด นครปฐม.....	16
2.11	การสักการะเทพเจ้าไฉชิงเอี้ยในเทศกาลตรุษจีน บริเวณริมแม่น้ำท่าจีน ตลาด ห้วยพลู อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม.....	17
2.12	ขบวนแห่เทศกาลกินเจประจำปีของจังหวัดนครปฐม.....	18
2.13	สัมภาษณ์คุณกมลนพวรรณ บ่อแก้ว ผู้นำกลุ่มลาวครั้ง ของวัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม และผู้ดูแลกลุ่มทอผ้าศรีอุทุมพร.....	20
2.14	การทอผ้าที่ย้อมสีจากครั้ง (สีแดง) ของศูนย์วัฒนธรรมวัดโพรงมะเดื่อ จังหวัด นครปฐม.....	21
2.15	บ้านลาวครั้ง (จำลอง) ของศูนย์วัฒนธรรมวัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม	21
2.16	บ้านไทยดำ ของศูนย์วัฒนธรรมไทยดำ บ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม.....	23
2.17	พิธีเสนเรือนของชาวไทยดำ	24
2.18	อุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องมือทำมาหากินของชาวไทยดำ	24
2.19	ผ้าชิ้นลายแดงโมของชาวไทยดำ	25
2.20	การกำหนดทรงผมของผู้หญิงชาวไทยดำ	25
2.21	การลงพื้นที่เก็บข้อมูลชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านหนองขาม.....	27
2.22	วัดไทยาวาส.....	28
2.23	กลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญในนครปฐม.....	29
2.24	กลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีนในนครปฐม.....	30

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.25	กรอบความคิดความเหมือน เรื่อง ชนเผ่า เกี่ยวกับประเพณีการไหว้ผี.....	35
2.26	กรอบความคิดความต่าง เรื่องชนเผ่าเกี่ยวกับดอกไม้.....	35
4.1	คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครปฐม.....	52
4.2	คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทดำบ้านสะแกราย จังหวัดนครปฐม.....	52
4.3	คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่กระตุกดำบ้านสะแกราย จังหวัดนครปฐม.....	53
4.4	คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่กระตุกดำบ้านสะแกราย จังหวัดนครปฐม.....	53
4.5	คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านหนองขาม จังหวัดนครปฐม..	54
4.6	คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านหนองขาม จังหวัดนครปฐม..	54
4.7	คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง วัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม...	55
4.8	คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง วัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม...	55
4.9	สัปดาห์การสร้างสรรคทำรำนาศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ.....	58
4.10	การลงพื้นที่ศึกษาเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	67
4.11	วิเคราะห์ลักษณะเด่นเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม.....	67
4.12	แบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ.....	68
4.13	เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ.....	69
4.14	การฝึกซ้อมนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ.....	72
4.15	การฝึกซ้อมนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ.....	72
4.16	คณะผู้วิจัยนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	78
4.17	การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	78
4.18	การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	79
4.19	การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	79
4.20	สูจิบัตรการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรคระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒน ศิลป์ ครั้งที่ 6 The 6 th BPI : Presentation of Creative Performing Arts วันที่ 16-17 ธันวาคม 2565.....	80
4.21	การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค ชุต ชาติพันธุ์สราญ วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์.....	91

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.22 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สรายุ วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์.....	81
4.23 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สรายุ วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์.....	82
4.24 การเข้าถึงการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สรายุ วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์.....	82
4.25 วิถีชีวิตด้านเกษตรกรรม การทำนาปลูกข้าว ที่ปรากฏในนวัตกรรมด้าน ศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรายุ.....	86
4.26 การแบ่งบานของดอกไม้ และผลผลิตด้านเกษตรกรรม ที่ปรากฏในนวัตกรรม ด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรายุ.....	87
4.27 วิถีชีวิตการประกอบอาชีพทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในนวัตกรรม ด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรายุ.....	87
4.28 วิถีชีวิตการประกอบอาชีพทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในนวัตกรรม ด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรายุ.....	88
4.29 การผสมผสานอัตลักษณ์วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์.....	88
4.30 การนับถือและน้อมนำพระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต.....	89
4.31 วิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ที่ปรากฏในนวัตกรรมด้าน ศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรายุ.....	90
4.32 วิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ที่ปรากฏในนวัตกรรมด้าน ศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรายุ.....	90
4.33 ผลิตภัณฑ์ผ้าลายแตงโมของชาวไทยช่ง ไทยทรงดำ หรือลาวช่ง.....	91
4.34 ผลิตภัณฑ์ผ้าตีนจก สีแดง ของชาวลาวครั่ง.....	92
4.35 ผลิตภัณฑ์เสื้อย้อมคราม ของชาวลาวเวียง.....	92
4.36 ผลิตภัณฑ์สไบลูกไม้ ของชาวลาวเวียงและชาวไทยรามัญ.....	93
4.37 ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงิน ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลาวต่าง ๆ.....	93
4.38 ศูนย์วัฒนธรรมไทยคำบ้านสะแกราย.....	94
4.39 ศูนย์วัฒนธรรมไทยคำบ้านสะแกราย.....	95
4.40 ศูนย์วัฒนธรรมไทยคำ ชุมชนโรงเรียนวัดสระสี่มุม.....	95

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.41 สินค้าจัดจำหน่าย และแสดง ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทดำ ชุมชนโรงเรียน วัดสระสี่มุม.....	96
4.42 ลานวัฒนธรรมลาวเวียง บ้านหนองขาม.....	97
4.43 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่จำหน่ายและจัดแสดงสินค้าของชาวลาวเวียง.....	97
4.44 ศูนย์เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม วัดโพรงมะเดื่อ.....	98
4.45 ศูนย์เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม วัดโพรงมะเดื่อ.....	98
6.1 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group).....	155
6.2 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)	155
6.3 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)	156
6.4 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)	156
6.5 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)	157
6.6 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)	157
6.7 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)	158

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
6.8 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	159
6.9 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	159
6.10 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	160
6.11 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	160
6.12 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	161
6.13 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	161

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แผนการดำเนินงานวิจัย	47
2	กระบวนการทำฐานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพันธุ์สราญ.....	59
3	ผลการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ฐานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพันธุ์สราญ.....	74
4	เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ.....	76
5	ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อฐานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพันธุ์สราญ.....	77

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ศิลปวัฒนธรรมเป็นการสั่งสม สร้างสรรค์ภูมิฐาน ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา เป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การดำรงรักษาให้คงอยู่ทำให้มีพลังขับเคลื่อนปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือช่วยทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพแห่งความสัมพันธ์ทางสังคม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่สั่งสมในชุมชนต่าง ๆ ผนึกเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงมีเสถียรภาพเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืนโดยประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในภาคส่วนที่ตั้ง

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นสถาบันการศึกษาวิชาชีพเฉพาะด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์และทัศนศิลป์ เป็นสถาบันหลักในการอนุรักษ์สืบทอดสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม สถาปนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและยกระดับการศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพทางศิลปวัฒนธรรม ให้สามารถผลิตบัณฑิตเพื่อบริการงานด้านการสืบทอดอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ช่างศิลป์ และทัศนศิลป์ ให้มีคุณภาพมีพันธกิจสำคัญคือ 1) การจัดการศึกษาระดับพื้นฐานวิชาชีพถึงวิชาชีพขั้นสูงด้านนาฏศิลป์ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ และทัศนศิลป์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ 2) สร้างงานวิจัย งานสร้างสรรค์งานนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าแก่สังคม 3) ให้บริการวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมแก่สถานศึกษาชุมชนและสังคม 4) อนุรักษ์ พัฒนา สืบสานและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสู่ประชาคมอาเซียนและนานาชาติ 5) จัดการแสดงนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์และทัศนศิลป์ เพื่อเทิดทูนสถาบันหลักของชาติและส่งเสริมความเป็นไทยในระดับชาติและนานาชาติ 6) พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยหน่วยงานการศึกษา

15 แห่ง คณะวิชา 3 คณะ ได้แก่ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปจิตรและคณะศิลปศึกษา โดยมีสถานที่ตั้งส่วนกลางอยู่ ณ จังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่าแต่เดิมเมืองนครปฐมอยู่ริมทะเล เป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ มีความเจริญรุ่งเรืองมานับแต่อดีตสมัยสุวรรณภูมิ เป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี เป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดียรวมทั้งพระพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญมีชนชาติต่าง ๆ อพยพมาตั้งถิ่นฐานจำนวนมาก จากปัจจัยความเจริญทางวัฒนธรรม ปัจจัยความเจริญด้านวิทยาการและปัจจัยทางลักษณะกายภาพสิ่งแวดล้อม มีผลส่งให้ปัจจุบันจังหวัดนครปฐมมีประชากรประกอบด้วยกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์ ทั้งนี้ด้วยยุคโลกาภิวัตน์การติดต่อสื่อสารไร้พรมแดนและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนการผสมผสานวัฒนธรรมจึงทำให้บางชาติพันธุ์ที่ยังคงอนุรักษ์ขนบธรรมและประเพณี ทั้งการพูด การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ มิได้รับการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกที่ครอบคลุมแผ่กว้างอย่างรวดเร็ว

คณะผู้วิจัยเป็นบุคลากรในสังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จึงตระหนักถึงความสำคัญของจังหวัดนครปฐมในมิติทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง รวมทั้งคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งและชาวลาวเวียงที่อพยพมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญอพยพมาจากดินแดนล้านนา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอพยพมาจากประเทศเวียดนาม และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวล้วนอพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้ประมาณ 200 ปีมาแล้ว และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เป็นรากฐานของการสร้างความสามัคคีความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งแสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจ เป็นหลักให้ประพฤติในทางที่ดีงามมีคุณธรรม เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัยสืบไป คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม โดยการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปะการแสดงสู่องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้านก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นต้นแบบสู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคมได้อย่างยั่งยืน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.3.1 ด้านเนื้อหา กำหนดศึกษาวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัด นครปฐม ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง ไทยทรงดำ ลาวเวียง ไทยรามัญ และไทยจีน สู่การ สร้างสรรค์นวัตกรรมการศิลปะการแสดง

1.3.2 ด้านพื้นที่ กำหนดการจัดเก็บข้อมูลในจังหวัดนครปฐม

1.3.3 ด้านระยะเวลา กำหนดระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลและสร้างนวัตกรรม ตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2566

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1.4.1 ศึกษาและเก็บข้อมูลทางวิชาการ ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์

1.4.2 ลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

2) สัมภาษณ์ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน เกี่ยวกับชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

1.4.3 รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ นำสู่กระบวนการสร้างสรรค์

1.4.4 การสร้างสรรค์นวัตกรรมการด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง

1) การสร้างสรรค์แนวความคิด

2) การสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดง

3) การสร้างสรรค์ท่ารำ

4) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย

5) การคัดเลือกผู้แสดง

6) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

7) เผยแพร่สู่สาธารณชน

1.4.5 สรุปผล ประกอบด้วย

1) วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

2) จัดทำรูปเล่มแบบสมบูรณ์

3) เผยแพร่และตีพิมพ์บทความลงวารสาร TCI

1.5 นิยามศัพท์

นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง หมายถึง การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย ชุดชาติพันธุ์สรณ

คุณภาพสังคม หมายถึง คุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนในกิจกรรม ศิลปวัฒนธรรมด้วยศักยภาพของตนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี ก่อให้เกิดความรักสามัคคีในชุมชนอย่างยั่งยืน

กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นอาศัยปัจจุบันในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง ไทยทรงดำ ลาวเวียง ไทยรามัญ และไทยจีน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงที่สร้างสรรค์สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความสามัคคี และสภาวะแก่ทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน เสริมพลังในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นพื้นที่อย่างยั่งยืน

1.6.2 นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงที่สามารถเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์แก่ชุมชนอื่น ๆ สำหรับเสริมพลังในการพัฒนาชุมชนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแวดล้อม แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำสู่กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ ซึ่งในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลแนวคิดและทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งประเด็นการทบทวนวรรณกรรม ตามลำดับดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดนครปฐม

2.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

2.1.2 ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

2.1.3 วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม

2.2 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

2.2.1 ชาติพันธุ์ลาวครั่ง

2.2.2 ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ

2.2.3 ชาติพันธุ์ลาวเวียง

2.2.4 ชาติพันธุ์ไทยรามัญ

2.2.5 ชาติพันธุ์ไทยจีน

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

- 1) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของคุณครูเฉลย ศุขะวณิช
(ศิลปินแห่งชาติ)
- 2) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของคุณครูจำเรียง พุฒประดับ
(ศิลปินแห่งชาติ)
- 3) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของคุณครูศิริวัฒน์ ดิษยนันท์
(ศิลปินแห่งชาติ)
- 4) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของคุณครูสถาพร สันทอง

5) แนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของคุณครูจันทนา พวงประยงค์
(ศิลปินแห่งชาติ)

6) แนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547)

2.3.2 ขั้นตอนในการออกแบบงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5 กรอบแนวคิดงานวิจัย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดนครปฐม

2.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดนครปฐมตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง ห่างจากกรุงเทพมหานคร 56 กิโลเมตร เป็นเมืองแห่งปศุชนียสถานที่เก่าแก่และสำคัญ คือ พระปฐมเจดีย์ ซึ่งนับเป็นร่องรอยแห่งแรกของการเผยแพร่อารยธรรมพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทย และมีสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ที่สำคัญมากมาย ได้แก่ พุทธมณฑล ซึ่งจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ดำริจัดสร้างปศุชนียสถานเพื่อเป็นพุทธบูชา เนื่องในวโรกาสมหามงคลกาลที่พระพุทธศักราชเวียนมาบรรจบครบ 2,500 ปี ทั้งยังเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มากมายไปด้วยผลไม้และอาหารขึ้นชื่อนานาชนิด

จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ประมาณ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอพุทธมณฑล อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอดอนตูม

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทรน้อย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอดำรงวิทยะกา จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี



ภาพที่ 2.1 แผนที่ภูมิประเทศแสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดนครปฐม

ที่มา: อมรินทร์ มานะดี, 2559

โดยสภาพภูมิประเทศของจังหวัดนครปฐมนั้นเป็นบริเวณราบลุ่มแม่น้ำท่าจีน โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบถึงค่อนข้างเรียบ ไม่มีภูเขาและป่าไม้ ระดับความสูงของพื้นที่แตกต่างกันระหว่าง 2 – 20 เมตร เนือระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพพื้นที่ลาดเทจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ และทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก โดยมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจังหวัดนครปฐม เรียกว่า “แม่น้ำนครชัยศรี” ส่วนพื้นที่ทางตอนเหนือและด้านตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ดอน พื้นที่ทางตอนกลางของจังหวัดมีทั้งที่ราบลุ่มและที่ดอน มีแหล่งน้ำกระจายเป็นแห่ง ๆ และพื้นที่ด้านตะวันออกและด้านใต้เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน (กรมพัฒนาที่ดิน, 2562, น. 7)

2.1.2 ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

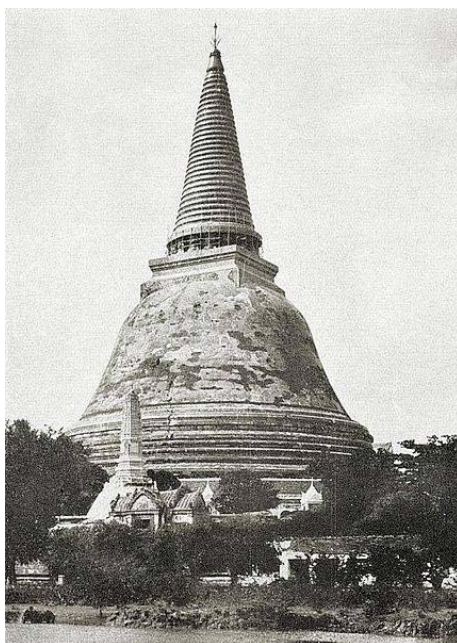
นครปฐมเป็นเมืองเก่าแก่แห่งหนึ่งของประเทศไทย มีความเจริญตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ และเป็นเมืองราชธานีที่สำคัญยิ่งในสมัยทวารวดี เป็นแหล่งอารยธรรมซึ่งแพร่เข้ามาจากอินเดียโดยเฉพาะด้านพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาเกิดความแห้งแล้งเพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองนั้นเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมแม่น้ำและสร้างเมืองใหม่ชื่อว่า “นครชัยศรี” นครชัยศรีมีความรุ่งเรืองมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ 17 หลังจากนั้นบ้านเมืองในลุ่มน้ำเจ้าพระยามีการเปลี่ยนแปลงในทางสังคมและวัฒนธรรม เกิดนครรัฐใหม่ ๆ มาแทนที่นครรัฐเก่า ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการค้าขายกับชาวจีน จึงมีส่วนทำให้เกิดเมืองท่าที่ดีกว่าแต่ก่อน เมืองสำคัญจึงเปลี่ยนจากเมืองนครชัยศรีไปอยู่ที่เมืองสุพรรณภูมิแทน (อาทิตย์ ศิริสลง, 2545, น. 36)

เมืองนครปฐมเริ่มกลับมามีความสำคัญอย่างชัดเจนที่สุดในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ขณะที่ทรงผนวชอยู่ได้เสด็จจุดธูปไปพบพระปฐมเจดีย์ ทรงทอดพระเนตรเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ใดเทียบเท่า ครั้นเมื่อพระองค์

ครองราชสมบัติจึงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างเจดีย์แบบลังกาครอบเจดีย์องค์เดิมไว้ พร้อมกับได้ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ และโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเจดีย์บูชาและคลองมหาสวัสดิ์เพื่อการคมนาคมที่สะดวกขึ้น

แต่เดิมนั้นนครปฐมเป็นเมืองที่ใช้คุมขังนักโทษ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเริ่มก่อสร้างทางรถไฟตอนใต้ แต่ในขณะนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารก จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองนครชัยศรีกลับมาตั้งบริเวณพระปฐมเจดีย์ ดังเช่นเดิมในอดีต การสร้างเมืองนครปฐม พระพุทธเกษตรานุรักษ์ (โพธิ์ เคหะนันท์) พระตำมรงค์คุนหมักโทษ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความฉลาดและเมตตาต่อการคุมนักโทษ จนเหล่านักโทษขนานนามเรียกว่า “คุณพ่อ” เป็นนายงานคุมนักโทษเพื่อร่วมสร้างและบูรณะเมืองนครปฐม สร้างที่พักข้าราชการ สร้างตลาด ขุดบ่อน้ำบาดาล ปรับพื้นที่พระราชวังนครปฐม ปฏิสังขรณ์พระปฐมเจดีย์ตลอดจนทำถนนหลายสาย (รตพร ปัทมเจริญ, 2544, น. 39 - 40) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการสร้างเมืองนครปฐมใหม่ทั้งเมืองเกิดจากการใช้แรงงานของนักโทษ และด้วยความเมตตาของพระพุทธเกษตรานุรักษ์ที่มีความเอาใจใส่ต่อความเจ็บไข้ได้ป่วยของนักโทษ จึงไม่มีนักโทษคนใดที่หลบหนีจากการร่วมสร้างเมืองนครปฐม

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โปรดให้สร้างพระราชวังสนามจันทร์เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐานและกองฝึกเสือป่า ทรงได้ทำนุบำรุงองค์พระปฐมเจดีย์เพิ่มเติมและทรงให้ตัดถนนหลายสาย เช่น ถนน 4 ด้าน รอบพระปฐมเจดีย์ พร้อมกับพระราชทานชื่อถนนว่าถนนหน้าพระ ถนนขวาพระ และถนนซ้ายพระ รวมทั้งทรงให้ตัดถนนเทศบาลหน้าองค์พระปฐมเจดีย์ไปยังหน้าวัดพระประโทน สร้างสะพานเจริญศรัทธาข้ามคลองเจดีย์บูชา เชื่อมระหว่างสถานีรถไฟนครปฐมกับองค์พระปฐมเจดีย์ และโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อจากเมือง “นครชัยศรี” เป็น “นครปฐม” สืบมาจนถึงปัจจุบัน



ภาพที่ 2.2 พระปฐมเจดีย์ในปี พ.ศ. 2468
ที่มา: สุจิตต์ วงษ์เทศ (2560, ออนไลน์)



ภาพที่ 2.3 สะพานเจริญศรัทธา เชื่อมระหว่างสถานีรถไฟนครปฐมกับองค์พระปฐมเจดีย์
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2564, ออนไลน์)

2.1.3 วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองปรากฏมาตั้งแต่สมัยทวารวดีจนถึงปัจจุบัน โดยวิถีชีวิตของชาวจังหวัดนครปฐมนั้นมีหลากหลายขึ้นอยู่กับเชื้อชาติ แต่ละกลุ่ม คือ ไทย ลาว มอญ และจีน โดยกลุ่มชาวต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งเพื่อแสวงหาแหล่งทำกินจำนวนมากที่สุดก็คือชาวจีน รองลงมาคือชาวลาว โดยชาวจีนจำแนกตามภาษาพูดและถิ่นฐานเดิมจากประเทศจีนแยกเป็น จีนแต้จิ๋ว จีนแคะ จีนฮกเกี้ยน จีนกวางตุ้ง และจีนไหหลำ รองลงมาคือ ชาวลาว ซึ่งพวกแรก ถูกกวาดต้อนมาจากประเทศลาว สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แบ่งเป็น ลาวภูครัง (ลาวครั่ง) ลาวเวียงจันทร์ (ลาวเวียง) ลาวจำปาศักดิ์ (ลาวไต) และต่อมา สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้มีกลุ่มลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ อพยพโยกย้ายมาจากจังหวัดเพชรบุรีเข้ามาตั้งหลักแหล่งเพิ่มขึ้นอีก ส่วนมอญอพยพหนีภัยมาจากพม่า ซึ่งปัจจุบันมีไม่มากนัก (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม, 2556, น. 3) ซึ่งสิ่งที่คล้ายคลึงกันในความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ คือ การนับถือพุทธศาสนา ควบคู่กับการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามลัทธิเดิมของตนเอง ได้แก่ การนับถือผีของชาวลาว การกราบไหว้เจ้าแม่ทับทิม เจ้าพ่อกวนอู ของชาวจีน จึงทำให้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของประชากรในจังหวัดนครปฐมประกอบพิธีทางพุทธศาสนา ควบคู่ไปกับการเช่นไหว้ผีตามที่เชื่อสายชาติพันธุ์ของตนเองนับถือ โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของจังหวัดนครปฐม รวบรวมได้ดังนี้

1) ประเพณีนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

งานประเพณีที่มีมาแต่โบราณ จัดขึ้นระหว่างวันขึ้น 12 ค่ำ ถึงแรม 4 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี รวม 9 วัน 9 คืน บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุ และนมัสการพระร่วงโรจนฤทธิ์ พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองนครปฐม ภายในงานจะมีการออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและการแสดงมหรสพต่าง ๆ โดยประเพณีนี้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 หลังจากที่โปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์ครั้งใหญ่



ภาพที่ 2.4 งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ บริเวณหน้าพระร่วงโรจนฤทธิ์
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2) ประเพณีห่มผ้าองค์พระปฐมเจดีย์

พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่าการถวายผ้ากาสาพัสตร์ ซึ่งเป็นเครื่องนุ่งห่มแก่พระสงฆ์จะได้บุญสูงมาก พุทธศาสนิกชนจึงนิยมถวายผ้างดงกล่าว รวมทั้งนำไปห่มพระธาตุเจดีย์ โดยมีความเชื่อกันว่าผ้าที่ดงถวายนั้น นอกจากจะเกิดประโยชน์แก่พระสงฆ์ใช้นุ่งห่มแล้ว บรรพบุรุษผู้ล่งกลับไปแล้วยังมีโอกาสได้รับบุญกุศลนั้นด้วย โดยประเพณีการห่มผ้าองค์พระปฐมเจดีย์นั้นประชาชนจะแบกผืนผ้าเหลืองสำหรับองค์พระปฐมเจดีย์ยาว 70 เมตร ไว้บนบ่าเป็นขบวนยาวรอบองค์พระปฐมเจดีย์ 1 รอบแล้ววางพักไว้ที่หน้าองค์พระปฐมเจดีย์ จัดให้คนทั่วไปได้เขียนชื่ออุทิศให้ผู้ล่งกลับไปแล้วบนผ้าเหลืองนั้น พอถึงวันพระ 15 ค่ำ ทางวัดจึงนำขึ้นไปแห่เวียนเจดีย์ชั้นบน 1 รอบแล้วนำขึ้นไปห่มองค์พระปฐมเจดีย์ ตรงส่วนคอของเจดีย์



ภาพที่ 2.5 การแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์
ที่มา: สำนักข่าวเนชั่นทีวี (2561, ออนไลน์)

3) ประเพณีแข่งเรือยาว

เป็นงานประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี บริเวณลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี (แม่น้ำท่าจีน) ประมาณช่วงออกพรรษา โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานโล่รางวัลแก่ทีมชนะเลิศ นอกจากนั้น ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เป็นต้นไป เป็นเวลา 1 เดือน จะมีการแข่งเรือ ในวันทอดกฐินตามวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ซึ่งในช่วงดังกล่าว วัดต่าง ๆ จะมีการทอดกฐินหรือถวายผ้าไตรจีวร พร้อมเครื่องอัฐบริขารแด่พระภิกษุสงฆ์ อันเป็นประเพณีสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ

4) ประเพณีการทำบุญข้าวจี

เป็นประเพณีการทำบุญชนิดหนึ่งของชาวบ้าน วัดสระสี่เหลี่ยม ตำบลดอนรวก อำเภอดอนตูม ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านแถบนี้มีเชื้อสายลาวครั่ง จึงคาดว่าประเพณีนี้ น่าจะรับแบบอย่างมาจาก “บุญข้าวจี” ของชาวไทยภาคอีสาน ซึ่งจะทำกันประมาณกลาง เดือน 3 ของทุกปี โดยชาวบ้านบางหมู่บ้านจะนัดหมายกันว่าจัดงานทำบุญขึ้นบริเวณที่โล่งกว้างอาจเป็นกลางหมู่บ้านหรือกลางลานวัด สถานที่จัดไว้ทำบุญนั้นเรียกว่า “ผามบุญ” ชาวบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์ มาจากวัดหมู่บ้านอื่นด้วย

5) ประเพณีแห่ธงสงกรานต์

เป็นส่วนหนึ่งของงานเทศกาลสงกรานต์ ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านานในหมู่คนไทยเชื้อสายลาวครั่งในจังหวัดนครปฐม มีชาวไทยครั้งอาศัยอยู่มากในเขตตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอมืองนครปฐม และในตำบลห้วยด้วน ตำบลดอนรวก ตำบลลำเหย อำเภอดอนตูม ชาวไทยเชื้อสายลาวครั่งเหล่านี้เข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่บริเวณดังกล่าวมาตั้งแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 2 โดยธงสงกรานต์ ชาวบ้านจะทำด้วยไม้ไผ่ทั้งลำ ยาวประมาณ 10 เมตรขึ้นไป ปลายธงมีกิ่งไผ่และที่สำหรับแขวนสิ่งของไว้ สิ่งที่จะนำมาแขวนที่ธงนั้น ได้แก่ ผืนธงชาติและสิ่งของเครื่องใช้ที่มีลักษณะเป็นผืนพอจะแขวนได้ เช่น เสื้อ พรม ผ้าผืน ซึ่งของเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทางวัดจำเป็นต้องมีไว้ใช้ ชาวบ้านจะพับให้มีขนาดพอเหมาะที่จะแขวนกับปลายธงได้เพียง 1 ชิ้นเท่านั้น ตกแต่งให้สวยงามด้วยดอกไม้สดและดอกไม้แห้ง



ภาพที่ 2.6 ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ บ้านโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม
ที่มา: Skyline Chanel (2561, ออนไลน์)

6) ประเพณีตักบาตรดอกไม้

จัดขึ้น ณ วัดบึงลาดสวาย ตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน เป็นแห่งเดียวของ จังหวัดนครปฐมที่จัดให้มีประเพณีนี้ขึ้น วัดบึงลาดสวาย เป็นแหล่งชุมชนชาวมอญซึ่งอพยพมาจาก อำเภอยะประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อประมาณ 60 ปีที่แล้ว ชาวบ้านแถบนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับการจัดประเพณีตักบาตรดอกไม้ว่า เป็นการถวายดอกไม้แด่พระสงฆ์ ซึ่งโดยเสด็จพระพุทธเจ้ากลับจากการเทศนาโปรดพระพุทธมารดา ณ ดาวดึงส์ ประเพณีจัดขึ้นในวันออกพรรษา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ของทุก ๆ ปี ตรงกับวันที่ วัดอื่น ๆ จัดประเพณีตักบาตรเทโว

7) ประเพณีเลี้ยงผี

ชาวลาวครั้งมีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก การนับถือผีของ ชาวลาวครั้งเป็นการถือผีตามบรรพบุรุษ 2 ฝ่าย คือ ผีเจ้านายและผีเทวดา การนับถือนี้มีอิทธิพลต่อ ชาวลาวครั้งมากในแง่ของการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการประกอบพิธีกรรมหรือการดำรงชีพใน ชีวิตประจำวัน ก็จะต้องข้องเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ ชาวลาวครั้งจะมีประเพณีเลี้ยงผีประจำปีในราว อาทิตย์ที่ 2 ของเดือน 7 เป็นประจำทุกปี ฝ่ายผีเจ้านายจะทำพิธีเลี้ยงผีก่อน หลังจากนั้นก็จะเป็นการเลี้ยงผีเทวดา ศาลของผีแต่ละฝ่ายนั้นจะตั้งอยู่ในป่าละเมาะใกล้ ๆ หมู่บ้าน นอกจากจะเป็นการเซ่นไหว้ ประจำปีเพื่อเป็นการสำนึกและขอขมาลาโทษในสิ่งที่ได้ทำไว้แล้ว ครอบครัวที่เพิ่งจะแต่งงานไปนั้น ยังถือโอกาสนี้เป็นการบอกกล่าวให้ผีได้รู้จักครอบครัวของตนมีสมาชิกเพิ่มขึ้นมา เนื่องด้วย ชาวลาวครั้งมีความเชื่อเรื่องภูติผีวิญญาณอย่างเหนียวแน่น ถึงแม้พระพุทธศาสนาจะเข้ามามีบทบาท ต่อสังคมชาวลาวครั้ง ก็ไม่ทำให้ความเชื่อนี้ลบล้างไป (ธวัช ปุณโณทก, 2530, น. 390 – 392)



ภาพที่ 2.7 ศาลผีเจ้านายของชาวลาวครั่ง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
ที่มา: สำนักข่าวเนชั่น (2563, ออนไลน์)



ภาพที่ 2.8 การแต่งกายของสุภาพสตรีชาวลาวครั่ง ขณะร่วมพิธีเลี้ยงผีเจ้านาย
ที่มา: สำนักข่าวบ้านเมือง, 2563

8) ประเพณีของไทยโซ่ง หรือ ไทยทรงดำ

จังหวัดนครปฐมมีคนเชื้อสายไทยโซ่งอาศัยอยู่ที่บ้านเกาะแรต ตำบลบางปลา และตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน ตำบลดอนรวก อำเภอดอนตูม และตำบลดอนข่อย ตำบลสระพัฒนา ตำบลสระสีมูม อำเภอกำแพงแสน มีประเพณีต่าง ๆ สอนเกี่ยวกับชีวิตนับตั้งแต่การเกี่ยวพาราสีกัน พิธีแต่งงาน พิธีเซ่นไหว้ ฝึเรื่อน และพิธีทำงานศพ ซึ่งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม (2556, น. 11 - 13) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีของชาวไทยโซ่งไว้ ดังนี้

8.1) ประเพณีการเล่นคอน

นิยมเล่นกันในเทศกาลหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วในราวเดือน 4 - 5 การเล่นคอนมีจุดมุ่งหมายให้ชายหนุ่มและหญิงสาวไทยโซ่งต่างหมู่บ้านได้รู้จักกันและรู้นิสัยใจคอของกันและกันก่อนที่จะแต่งงานกัน วิธีเล่นคือชายหนุ่มจากหมู่บ้านหนึ่งประมาณ 8 - 11 คน ประกอบด้วยหมอแคน หมอลำ และหมอขับ เดินทางไปอีกหมู่บ้านหนึ่งและชักชวนให้สาวหมู่บ้านนั้นเล่นคอนที่บริเวณลานขวง เมื่อตกลงที่จะเล่นแล้วก็เริ่มจากการโยนลูกขวงให้แก่กันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง แล้วร้องเพลงขับกล่อมแก่กันในเชิงโหวตเป็นการเกี่ยวพาราสีกัน จนถึงประมาณ 5 ทุ่มนับเป็นตอนสำคัญของการเล่นคอนคือการวานสาว หมายถึง การเลือกสาวที่เล่นคอนด้วยมาเป็นคู่คู่ยกันสองต่อสองที่บริเวณลานขวง เรียกว่า การโ้สาว



ภาพที่ 2.9 การเล่นลูกขวงของชาวไทยโซ่ง

ที่มา: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (2559, ออนไลน์)

8.2) ประเพณีการกินดอง

คือ ประเพณีแต่งงานและเลี้ยงฉลองกันพิธีจะประกอบด้วยการเล่นไหว้ ฝึเรื่อน คือ การบอกกล่าวฝึเรื่อนให้ทราบว่าผู้ใดจะมาเป็นแขกหรือเป็นสะใภ้ ขั้นตอนการแต่งงานมี 3 ขั้นตอน ขั้นแรกไปหมั้นไว้ก่อน เรียกว่า ส่อง หรือไปส่อง ได้แก่ การนำผู้ใหญ่ไปเจรจาพุดจองไว้ก่อน ขั้นที่ 2 คือ ฝ่ายชายต้องอาสาไปทำงานที่บ้านฝ่ายหญิงระยะหนึ่งประมาณ 2 - 3 ปี เรียกว่าอาสา

และขั้นที่ 3 คือพิธีแต่งงานจริง เรียกว่างานกินดอง คือนัดส่งตัวเจ้าสาวให้เจ้าบ่าวแล้วเลี้ยงฉลอง มีการเซ่นไหว้ผีเรือนกันตามประเพณี

8.3) ประเพณีเสนเรือน

คือ การเซ่นไหว้ผีเรือนหรือบรรพบุรุษของตนเป็นประจำทุกปี นับเป็นงานใหญ่และเป็นการรวมญาติกัน อาหารที่ใช้เซ่นไหว้ ได้แก่ หมู ควาย ไก่ เหล้า ขนมและผลไม้ จัดใส่ในพานใบใหญ่สานด้วยไม้ไผ่ เรียกว่า ปานผื่อน หมอเสเป็นผู้ทำพิธีไหว้ โดยที่นำอาหารต่าง ๆ ป้อนให้ผีเรือน โดยใช้ไม้คีบอาหารปล่อยลงไปในช่องข้างฝาบ้านให้หล่นลงไปใต้ถุนเรือน และเอ่ยชื่อบรรพบุรุษครั้งละ 1 ชื่อ บรรดาลูกหลานของผีเรือนต้องทำพิธีบอกและไหว้ คือ ยกพานหรือ ปานผื่อนให้สูงเหนือหัว ไม่มีการจุดธูปเทียน



ภาพที่ 2.10 ห้องที่ใช้ในการเลี้ยงผีบรรพบุรุษของชาวไทยโซ่ง บ้านเกาะแรด จังหวัดนครปฐม
ที่มา: ธนากรอมสิน (2561, ออนไลน์)

8.4) ประเพณีเฮดแฮว

คือ ประเพณีทำงานศพ มีการตั้งศพไว้ในบ้านประมาณ 7 วัน แล้วนำไปเผา ไทยโซ่งไม่มีการทำพิธีฝังและไม่มีพิธีทางพุทธศาสนา แต่มีการไว้ทุกข์และเรียกขวัญโดยทั้งหมู่บ้านจะหยุดทำงาน ทุกอย่าง เรียกว่ากำบ้านกำเมือง จนกว่าจะนำศพไปเผาแล้ว ลูกหลานโกนผมและสวมผ้าดิบสีขาวโพลสีระชะด้วยผ้าดิบก่อนนำศพออกจากบ้านจะมีพิธีเรียกขวัญคนในบ้าน หมอผีจะเป็นผู้ทำพิธีบอกกล่าวให้ผีกลับบ้านเมืองเดิม คือ เมืองแถง ซึ่งอยู่ทางเหนือของประเทศลาว แล้วทำแบบจำลองบ้านและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ด้วยกระดาษและไม้ไผ่ และทำเป็นตัวหงส์เพื่อให้ผู้ตายขึ้นไปเมืองฟ้า

9) ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์จีน

จังหวัดนครปฐมเป็นแหล่งชุมชนใหญ่ของชาวจีนรองจากเมืองหลวง ทั้งนี้การที่ชาวจีนอพยพมาอยู่ที่นครปฐมอย่างหนาแน่นนั้น สืบเนื่องจากสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ระหว่างสมัยรัชกาลที่ 2 – รัชกาลที่ 5 บริเวณนครปฐมเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนอันเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก อยู่ไม่ไกลจากทะเลมากนักจึงสะดวกต่อการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีน อีกทั้งยังมีภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพ ชาวจีนจึงนิยมมาตั้งหลักแหล่งทำการค้า โดยเฉพาะภายหลังเมื่อเริ่มมีกิจการรถไฟสายใต้วิ่งผ่านไปสู่อำเภอและหัวเมืองใกล้เคียง ความนิยมในการอพยพมาตั้งหลักแหล่งประกอบอาชีพยิ่งทวีเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงทำให้นครปฐมเป็นชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี นฤมล บุญญานิตย์ (2559, เว็บไซต์) ได้กล่าวถึงประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์จีนว่า ชาวจีนที่อพยพมานั้น จะอัญเชิญองค์เทพที่ตนเคารพนับถือ หรือนำขี้ธูปจากกระถางที่แทนบูชาติดตัวมาเพื่อเป็นเครื่องรางป้องกันภัย เมื่อถึงจุดหมายปลอดภัยด้วยความสำนึกในบุญคุณ จึงสร้างศาลขึ้นเพื่อประดิษฐานรูปเคารพหรือตัวแทนรูปเคารพนั้น และเมื่อมาอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ไม่รู้จักมักคุ้น จึงต้องใช้ศรัทธาในองค์เทพเจ้าที่ตนนับถือเป็นที่พึ่งทางใจ ดังนั้นจึงมีการสร้างศาลเจ้าขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งศาลเจ้าขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะปฏิบัติพิธีกรรมและความเชื่อทางศาสนาที่ผสมผสานกันระหว่างพุทธศาสนา การบูชาบรรพบุรุษ ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อและการนับถือเทพเจ้า ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามประเพณีที่ได้สืบทอดกันมา โดยมีสถาบันครอบครัวเป็นผู้ถ่ายทอดพิธีกรรมในรอบปีและรอบชีวิตให้แก่บุตรหลาน ประเพณีที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในจังหวัดนครปฐมมากที่สุด ได้แก่ ประเพณีวันตรุษจีน และประเพณีเทศกาลถือศีลกินเจ และประเพณีการสักการะเทพเจ้าตามศาลเจ้าต่าง ๆ



ภาพที่ 2.11 การสักการะเทพเจ้าไฉ่ซิงเอี้ยในเทศกาลตรุษจีน บริเวณริมแม่น้ำท่าจีน ตลาดห้วยพลู
อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
ที่มา: สยามรัฐ (2564, ออนไลน์)



ภาพที่ 2.12 ขบวนแห่เทศกาลกินเจประจำปีของจังหวัดนครปฐม
ที่มา: ชาวเน็ต (2561, ออนไลน์)

จากการศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของจังหวัดนครปฐมสามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของประชากรในจังหวัดนครปฐมนั้นล้วนมีความแตกต่างกันตามชาติพันธุ์ของตนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ซึ่งประเพณีของแต่ละชาติพันธุ์มีจุดประสงค์เดียวกันเพื่อบรรจุจาริตประเพณีที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยสิ่งที่ทำให้ทุกเหล่าชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมเกิดความเชื่อมโยงกันคือ พระพุทธศาสนา ที่มักประกอบควบคู่ไปกับพิธีกรรมนั้น ๆ ของชนชาติพันธุ์ โดยคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของตน

2.2 กลุ่มชาติพันธุ์ในนครปฐม

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่มีอารยธรรมเก่าแก่ของประเทศไทย มีความเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดี เพราะเป็นเมืองราชธานีที่มีความสำคัญในสมัยนั้น นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญที่ชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาอยู่อาศัยร่วมกันเป็นจำนวนมาก ด้วยปัจจัยทางการเมือง วัฒนธรรม และบริบทแวดล้อมต่าง ๆ จึงส่งผลให้นครปฐมมีกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์มาอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มมีการอนุรักษ์เอกลักษณ์อันโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ตลอดจนมีการหลอมรวมวัฒนธรรมร่วมกัน จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดที่มีความเป็นอัตลักษณ์สืบสานมาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาข้อมูลปรากฏหลักฐานว่าจังหวัดนครปฐม มีชาติพันธุ์ที่อพยพมาอยู่จำนวน 5 ชาติพันธุ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 ชาติพันธุ์ลาวครั้ง

ลาวครั้งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันว่า ลาวซี้คั้ง ลาวคั้ง หรือลาวครั้ง ที่มาของคำว่า “คั้งหรือครั้ง” มีข้อสันนิษฐาน 3 ประการ คือ ประการแรก สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “ภูซัง หรือ ภูครั้ง” ซึ่งเป็นชื่อภูเขาที่มีลักษณะคล้ายระฆังอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของหลวงพระบาง

ในประเทศลาวซึ่งเป็นถิ่นฐานเดิมของ ลาวครั้ง ประการที่สอง “คั้งหรือซี้คั้ง” คือ ครั้งที่ใช้ฉีกตรา และมาออกเสียงว่า “คั้ง” ในภาษาลาวครั้งเพราะในภาษานี้ไม่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ข้อเสนอพื้นฐาน ประการที่สาม คือ ลาวครั้งนิยมเลี้ยงครั้งและใช้ครั้งย้อมผ้า จึงใช้ครั้งเป็นของส่งส่วยให้กับรัฐบาลไทย จึงได้ชื่อว่าลาวซี้คั้ง นอกจากชื่อที่กล่าวไปแล้วนั้น ลาวครั้งยังมีชื่ออื่นแตกต่างกันออกไปตามท้องที่ เช่น “ลาวเต่าเหลือง” เป็นชื่อเรียกลาวครั้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ ชื่อนี้มีที่มาจากชาวลาวครั้งที่จังหวัดนี้อาศัยอยู่ตามป่าเขา เหมือนเต่าที่มีกระดองสีเหลือง ส่วน “ลาวด่าน” เป็นชื่อเรียกลาวครั้งที่อาศัยอยู่ในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และ “ลาวโนนโปแดง” เป็นชื่อเรียกลาวครั้งที่อาศัยอยู่ในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ นอกจากนี้ยังมีการเรียกชื่อลาวครั้งตามเสียงคำลงท้ายของภาษาลาวครั้ง คือ “ลาวกะละ หรือลาวล่อก่อ”

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรทำให้ทราบว่าได้ปรากฏกลุ่มชนที่มีเชื้อสายลาวเข้ามาอยู่บริเวณในภาคกลางของประเทศไทยส่วนใหญ่ ถูกกวาดต้อนครอบครัวมาเป็นเชลยในช่วงสงครามระหว่างไทยและลาวในสมัยกรุงธนบุรีจนถึงสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ลาวครั้งที่อยู่ในประเทศไทยมาจากเมืองคลั่ง (ครั้ง) ในแขวงหลวงพระบาง ในปลายสมัยรัชกาลที่ 2 และต้นรัชกาลที่ 3 ตามเส้นทางสายแม่น้ำเหืองประเทศลาว เข้าสู่ประเทศไทยจากจังหวัดเลย ลงมายังสุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร กำแพงเพชร และนครปฐม นอกจากนี้ชาวลาวครั้งยังได้อพยพเคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ชาวลาวครั้งที่อาศัยในเขตอำเภออุทุมพร อำเภอเดิมนางบวช และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นกลุ่มลาวครั้งที่อพยพมาจากบ้านลำเหย ตำบลลำเหย อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม นอกจากจังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีการการอพยพของชาวลาวครั้งไปอยู่ที่อำเภอเลาขวัญ อำเภอพนมทวน และอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท และอำเภอบ้านไร่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี และ กาญจนบุรี พันธุ์คำ (2523, น. 16) กล่าวว่า “ผู้บอกภาษาลาวครั้ง เล่าว่าบรรพบุรุษอพยพมาจากหลวงพระบาง แล้วมาอยู่แถวราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม และเรียกภาษาที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันว่า ภาษาลาวครั้ง หรือ ลาวซี้คั้ง”

จากการสัมภาษณ์คุณกมนพรพรณ์ บ่อแก้ว ผู้นำกลุ่มลาวครั้ง ของวัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม และผู้ดูแลกลุ่มทอผ้าศรีอุทุมพร ให้ข้อมูลว่า “ชาติพันธุ์ลาวครั้ง สันนิษฐานว่ามีที่มา 3 มูลเหตุด้วยกัน ได้แก่ 1) เป็นเผ่าชาติพันธุ์ชาวลาวที่อยู่บริเวณเมืองภูซัง หรือ ภูคัง (ผันมาจากเมืองทรงระฆังคว่ำ) ที่อาศัยอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ซึ่งกองทัพไทยเคยยกไปตั้งมั่นชั่วคราวเมื่อสงครามกับเวียดนามในรัชกาลที่ 3 และได้กวาดต้อนชาวลาวภูคังเข้ามาในประเทศไทยสยาม และส่งไปอยู่ตามหัวเมืองสุพรรณบุรี และเมืองนครชัยศรี 2) เป็นชาวลาวที่เลี้ยงตัวครั้ง ส่งเป็นเครื่องบรรณาการให้สยามประเทศ ซึ่งครั้งเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่อาศัยอยู่บนต้นจามจุรี มูลของตัวครั้งนี้จะมีลักษณะพิเศษเป็นยาง ชาวบ้านนำภูมิปัญญาเข้ามาพัฒนาโดยนำมาตำและต้ม จนเกิดเป็นสีย้อมผ้า สีแดง

3) เป็นชาวลาวที่อยู่แถบอำเภอด่านซ้าย จังหวัดกาญจนบุรี และค้างอยู่ในพรมแดนของไทยและไม่ได้กลับไปเมืองลาว จึงเรียกว่า ลาวค้างและผันมือเรื่อย ๆ จนเป็นลาวคั่ง” (กมนพรรณ์ บ่อแก้ว, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2565)



ภาพที่ 2.13 สัมภาษณ์คุณกมนพรรณ์ บ่อแก้ว ผู้นำกลุ่มลาวครั้ง
ของวัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม และผู้ดูแลกลุ่มทอผ้าศรีอุทุมพร
ที่มา: คณะผู้วิจัย

อาชีพหลักของชาวลาวครั้งในถิ่นฐานเดิมนั้น เน้นการหาของป่าล่าสัตว์และทำไร่ หลังจากอพยพมาจึงเริ่มมีการตั้งหลักแหล่งอย่างถาวรมากขึ้น มีการทำเกษตรกรรม หาพื้นที่เพาะปลูก และทำนาเป็นอาชีพหลักมาจนปัจจุบัน ไม่นิยมประกอบอาชีพค้าขาย ภายหลังมีโอกาสได้เล่าเรียน ศึกษาทำให้มีโอกาสได้ทำงานรับราชการ นอกจากนี้ยังมีการสืบสานงานหัตถกรรมพื้นบ้านดั้งเดิม โดยใช้เวลายามว่างจากทำนาทำงานหัตถกรรมจักสานและทอผ้า

การทอผ้าเป็นอัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนของลาวครั้ง ผ้าทอลาวครั้งมีชื่อเสียงอย่างมาก ด้านความงดงามของลวดลายอันปราณีตและสีแสดโดดเด่นที่เกิดจากการย้อมด้วยครั่ง หญิงชาวลาวครั้งมีความชำนาญในการทอผ้ามาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีลักษณะการทอและการเกิดลวดลายเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์และยังสืบสานเทคนิคการย้อมด้วยสีธรรมชาติ ซึ่งนิยมย้อมเส้นไหมด้วยครั่งให้ได้เส้นไหมสีแสด นอกจากครั่งแล้วยังมีการย้อมด้วยสีธรรมชาติอื่นๆ เช่น สีเหลืองจากขมิ้นและแก่นขนุน สีครามจากต้นครามและมะเกลือ สีดำจากถ่านกะลามะพร้าว การทอจะเดินเส้น “ทางยืน” ด้วยไหมสีแสดครั้ง และใช้เส้นไหม “ทางพุ่ง” ที่ผ่านการย้อมมัดหมี่สำหรับทำเป็นลวดลายต่าง ๆ



ภาพที่ 2.14 การทอผ้าที่ย้อมสีจากครั่ง (สีแดง)
ของศูนย์วัฒนธรรมวัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

บ้านลาวครั้งดั้งเดิมนั้นเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง บนบ้านเป็นห้องโถงใหญ่ กั้นห้องนอนเพียงห้องเดียว ใต้ถุนบ้านเอาไว้เลี้ยงสัตว์ เก็บอุปกรณ์ทำนาและทอผ้า ทอเสื้อจกสานหรือทำกิจกรรมอื่น เช่น กวนกระยาสารทหรือข้าวเหนียวแดง บ้านของลาวครั้งเป็นบ้านเรือนหลังคาจั่วยอดไม่แหลมนัก บ้านลาวครั้งในปัจจุบันมีลักษณะเหมือนบ้านของคนไทยในชนบททั่วไป



ภาพที่ 2.15 บ้านลาวครั้ง (จำลอง)
ของศูนย์วัฒนธรรมวัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2.2.2 ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ หรือไทยทรงดำ หรือลาวโซ่ง ในประเทศไทย มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย เคยเป็นที่รู้จักในนามของสิบสองจุไทย เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2322 เป็นต้นมา หลายครั้งร่วมกับบรรดาชาวลาวกลุ่มต่าง ๆ จึงทำให้มีชื่อในประเทศไทยว่า ลาวโซ่ง หรือ ลาวทรงดำ และทางการไทยใช้ชื่อเรียกว่า ไทยทรงดำ โดยตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่จังหวัดเพชรบุรี หลังจากนั้นจึงมีการขยายตัวออกไปตั้งถิ่นฐานตามจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ หรือไทยทรงดำ หรือลาวโซ่ง มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและยังสามารถรักษาลักษณะวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ไว้ได้หลายประการ ด้วยความผูกพันในระบบสายตระกูลและเครือญาติ และระบบผีบรรพบุรุษ ทำให้แม้การเคลื่อนย้ายแยกออกจากถิ่นฐานดั้งเดิมมายาวนานกว่าสองร้อยปี กลุ่มไทยดำ ยังสามารถรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และลักษณะร่วมในการดำรงชาติพันธุ์ของตนร่วมกับชาวไทยดำในภูมิภาคได้ จึงเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและธำรงรักษาลักษณะชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ประวัติการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ หรือลาวโซ่ง ในประเทศไทย กล่าวไว้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ ดั้งเดิมอยู่ที่เมืองแฉะ หรือปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู ทางตอนเหนือของประเทศไทย ต่อมาได้มีการอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ.2322 ด้วยเหตุผลทางการเมือง หลังจากนั้นการอพยพดำเนินต่อไปอีกหลายครั้ง บริเวณที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งเข้ามาตั้งหลักแหล่งเป็นแห่งแรกคือ ที่ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย เมืองเพชรบุรี ต่อมาได้มีการโยกย้ายไปหาที่ทำกินใหม่ในบริเวณใกล้เคียง ในภูมิภาคตะวันตกมีชุมชนภาษาไทยโซ่งอาศัยอยู่ใน 7 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี

สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ ที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครปฐม ได้แก่

1. บ้านดอนทราย ตำบลสระกระเทียม อำเภอเมืองนครปฐม
2. บ้านดอนขนก ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมืองนครปฐม
3. บ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมืองนครปฐม
4. ตำบลทุ่งกระพังโหม อำเภอกำแพงแสน
5. ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน
6. ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน
7. ตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน
8. บ้านเสื่ออีต้าง ตำบลสระสี่มุม อำเภอกำแพงแสน

9. ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน
10. ตำบลดอนข่อย อำเภอกำแพงแสน
11. ตำบลรางพิกุล อำเภอกำแพงแสน
12. บ้านหัวถนน ตำบลดอนพุทรา อำเภอดอนตูม
13. บ้านแหลมกระเจา ตำบลลำลูกบัว อำเภอดอนตูม
14. ตำบลบางปลา อำเภอบางเลน
15. ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน
16. บ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน
17. ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน

จากการลงพื้นที่ศูนย์วัฒนธรรมไทยดำ บ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมืองนครปฐม พบว่า ในชุมชนยังมีทุนทางวัฒนธรรมแฝงอยู่คือคุณค่าและมูลค่าของภูมิปัญญาที่ปรากฏในรูปแบบของวัตถุ เป็นการทอผ้าที่มีลักษณะอัตลักษณ์โดดเด่นอย่างผ้าลายแตงโม และชุมชนยังได้นำองค์ความรู้มาใช้พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการขยายคุณค่าไปสู่ผลิตภัณฑ์และวิถีชีวิตอื่น ๆ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชาติพันธุ์ไทยช่ง ไทยดำหรือไทยทรงดำ ได้ดังนี้

- บ้านเรือนและที่อยู่อาศัย เป็นเรือนหลังใหญ่ที่สร้างด้วยวัสดุหาง่าย เช่น ไม้ไผ่ พื้นเรือนเป็นห้องกว้างมีระเบียบด้านหน้าจั่วทั้งสองด้านใช้ชาด้นหน้าจั่วทำเป็นวงโค้งหลังคามุงด้วยหญ้าที่มัดรวมกันเป็นดัดลักษณะของหลังคาสูงชันชายคายาวต่ำลงมาบังมิดพื้นบ้านมีบันไดขึ้นเรือนทั้งด้านหน้าและด้านหลัง (เรณู เหมือนจันทร์เชย, 2557, น. 143)



ภาพที่ 2.16 บ้านไทยดำ ของศูนย์วัฒนธรรมไทยดำ บ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม
อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

- ในวิถีชีวิตของชาวไทยดำจะมีพิธีกรรมที่มีความโดดเด่นตั้งแต่ การเกิด การบรรพชาอุปสมบท การแต่งงาน และงานศพ โดยพิธีกรรมนั้นจะมีขั้นตอนที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาวไทยดำ ปรากฏเป็นรูปแบบที่เป็นหลักปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น พิธีเสนฮัมมด พิธีการป่าดง พิธีเสนเรื่อน พิธีสืบผี ประเพณี สงกรานต์ของชาวไทยดำ เป็นต้น



ภาพที่ 2.17 พิธีเสนเรื่อนของชาวไทยดำ

ที่มา: เรณู เหมือนจันทร์เชย, 2557, น. 170

- อุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องมือทำมาหากินของชาวไทยดำ มีลักษณะเป็นเครื่องจักสาน เนื่องจากชาติพันธุ์ไทยดำ มีฝีมือในการจักสานเป็นอย่างมาก นิยมใช้เวลาว่างสานเครื่องใช้ไว้ใช้ในครัวเรือน ตลอดจนสานเป็นภาชนะใส่ของ ซึ่งส่วนใหญ่ทำมาจากไม้ไผ่และหวาย



ภาพที่ 2.18 อุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องมือทำมาหากินของชาวไทยดำ

ที่มา: เรณู เหมือนจันทร์เชย, 2557, น. 155

- การแต่งกาย จะสวมเสื้อ ย้อมครามตัดเย็บด้วยมือ ฝ้ายจะละเอียดลักษณะเป็นเสื้อคอกลม ผ้าหน้าแขนกระบอกเข้ารูปติดกระดุมเงิน นุ่งผ้าซิ่น ซึ่งเรียกว่าลายแตงโม ซึ่งอัตลักษณ์สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ ได้แก่ ผ้าสีดำ หรือสีย้อมครามกรมท่า สามารถประดับลายด้วยผ้าหลากสีเป็นชายผ้าถุง หรือชายผ้าเปียว (สไบ) อีกทั้งมีการกำหนดทรงผมสำหรับผู้หญิงต่างวัย อีกด้วย



ภาพที่ 2.19 ผ้าซิ่นลายแตงโมของชาวไทยดำ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 2.20 การกำหนดทรงผมของผู้หญิงชาวไทยดำ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2.2.3 ชาติพันธุ์ลาวเวียง

ลาวเวียง เป็นชื่อเรียกกลุ่มชนที่มีการย้ายถิ่นฐานจากเมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี มีการโยกย้าย

ครั้งใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เหตุครั้งนี้เป็นผลเนื่องจากการก่อกบฏของเจ้าอนุวงศ์ ใน พ.ศ.2369 เมื่อการต่อสู้สิ้นสุดลงและกรุงเทพฯ ได้รับชัยชนะ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์ให้กวาดต้อนผู้คนจากเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองลาวใกล้เคียงกลับมามากที่สุด เพราะหากให้เวียงจันทน์ตั้งเป็นบ้านเมืองเพื่อช่วยดูแลและเกลี้ยกล่อมหัวเมืองลาวต่าง ๆ ให้สวามิภักดิ์ต่อกรุงเทพฯ นั้น อาจจะไม่มีผู้ที่จะไว้วางใจให้ดูแลได้ทำให้กลุ่มชาวลาวเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองลาวใกล้เคียงถูกกวาดต้อนส่งลงมาหลายครั้ง จนเกิดเป็นชุมชนที่ขยายใหญ่ขึ้น ก่อประโยชน์แก่ส่วนกลางทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ

ชาวลาวที่ย้ายถิ่นประกอบด้วยกลุ่มที่ถูกกวาดต้อนและกลุ่มที่อพยพย้ายถิ่น ถูกส่งไปยังเมืองต่าง ๆ ในเขตหัวเมืองชั้นใน ในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศเหมือนกับบ้านเกิด โดยอยู่รวมกลุ่มกับชาวลาวที่มาอยู่ก่อน เพื่อช่วยต่อการดูแลอย่างเข้มงวด อีกทั้งหัวเมืองเหล่านี้ยังอยู่ไกลจากแหล่งที่อยู่อาศัยเดิม ทำให้การหลบหนีเป็นไปด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้หัวเมืองชั้นในยังเป็นเมืองหน้าด่าน ดังนั้น เมื่อข้าศึกยกทัพมากลุ่มชนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการกั้นไม่ให้ข้าศึกเข้าถึงราชธานีได้อย่างรวดเร็ว

พื้นที่หลักที่มีความหนาแน่นของกลุ่มลาวเวียง คือ บริเวณลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลอง และลุ่มน้ำเพชรบุรี โดยกระจายอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม เพชรบุรีและราชบุรี ชาวลาวเวียงที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ วัดกลางคูเวียง ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน

จากการลงพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมลาวเวียงบ้านหนองขาม กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านหนองขาม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า คนลาวเวียงกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่ถูกกวาดต้อนมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ครั้งศึกเจ้าอนุวงศ์เข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในเขต อำเภोधุมพวัน อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และได้เดินทางอพยพบุกเบิกที่ทำมาหากินเข้ามาในเขตจังหวัดนครปฐม เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ในอดีตบรรพบุรุษของคนหนองขามเป็นคนลาวเวียง จากบ้านหนองกบ บ้านสองสระนั้น อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีมาจับจองพื้นที่ทำมาหากิน มีประเพณีดั้งเดิมเป็นอัตลักษณ์อย่างชัดเจน เช่น งานบุญประเพณี บุญเดือนสามหรือบุญข้าวหลาม ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ประเพณีเลี้ยงผี ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีทำบุญกลางทุ่ง จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านหนองขาม ให้ข้อมูลว่า “อัตลักษณ์การแต่งกายของชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์ลาวเวียงดั้งเดิม จะนุ่งผ้าย้อมครามออกสีน้ำเงิน ประดับด้วยตีนจกสีแดง ใส่เสื้อลูกไม้และหมสไบ ถักสีขาว โดยผู้คนในหมู่บ้านทุกคนจะมีผ้าชิ้นเป็นของตนเอง เมื่อมีงานบุญจะนิยมนุ่งผ้าชิ้นนั้น ๆ มาร่วมงาน มียามทำจากเศษผ้ามาถักเพื่อใส่สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว ซึ่งชาวลาวเวียงมีกระจายอยู่หลายที่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นแบบชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร” (สังข์ บ้านหนองขาม, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2565)



ภาพที่ 2.21 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านหนองขาม
ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2565

2.2.4 ชาติพันธุ์ไทยรามัญ

ชาวไทยรามัญหรือชาวมอญนั้นตามประวัติเป็นกลุ่มคนที่มีความเจริญอยู่ในกรุงหงสาวดี ประเทศพม่า ชื่อเรียกของชาวมอญ อีกชื่อหนึ่งคือ “รามัญ” มาจากชื่อเรียกประเทศของมอญว่า “รามัญญเทศ” หรือรามัญประเทศ เดิมชาวมอญตั้งหลักแหล่งอยู่ในพม่าตอนล่าง ตามบริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำอิรวดี ที่เมืองสะเทิม ทวันเททะเล และหงสาวดี

การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทย มีบันทึกเป็นทางการครั้งแรก ใน พ.ศ. 2127 หลังสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงประกาศอิสรภาพ ณ เมืองแครง อาจมีการอพยพก่อนหน้านี้เป็นครั้งคราวแต่ไม่มีการบันทึกไว้ การอพยพครั้งสำคัญมีดังนี้

1. สมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา (พ.ศ. 2112-2133)
2. สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. 2133-2148)
3. สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231)
4. สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. 2275-2301)
5. สมัยกรุงธนบุรี
6. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

สาเหตุของการอพยพส่วนใหญ่เนื่องมาจากการได้รับผลกระทบทางการเมือง การปกครอง เกิดสงครามระหว่างชาวพม่าซึ่งเป็นคนทางภาคเหนือกับชาวมอญกรุงหงสาวดี เป็นสงครามกลางเมืองรบกันเอง ผลปรากฏว่าชาวมอญเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และเมื่อครั้งเกิดสงครามระหว่างไทยกับพม่า ชาวมอญจะถูกพม่าเกณฑ์ไปร่วมทำสงครามด้วย มอญที่อพยพมาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยเข้ามาในฐานะเชลยศึก หลบหนีจากกองทัพพม่าหรือลี้ภัยทางการเมือง เส้นทางที่ชาวมอญใช้ใน

การอพยพมี 3 ทาง คือ ทางเหนือเข้ามาทางเมืองตาก หรือระแหง ทางด่านแม่ละเมา ทางใต้เข้ามาทางเมืองกาญจนบุรี ทางด่านเจดีย์สามองค์ และเข้ามาทางอุทัยธานี

บริเวณที่เป็นถิ่นฐานของชาวมอญในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ริมแม่น้ำ เช่น แม่น้ำแม่กลอง บริเวณอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี แถบแม่น้ำท่าจีน บริเวณอำเภอพระประแดง (ปากลัด) แถบแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณจังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี แถบแม่น้ำมหาชัย บริเวณจังหวัดสมุทรสาคร นอกจากนั้น ยังพบชาวมอญอยู่กระจัดกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เช่น นครปฐม เพชรบุรี อยุธยา ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี นครราชสีมา นครสวรรค์ และปราจีนบุรี

มอญมีภาษาพูดและเขียนเป็นของตัวเอง ภาษาเขียนของมอญได้อิทธิพลจากอักษรอินเดียได้ ภาษามอญที่ใช้พูดกันในประเทศไทย ได้อิทธิพลจากภาษาไทยมาก

ศาสนาของชาวมอญคือ พุทธศาสนา นิกายหินยาน นอกจากนั้นชาวมอญยังเชื่อและนับถือผีด้วย อาชีพของชาวมอญคือ การทำนา การทำสวนผลไม้ ชาวมอญมีความชำนาญในการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ต้ม หม้อ ไห โอ่ง และการทำอิฐ

ชุมชนบ้านท่ามอญในจังหวัดนครปฐม เดิมเรียกว่าตำบลท้ายคุ้ง มีบริเวณตั้งแต่บริเวณรอบวัดไทยवास ซึ่งเดิมมีชื่อว่าวัดท่ามอญ ชนชาตินมอญตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามริมแม่น้ำนครชัยศรีมาก่อนสมัยรัชกาลที่ 3 ตั้งแต่บริเวณวัดกกตาล วัดกลางบางแก้ว วัดไทยवास วัดหอมเกร็ด วัดทรงคนอง และวัดไร่ขิง จะเห็นได้ว่าหลายวัดตั้งแต่อำเภอนครชัยศรีจนถึงอำเภอสามปราชญ์ ล้วนเป็นวัดที่มีเสาหงส์ตั้งอยู่หัววัดทั้งสิ้น เสาหงส์เป็นเสาไม้กลมสูงประมาณ 10 เมตร โดยเสาใหญ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8-10 นิ้ว ที่ปลายเสาจะมีตัวหงส์กางปีกหล่อด้วยทองเหลืองประดิษฐานอยู่เล่ากันว่าเสาหงส์เป็นสัญลักษณ์ให้รู้ว่าวัดนี้คนมอญจากเมืองหงสาวดีเป็นผู้สร้าง ดังนั้นตัวหงส์จึงเป็นสัญลักษณ์บอกให้พวกเดียวกันทราบว่าเป็นชาวหงสาวดีด้วยกัน



ภาพที่ 2.22 วัดไทยवास

ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 2.23 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญในนครปฐม
ที่มา: กระทรวงวัฒนธรรม (2565, ออนไลน์)

2.2.5 ชาตินัพนธ์ไทยจีน

การอพยพของชนจีนจากผืนแผ่นดินใหญ่มาสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 เป็นเหตุให้มีคนจีนกระจัดกระจายตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีนเป็นจำนวนมากในระยะแรก เป็นการเดินทางเข้ามาทางเรือตามลำแม่น้ำเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่แล้วหนุ่มชาวจีนจะแต่งงานกับสาวไทยพื้นบ้าน ซึ่งมีฐานะดี คนจีนมีนิสัยขยันขันแข็งไม่อยู่เฉย สิ่งที่น่าสนใจคือการค้าขายอาชีพนึงที่เป็นกิจการที่นิยมของคนจีนคือค้าข้าวเปลือก เป็นตัวกลางรับซื้อข้าวจากชาวนาไทยส่งขายให้กับโรงสีข้าวของชาวจีน เป็นต้น อาชีพดังกล่าวนี้ทำให้มีฐานะดี ชาวจีนจะไม่ทำอาชีพทำนา แต่จะค้าขาย ต่อตุ๋ ต่อเรือ ขายไม้ ทำสวน ขายหมู ขายปลาทุ เป็นต้น ชาวจีนมักจะชุมนุมกันโดยมีโรงเจเป็นสถานที่กลางดั่งจะเห็นได้ว่าตลอดริมแม่น้ำนั้นโรงเจตั้งอยู่เป็นระยะ เช่น ตรงข้ามวัดจิวรายที่ได้อำเภอนครชัยศรี และที่หลังตลาดใหม่สามพราน ในตลาดทุกตลาดริมแม่น้ำเจ้าของส่วนใหญ่จะเป็นคนจีนแทบทั้งสิ้น เมื่อคนจีนอยู่เมืองไทยนาน ๆ เข้าลูกและหลานจีนปนไทยได้ร่ำเรียนมีการศึกษาความเป็นจีนก็ค่อยหมดไปทีละน้อยจนปัจจุบันเป็นคนไทยหมดทั้งสิ้น

กล่าวได้ว่ากลุ่มชาตินัพนธ์ในจังหวัดนครปฐม เป็นกลุ่มชาตินัพนธ์ที่มีการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ รวมทั้งจากผลของสงครามของประเทศเพื่อนบ้าน มาตั้งถิ่นฐานในเขตจังหวัดนครปฐมอย่างยาวนานเกือบจนปัจจุบัน ประกอบสัมมาชีพและร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมประเพณีชาตินัพนธ์ของตนมิให้สูญหาย มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ ด้วยสำนึกความเป็นชาวไทยบนผืนแผ่นดินไทยเช่นกัน ประกอบด้วยชาตินัพนธ์สำคัญ คือ ชาตินัพนธ์ลาวครั้ง ชาตินัพนธ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ ชาตินัพนธ์ลาวเวียง ชาตินัพนธ์ไทยรามัญ ชาตินัพนธ์ไทยจีน



ภาพที่ 2.24 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีนในนครปฐม
ที่มา: กระทรวงวัฒนธรรม (2565, ออนไลน์)

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้อง

2.3.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์มีบรมครูด้านนาฏศิลป์ไทย ผู้เชี่ยวชาญตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในศาสตร์นาฏศิลป์ไทยให้แนวคิดอย่างหลากหลาย ดังนี้

1) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของคุณครูเฉลย ศุขะวณิช (ศิลปินแห่งชาติ)

ครูเฉลย ศุขะวณิช ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงและผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย ได้กล่าวถึงการคิดสร้างสรรค์ทำรำทางนาฏศิลป์ไทย ว่า เป็นลักษณะของการตีบทหรือใช้ภาษานาฏศิลป์ในทำรำของไทยที่เป็นแบบแผนมาตั้งแต่เดิม คือ กลอนตำรารำ และบทรำเพลงช้า เพลงเร็ว โดยใช้กลวิธีที่จะสร้างสรรค์ให้ได้ทำรำที่เหมาะสมสวยงาม ผู้สร้างสรรค์ทำรำต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) จังหวะและทำนองเพลง เชื่องช้า หรือรวดเร็ว มีลักษณะอ่อนหวาน หรือคึกคัก สนุกสนาน

(2) จังหวะและทำนองเพลงที่มีสำเนียงต่างชาติ ก็ต้องเอาลีลาทำรำของชาตินั้น ๆ มาประดิษฐ์ให้กลมกลืนกันเป็นลีลาของนาฏศิลป์ไทย

(3) เมื่อรู้จักทำนองและจังหวะของเพลงจึงกำหนดทำรำให้เข้ากับลีลาของเพลงโดยยึดหลักความสำคัญของเพลงกับท่า ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของบทร้องกับท่ารำ

(4) ลักษณะเพศชาย (ตัวพระ) เพศหญิง (ตัวนาง) เช่น ตัวพระในพม่ารำขวาน ลีลาทำรำจะต้องมีลักษณะกระฉับกระเฉงเข้มแข็งตามท่วงทำนองของนักรบ ส่วนตัวนาง ได้แก่ ฟ้อนม่านมงคล ลีลาทำรำจะต้องมีลักษณะอ่อนโยน นุ่มนวล เป็นต้น

(5) การสร้างสรรค์ระบำพื้นเมือง ต้องศึกษาท่ารำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่น แล้วนำมาสร้างสรรค์ลีลาเชื่อมท่ารำ ให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในระบำชุดนั้น ๆ โดยคัดเลือกแม่ท่าหลักมาใช้ ไม่ควรไปลอกเลียนแบบลีลาท่ารำของภาคอื่น ๆ มาปะปนในผลงานการสร้างสรรค์ท่ารำ เช่น ไปนำเอาลีลาท่ารำของภาคใดมาบรรจุในภาคเหนือ หรือนำลีลาท่ารำของภาคเหนือมาบรรจุในเชิงต่าง ๆ ของภาคอีสาน

(6) การสร้างสรรค์ท่ารำให้คำนึงถึง จุดมุ่งหมายของระบำ รำ ฟ้อน ในชุดนั้นด้วย เช่น ระบำชุดนี้มีจุดมุ่งหมายให้เป็นผู้หญิงล้วน (ตัวนาง) ก็ต้องหลีกเลี่ยงท่ารำที่มีการยกเท้า แบะเหลี่ยมกันเข้า ซึ่งเป็นลีลาท่าทางของตัวพระโดยสิ้นเชิง

(7) การเชื่อมท่ารำ สามารถทำได้หลายวิธี คือ การเล่นเท้าในขณะที่มีบทเอื้อนทำนองยาว ๆ การวิ่งแปรแถว ตั้งซุ้ม ยืนพักทำนอง ใส่ลีลาเชื่อมท่าและยืนตั้งแม่ท่ายืดหยุ่นตามจังหวะ อยู่กับที่ (พจน์มัลย์ สมรรถบุตร, 2538, น. 39)

2) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของคุณครูจำเรียง พุทธประดับ (ศิลปินแห่งชาติ)

หลักเกณฑ์และกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยของครูจำเรียง พุทธประดับ

(1) มีการกำหนดความคิด มีการกำหนดชัดเจนว่านาฏศิลป์ชุดนี้คิดค้นเพื่ออะไรและเพื่อใคร เช่น งานเกี่ยวกับพระราชพิธีและรัฐพิธี การสร้างสรรค์ชุดระบำแทรกในการแสดงเพื่อเพิ่มสีสันให้การแสดงละคร การสร้างสรรค์ชุดการแสดงที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของชาวเหนือ ชาวใต้ ชาวอีสาน เป็นต้น หรือเป็นการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ชุดใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อความก้าวหน้าของวงการนาฏศิลป์โดยตรง

(2) ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรค์งาน คือ ความรู้ต่าง ๆ ที่สืบค้นได้และนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบความคิดให้เป็นรูปเป็นร่าง และข้อมูลที่เป็นตัวกระตุ้นหรือเสริมให้ผู้สร้างสรรค์เกิดจินตนาการ และเกิดแรงบันดาลใจสามารถคิดสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ได้

(3) มีการกำหนดขอบเขต เป็นการกำหนดให้การแสดงครอบคลุมเนื้อหาสาระ และควรคำนึงถึง รูปแบบของการแสดง จำนวนผู้แสดง เวลาที่ใช้ในการแสดง ขนาดของพื้นที่การแสดง งบประมาณในการจัดการแสดง

(4) มีการกำหนดให้อยู่ในรูปแบบจารีตประเพณี และเป็นการผสมระหว่างจารีตประเพณีกับการแสดงร่วมสมัย

(5) มีการกำหนดผู้แสดง เครื่องแต่งกาย ฉาก เพลง แสง เสียง

(6) การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทย

1. ท่ารำ ได้แก่ (1) ท่าระบำเป็นท่าที่มีความหมายกว้าง แสดงเป็นหมู่พร้อมกันหลายคน เพื่อเกิดความพร้อมเพรียง (2) ท่าละคร เป็นท่าแสดงอารมณ์ เช่น โกรธ เศร้า รัก เป็นต้น ท่า

แสดงกิริยา เช่น เดิน ยืน นั่ง นอน และท่าที่แสดงปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ท่าฝนตก ท่าน้ำไหล และ (3) ท่าเดินเพื่อเคลื่อนไหวเท้า เป็นต้น

2. การแปรแถว เช่น แถวปากพนัก แถวเฉียง แถวหน้ากระดาน แถวตอนเดียว แถวคู่ เป็นต้น

3. การตั้งซุ้ม ในระหว่างการแสดงและตอนจบการแสดง เช่น ทรงสามเหลี่ยม หรือ ครึ่งวงกลม เป็นต้น (ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2547, น. 223-230)

3) แนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของคุณครูศิริวัฒน์ ดิษยนันท์ (ศิลปินแห่งชาติ)

คุณครูศิริวัฒน์ ดิษยนันท์ (ศิลปินแห่งชาติ) ได้ให้แนวคิดในการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ไทย ควรคำนึงถึงหลัก 5 ประการ (ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2549, น.211-212) ดังนี้

1. รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทย

การแสดงนาฏศิลป์ไทยมีจารีตที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนบางครั้งนับเป็นกฎเกณฑ์ที่เหล่าศิลปินและผู้ศึกษาวิชานาฏศิลป์จะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น จารีตในเรื่องตำแหน่งของผู้แสดงผู้ชนะอยู่ด้านขวา ผู้แพ้หรือฝ่ายอธรรมอยู่ด้านซ้าย และตำแหน่งการนั่งซึ่งตัวนางจะนั่งอยู่ทางด้านขวาของตัวพระ ยักษ์ และลิง ซึ่งอาจเกิดจากความถนัดทั่วไปของมนุษย์ทำให้เกิดความคล่องตัวในการใช้มือขวามากกว่ามือซ้าย และยังส่งผลในเรื่องของการเข้าเฝ้าในฉากท้องพระโรง พลับพลา ตัวเอกสำคัญจะนั่งอยู่ทางขวาของตัวกษัตริย์ที่ออกกว่าราชการ เป็นต้น

2. กระบวนท่ารำและการแปรแถว

การรำรำในนาฏศิลป์ไทยทุกประเภทมีลักษณะวิธีการในการเคลื่อนไหววียะสำคัญของร่างกายอยู่ 2 ส่วน คือ อวียะช่วงบน ซึ่งประกอบด้วยแขนข้อมือนิ้วมือลำตัวคอและใบหน้า โดยเฉพาะส่วนของแขนข้อมือนิ้ว รวมเรียกว่า “วง” ในส่วนของอวียะช่วงล่าง ได้แก่ เข่า ขาและเท้า รวมเรียกว่า “เหลี่ยม” การเคลื่อนไหวมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะต้องผสมผสานกลมกลืนกัน ทั้งนี้รวมถึงอารมณ์ของผู้แสดงด้วยจึงจะทำให้เกิดความหมายให้ผู้ชมเข้าใจและคล้อยตามอารมณ์นั้น ๆ ซึ่งผู้แสดงเรียกว่า “ภาษาท่า” แต่ในขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวบางอย่างของผู้แสดงเป็นเพียงท่วงท่าการเคลื่อนไหวเพื่อความงดงามแต่ไม่มีความหมายเรียกว่า “ท่าเชื่อม” แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนท่าทางการเคลื่อนไหวก็เป็นศิลปะที่งดงามเป็นเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทย

กระบวนท่ารำจึงมีความหมายอย่างยิ่งต่อการคิดประดิษฐ์ชุดการแสดงท่ารำแต่ละท่ามีความหมายในตัวเองท่ารำบางท่ามีกฎระเบียบเฉพาะ เช่น ท่ายิ้มใช้ได้เฉพาะมือซ้ายเท่านั้น ท่าตัวเราใช้มือซ้ายจับเข้าอก แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้มือขวาให้ใช้นิ้วชี้หรือนิ้วหัวแม่มือแทน เป็นต้น

การแปรแถวเป็นจุดสำคัญอย่างหนึ่งของการประดิษฐ์ระบำในนาฏศิลป์ไทยมีรูปแบบการแปรแถวอยู่มากมาย เช่น แถวปากพนัก แถวตอน แถวเฉียง แถวหน้ากระดาน เป็นต้น

3. โอกาสที่แสดง

การสร้างสรรคงานด้านนาฏศิลป์ไทยควรคำนึงถึงโอกาสที่แสดง เช่น หากเป็นงานแต่งก็ควรสร้างสรรคชุดการแสดงที่เป็นศิริมงคลกับงาน ได้แก่ ระบายสายสัมพันธ์ เพื่อกระชับความสัมพันธ์อันดีแก่คู่บ่าว-สาว หรืองานวันเกิด ได้แก่ ระบายอัญมณีศรีสยาม เพื่อมอบความมั่งมีศรีสุขแก่เจ้าของวันเกิด เป็นต้น แต่ถ้าหากเป็นงานฉาบฉวยก็ควรสร้างชุดที่เป็นการไว้อาลัยระลึกถึงคุณงามความดีของผู้วายชนม์ ได้แก่ ระบายมรณะสติ เป็นต้น

4. เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

การแต่งกายในการแสดงแต่ละครั้งสามารถบอกลักษณะที่มา ประเภท สัญชาติ เพศ ตำแหน่งและวัยของตัวละคร ด้วยเหตุนี้ เมื่อคิดจะสร้างสรรคผลงานทางนาฏศิลป์จึงควรศึกษาให้เข้าใจก่อน นอกจากนี้อุปกรณ์ประกอบการแสดงก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกับเครื่องแต่งกายไม่ว่าจะเป็นอาวุธดอกไม้ ผ้า พัดหรือเครื่องราชูปโภค

5. ดนตรีและเพลงประกอบ

การสร้างอารมณ์ความรู้สึก นอกจากการได้ดูแล้ว การฟังก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดนตรีและเพลงที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์มีจารีตอันเป็นประเพณีนิยม โดยเฉพาะเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงผู้สร้างสรรคควรระมัดระวังและศึกษาให้เข้าใจ

การสร้างสรรคผลงานเป็นงานที่ครอบคลุมปรัชญาเนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี การกำหนดเพลง เครื่องแต่งกายฉาก ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ อันเป็นส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรคสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้

4) แนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของคุณครูสถาพร สนทอง

ครูสถาพร สนทอง ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กล่าวว่าการทำงานที่เป็นนักสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ที่ดีควรจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชานาฏศิลป์อย่างลึกซึ้ง
- (2) เป็นผู้ที่มีนิสัยเป็นนักคิดสร้างสรรคอยู่ตลอดเวลา
- (3) เป็นผู้คิดค้นและพัฒนาในด้านการแสดงให้มีสิ่งแปลก ๆ ใหม่อยู่เสมอ
- (4) ต้องมีความรู้เกี่ยวกับดนตรีและทำนองเพลงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
- (5) มีความรู้ ความคิด ความสามารถในเรื่องการออกแบบเครื่องแต่งกาย
- (6) เป็นผู้มีความรู้เรื่องอารมณ์ต่าง ๆ ของการแสดง
- (7) ต้องศึกษาพัฒนาความรู้ให้กว้างขวางทั้งในด้านวรรณคดี ด้านภูมิศาสตร์และด้านประวัติศาสตร์ด้วย

ประวัติศาสตร์ด้วย

(8) ต้องเป็นผู้มีสุนทรียะ รู้จักเลือกใช้แม่ทาสีสวยงามไปใช้ในการสร้างสรรค์ทำรา โดยหลีกเลี่ยงทำราที่ซ้ำ ๆ

(9) ในการสร้างสรรค์ทำรา การเชื่อมทำเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะส่งผลให้ผู้คิดสร้างสรรค์ทำรำนำประสบการณ์ที่ได้ฝึกปฏิบัติมาใช้ในการสร้างผลงานที่แปลกใหม่ให้มีคุณภาพที่ถูกต้องได้โดยอัตโนมัติ นอกจากนี้แล้วการเชื่อมทำสามารถใช้กับการแสดงทั้งที่เป็นการทำเดี่ยวและการแสดงที่มีลักษณะเป็นหมู่คณะด้วย

(10) การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ สามารถปรับปรุง แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ยึดถือเป็นแบบตายตัว งานศิลปะจึงพัฒนาได้ (สถาพร สนทอง 2558, 12 มกราคม, สัมภาษณ์ อ้างถึงใน จินตนา สายทองคำ 2558, น. 13)

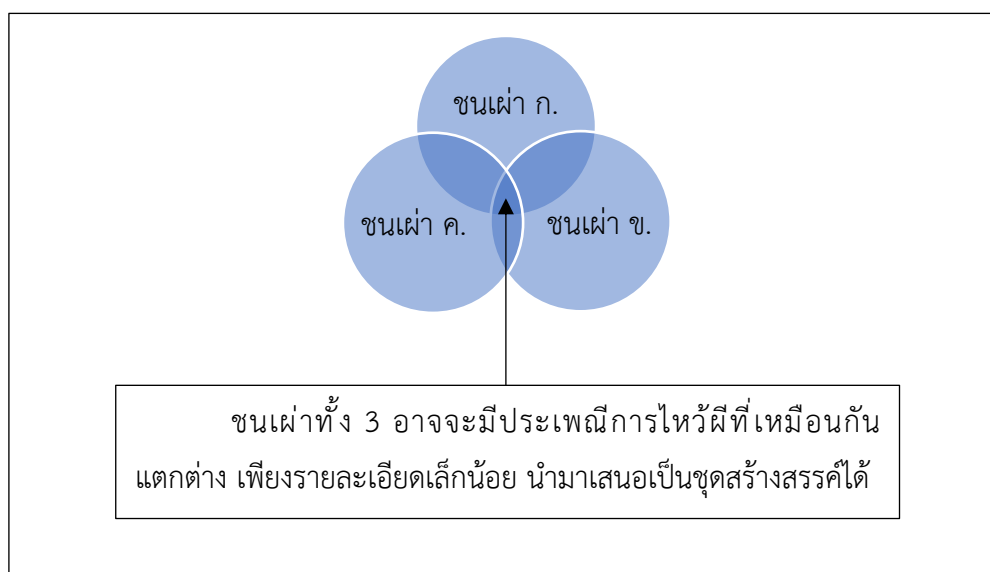
5) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของคุณครูจรรยา พวงประยงค์ (ศิลปินแห่งชาติ)

จากการสัมภาษณ์รจนา พวงประยงค์ (2565) ให้ข้อมูลว่า การสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์นั้น ถือเป็นอีกหนึ่งขั้นเมื่อผู้คิดสร้างสรรค์ได้สะสมความรู้ จนมีความสามารถที่ประดิษฐ์ชุดราต่าง ๆ เองนุรักษ์ หรือ นุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ หรือสร้างสรรค์เฉพาะ อย่างไรก็ตามเพื่อให้หลงประเด็น ไม่เสียเวลาและค่าใช้จ่าย ผู้สร้างสรรค์ควรกำหนดกรอบแนวคิดในการตอบงานสร้างสรรค์ โดยการตั้งคำถาม 5 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) What ทำเพื่ออะไร, หัวข้ออะไร, สนใจอะไร แล้วในอดีตทำอะไรมาแล้วบ้าง
- 2) Where ทำที่ไหน, ใครคือผู้ชม ซึ่งในอดีตทำที่ไหน
- 3) When ทำเมื่อไร, ทำในโอกาสไหน ในอดีตทำเมื่อไร
- 4) Why ทำไมต้องทำ, สนใจเรื่องอะไรในหัวข้อนั้น ๆ ซึ่งในอดีตทำไมต้องทำ
- 5) How ทำอย่างไร, สร้างสรรค์, นุรักษ์เชิงสร้างสรรค์, นุรักษ์ ซึ่งในอดีตทำอย่างไร

เมื่อผู้สร้างสรรค์ตอบคำถามเหล่านี้ได้แล้วนั้น จากนั้นอาจจะศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งอาจจะเกิดความสับสน โดยบางครั้งผู้สร้างสรรค์อาจจะเลือกความเหมือนหรือความต่างมากำหนดโจทย์ (รจนา พวงประยงค์, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2565)

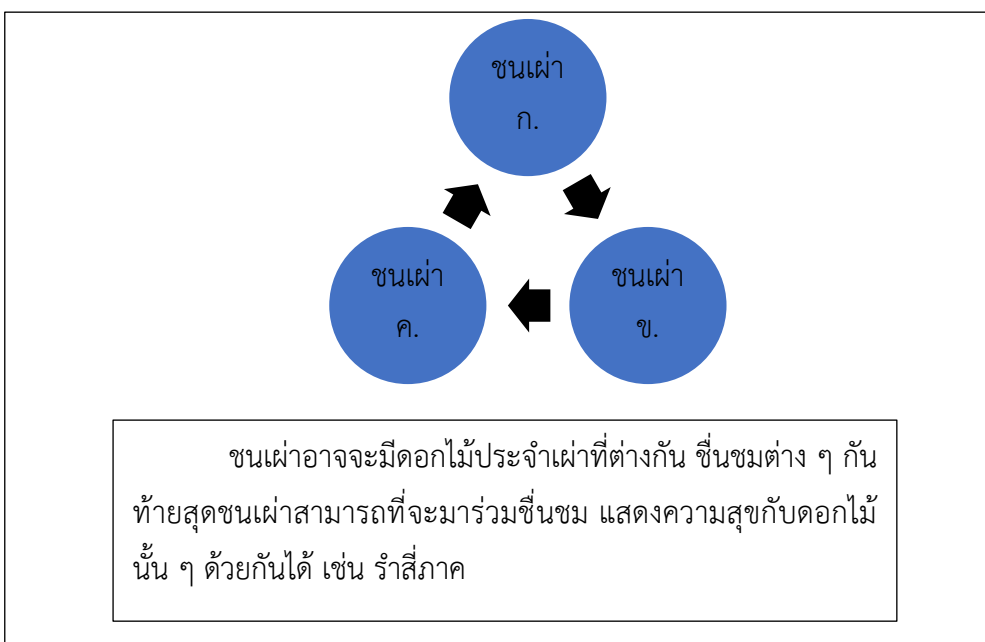
- ความเหมือน เรื่อง ชนเผ่า เกี่ยวกับประเพณีการไหว้ผี



ภาพที่ 2.25 กรอบความคิดความเหมือน เรื่อง ชนเผ่า เกี่ยวกับประเพณีการไหว้ผี

ที่มา: รจนา พวงประยงค์, 2565

- ความต่าง เรื่องชนเผ่าเกี่ยวกับดอกไม้



ภาพที่ 2.26 กรอบความคิดความต่าง เรื่องชนเผ่าเกี่ยวกับดอกไม้

ที่มา: รจนา พวงประยงค์, 256

6) แนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของสุรพล วิรุฬห์รักษ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ไว้ว่า “นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค แนวคิด รูปแบบ กลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึง การปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบ อื่น ๆ ที่สำคัญในการแสดงทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ๆ สมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ ผู้ออกแบบนาฏศิลป์ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Choreographer” (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2543, น. 225) โดยได้กำหนดขั้นตอนการทำงานของนาฏยประดิษฐ์ ไว้ ดังนี้

- 1) การคิดให้นาฏศิลป์ คือ เหตุผลที่เกิดการสร้างนาฏศิลป์ในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่
 - (1.1) พิธีกรรมและพิธีการ
 - (1.2) ส่งเสริมกิจกรรม
 - (1.3) เอกลักษณะทางวัฒนธรรม
 - (1.4) ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลป์
 - (1.5) พัฒนาอาชีพ
- 2) การกำหนดความคิดหลัก เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้สร้างสรรค มี 2 ระดับ คือ
 - (2.1) ระดับเป้าหมาย หมายถึง การกำหนดให้ชัดเจนว่านาฏศิลป์ชุดที่เกิดขึ้นนี้ เพื่ออะไร และเพื่อใคร
 - (2.2) ระดับวัตถุประสงค์ การนำเป้าหมายมากำหนดเป็นสิ่งที่ประสงค์จะให้เกิดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
- 3) การประมวลข้อมูล คือ การรวบรวมข้อมูลมาเป็นปัจจัยในการสร้างสรรคข้อมูล มี 2 ลักษณะ คือ
 - (3.1) ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คือ ความรู้ต่าง ๆ ที่สืบค้นได้ และนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบความคิดให้เป็นรูปเป็นร่าง
 - (3.2) ข้อมูลที่เป็นแรงบันดาลใจ คือ ข้อมูลที่กระตุ้นหรือเสริมให้ผู้สร้างสรรคคิดนาฏศิลป์ชุดนั้นไปในแนวใดแนวหนึ่ง ข้อมูลนี้มักเป็นงานศิลปะสาขาต่าง ๆ ทั้งนาฏศิลป์ ทัศนศิลป์ ดุริยศิลป์ และวรรณศิลป์
- 4) การกำหนดขอบเขต หมายถึง การกำหนดให้การแสดงครอบคลุมเนื้อหาสาระอะไรบ้าง อย่างไรบ้าง เช่น รูปแบบของการแสดง จำนวนผู้แสดง เวลาที่ใช้ในการแสดง ขนาดของ

พื้นที่การแสดง งบประมาณในการจัดการแสดง การกำหนดขอบเขตของการสร้างสรรค์ จะช่วยให้ นักนาฏยประดิษฐ์ มีคิดอะไรเกินกว่าที่จะทำได้จริง

5) การกำหนดรูปแบบ มีวิธีกำหนดได้หลายแนวทาง ได้แก่

(5.1) กำหนดให้อยู่ในหนึ่งนาฏยจารีต การคิดสร้างสรรค์โดยนำแบบแผน นาฏยศิลป์ที่มีโครงสร้างเดิมมาเป็นหลักในการสร้างสรรค์

(5.2) กำหนดให้เป็นการผสมผสานหลายนาฏยจารีต เช่น ระหว่างจารีต ประเพณีกับการแสดงร่วมสมัย การแสดงนาฏศิลป์ไทยกับบัลเลต์ เป็นต้น

(5.3) กำหนดให้ประยุกต์จากนาฏยจารีตเดิม โดยนำลักษณะเด่น โครงสร้าง ท่าทางหรือเทคนิคบางอย่าง มาเป็นหลัก แล้วผู้สร้างสรรค์พยายามบุกเบิกแสวงหาท่าทางใหม่ ๆ มาใช้ในการออกแบบ

(5.4) กำหนดให้อยู่นอกนาฏยจารีตเดิม

6) การกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ผู้แสดง รูปแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบฉาก รูปแบบเพลง รูปแบบแสง รูปแบบเสียง เป็นต้น

7) การออกแบบนาฏศิลป์ มีลักษณะคล้ายกับการออกแบบทัศนศิลป์ ซึ่งสามารถนำ ทฤษฎีทางทัศนศิลป์ และทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหวมาใช้ ดังนี้

(7.1) ทฤษฎีทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

(7.1.1) องค์ประกอบทัศนศิลป์ ได้แก่ จุด เส้น รูปทรง สี พื้นผิว

(7.1.2) การจัดองค์ประกอบทัศนศิลป์ ได้แก่

ก. ความมีเอกภาพ คือการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มี ความคล้ายคลึงเป็นปริมาณมากพอ ให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างพลังของความกลมกลืน

ข. ความสมดุล มี 2 ชนิด คือ

(1) ชนิดสองข้างเหมือนกัน คือ การจัด องค์ประกอบทั้ง 2 ข้าง ของแกนให้เหมือนกันทุกประการแบบเดียวกับร่างกายของมนุษย์

(2) ชนิดสองข้างไม่เหมือนกัน คือ การจัด องค์ประกอบ 2 ข้าง ของแกนที่แตกต่างกัน แต่เมื่อดูแล้วมีแรงดึงดูดความสนใจของผู้ดู เท่ากันทั้ง 2 ด้าน

ค. ความกลมกลืน เช่น การใช้สีกลุ่มเดียวกัน ใช้รูปทรง คล้ายกัน หรือการใช้เส้นโค้งเป็นหลัก เป็นการช่วยสร้างความน่าสนใจ ให้เกิดเอกภาพ แต่หากใช้มากเกินไป จะทำให้ขาดจุดเด่น

ง. ความแตกต่าง การสร้างความแตกต่างมาประมวลเข้าในงาน ให้เกิดเป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้เกิดความหลากหลาย อันเป็นมูลเหตุแห่งความตื่นตัว ใฝ่ใจ ชวนติดตาม

(7.2) ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว (Kenetology) คือ หลักการที่มนุษย์ใช้ร่างกายเคลื่อนไหวให้เกิดอิริยาบถต่าง ๆ และขณะที่เกิดการเคลื่อนไหวนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญในนาฏยประดิษฐ์ คือ

(7.2.1) การใช้พลังงาน (Energy) ในการแสดงนาฏศิลป์มีการใช้พลัง 3 ประเภท คือ

ก. ความแรงของพลัง การพ้อนรำด้วยพลังแรงมาก ๆ ทำให้เห็นความกระปรี้กระเปร่า แข็งแรง รุกเร้า ตรงกันข้ามการเคลื่อนไหวด้วยพลังน้อย ทำให้มีความหมายมากขึ้น ชัดเจนขึ้น ให้ความรู้สึกนุ่มนวล อ่อนโยน เชื่องช้า หนักแน่น เป็นความรู้สึกลึก ๆ ที่แฝงเร้นอยู่ภายใน เป็นต้น

ข. การเน้นพลัง หมายถึง การเร่งหรือลดความแรงของการใช้พลังเพื่อการเคลื่อนไหวในขณะใดขณะหนึ่ง อย่างกะทันหันเป็นศิลปะในการเรียกร้องความสนใจจากคนดู

ค. ลักษณะของการใช้พลังแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

- (1) การแกว่งไกว
- (2) การระเบิด
- (3) การสับเนื่อง
- (4) การสั่นพลิ้วและ
- (5) การลอยตัว

(7.2.2) การใช้ที่ว่าง (Space) คือ การใช้พื้นที่ ที่มีทั้งความกว้าง ความยาว และความสูง ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนด

ก. ตำแหน่ง คือ การจัดที่ให้ผู้แสดงหยุดอยู่บนเวทีในขณะใดขณะหนึ่ง ก่อนที่จะเคลื่อนที่ไป ณ จุดนั้น ๆ ผู้แสดงอาจทำท่าหนึ่ง หรือเคลื่อนไหวท่าทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องก็ได้

ข. ขนาด หมายถึง การที่ผู้แสดงสามารถเคลื่อนไหวร่างกายโดยออกท่าทางให้กว้างหรือแคบ และเคลื่อนที่ได้ใกล้ หรือไกลเพียงใด ขึ้นอยู่กับพื้นที่

ค. ทิศทาง หมายถึง แนวที่ผู้แสดงเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เช่น การแปรแถว สามารถเคลื่อนที่ได้ใน 8 ทิศ ซึ่งสัมพันธ์กับตำแหน่งของคนดู คือ

- (1) การเข้าหาคนดูเป็นการเรียกร้องความสนใจ
นำเกรงขาม แสดงความยิ่งใหญ่
- (2) การถอยออกจากคนดู แสดงความอ้างว้าง
สูญเสีย หวาดกลัว ลังเล
- (3) การขนานกับคนดู เน้นให้คนดูในจุดต่าง ๆ
มองเห็นผู้แสดงได้เท่า ๆ กัน เป็นการนำสายตาคนดูไปสู่อีกจุดหนึ่ง
- (4) การทแยงมุมกับคนดู แสดงให้เป็นความลึก
ของการเรียงแถว เห็นผู้แสดง 3 มิติ ให้ความรู้สึกแรงน้อยกว่าการเดินเข้าหาตรง ๆ แบบตั้งฉาก
- (5) การวนเป็นวงหน้าคนดู แสดงความผูกพัน
ความอ่อนโยน ความสามัคคี
- (6) การฉวัดเฉวียน หรือ เลี้ยวไปมา แบบฟันปลา
แสดงความปราดประียวหากเคลื่อนที่เร็วมากในทิศทางที่ต่างกัน แสดงความสับสนวุ่นวาย
- (7) การยกสูง แสดงความเบา ความสง่างาม
ความยิ่งใหญ่
- (8) การกดต่ำ แสดงความหวาดกลัว ความอ่อน
น้อม ความด้อยค่า เป็นต้น

(7.3) ขั้นตอนในการออกแบบนาฏศิลป์ ประกอบด้วย

- (7.3.1) การกำหนดโครงร่าง โดยรวม คือ การร่างภาพให้
เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์โดยรวม
- (7.3.2) การแบ่งช่วง การแสดงด้านอารมณ์ กระบวน
ท่าทางที่แสดง จะเป็นช่วง ๆ สั้นบ้างยาวบ้าง แต่ละช่วงมีอารมณ์ต่างกัน เพื่อความหลากหลาย
- (7.3.3) ท่าทางและทิศทางการเคลื่อนที่ของผู้แสดงบนเวที
การนำทิศทางทั้ง 8 ทิศข้างต้น มากำหนดการเข้า การออก และการเคลื่อนที่ของผู้แสดงในแต่ละช่วง
บนเวทีเพื่อให้ได้ความหมายตามต้องการ
- (7.3.4) การลงรายละเอียด ของขั้นตอนต่าง ๆ เช่น
ในกระบวนท่ารำ มีการปรับระดับของอวัยวะต่าง ๆ ของผู้แสดงให้เท่ากัน ปรับทิศทางของใบหน้า
การแสดงสีหน้า และการแสดงออกทางสายตาที่ต้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบต่าง ๆ
(สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2549, น. 225-251)

2.3.2 ขั้นตอนในการออกแบบงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2549, น. 252) กล่าวถึงขั้นตอนในการออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์
ว่ามีวิธีและขั้นตอนคล้ายคลึงกับศิลปะสาขาอื่น ๆ คือ

1. การกำหนดโครงร่างรวม ก็คล้ายคลึงกับการวาดภาพกิจกรรมลงบนพื้นผ้าใบที่ต้องมีการร่างภาพให้เห็นองค์ประกอบต่างๆของภาพตามจินตนาการของนักนาฏยประดิษฐ์แต่ภาพจิตรกรรมเป็นภาพนิ่งภาพนาฏยศิลป์เป็นภาพเคลื่อนไหวภาพจะเปลี่ยนไปเป็นระยะ ๆ จึงควรเห็นภาพของการแสดงในช่วงสำคัญ ๆ เป็นระยะ ๆ

2. การแบ่งช่วงอารมณ์ โดยปกติการแสดงนาฏยศิลป์จะมีกระบวนการแบ่งเป็นช่วงช่วงสั้นบ้างยาวบ้างแต่ละช่วงจะแสดงอารมณ์ที่แตกต่างกันเพื่อความหลากหลาย ดังนั้นการออกแบบในแต่ละช่วงอาจใช้จำนวนผู้แสดงและการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันเพื่อสะท้อนอารมณ์ที่ต้องการในช่วงนั้น เช่น อารมณ์เศร้าแสดงเดี่ยวอยู่หนึ่งที่ อารมณ์ทุกข์ทรมานใช้ผู้แสดงหมู่เคลื่อนไหวไปมาช้า ๆ และอารมณ์รักแสดงโดยชายหญิงคู่หนึ่งเคลื่อนไหวโลดแล่นไปมาอย่างร่าเริง ในการเปลี่ยนช่วงอาจทำได้ด้วยการตั้งซุ้มเพื่อแสดงการจบช่วงหรือเข้าโรงไปเพื่อเริ่มออกแสดงในช่วงใหม่ต่อไป

3. ท่าทางและทิศทาง การแสดงนาฏยศิลป์ชุดหนึ่ง ๆ มักมีท่าทางหลักปรากฏอยู่เป็นระยะตลอดเวลาของการแสดงเพื่อเชื่อมหรือแสดงความเป็นเอกภาพของการแสดงชุดนั้นและมีท่าทางอื่น ๆ กำหนดให้เป็นไปเฉพาะในแต่ละช่วงส่วนทิศทางทั้ง 8 ดังกล่าวแล้วก็จะนำมาใช้เพื่อกำหนดการเข้าการออกและการเคลื่อนที่ของผู้แสดงในแต่ละช่วงบนเวทีเพื่อให้ได้ความหมายตามต้องการ

4. การลงรายละเอียดเมื่อการฝึกซ้อมเข้ารูปเข้ารอยพอสมควรตามกำหนดแล้ว นักนาฏยประดิษฐ์ จึงเริ่มพิถีพิถันกับรายละเอียด ในที่นี้มีได้หมายความว่า นักนาฏยประดิษฐ์ละเอียด เรื่องรายละเอียดมาตั้งแต่ต้น เพียงแต่ให้การเอาใจใส่เป็นพิเศษในช่วงนี้เพื่อให้การแสดงสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเช่นการปรับระดับของอวัยวะต่าง ๆ ของผู้แสดงให้เท่ากันปรับทิศทางของใบหน้าดวงตาที่ต้องสัมพันธ์กับเสียงและแสงเป็นพิเศษ

ทั้งนี้ในการออกแบบงานแม้จะดำเนินตามขั้นตอนดังกล่าวแต่บางครั้งความคิดของผู้สร้างงานไม่แจ่มใสไม่โลดแล่นก็ไม่สามารถเรียบเรียงงานออกมาได้อาจต้องใช้วิธีลองปฏิบัติแสดงท่าทางให้เกิดความแปลกใหม่

นอกจากนี้กล่าวได้ว่าการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์มีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

1) ท่ารำ ท่ารำของไทยแบ่งออกได้เป็น 3 แบบคือ ท่าระบำ ท่าละครและท่าเต้น

1.1 ท่าระบำเป็นการรำทำท่างาม ๆ ให้คนดูพอเป็นเค้าของความหมายตาม คำร้อง ตัวอย่างนาฏยประดิษฐ์ในลักษณะของท่าระบำที่โดดเด่นที่สุดชุดหนึ่ง คือระบำดาวดึงส์ในละครดึกดำบรรพ์เรื่องสังข์ทองตอนตลกสินักนาฏยประดิษฐ์ คือ หม่อมเข้ม กุญชร หม่อมในเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์

1.2 ท่าละครเป็นท่ารำที่กำหนด ไว้ให้แต่ละท่ามีความหมายเฉพาะแบ่งได้เป็นสามประเภท คือ ท่าแสดงอารมณ์ เช่น รัก โกรธ เศร้า ท่าแสดงกิริยา เช่น ทำยิงธนู ท่าเคียงคู่ท่าช่วยเหลือและท่าแสดงปรากฏการณ์ธรรมชาติเช่นลมพัดดอกไม้บาน ท่าละครหรือท่ารำตีบพนี้มี

คุณลักษณะเป็นท่าเลียนแบบธรรมชาติ คือ ท่าท่าปกติของมนุษย์ให้ท่าที่มากขึ้นเช่น ท่ารักก็เอามือทั้งสองไขว้กันแนบอกแต่กรายมือให้เป็นการพ้อนรำ เป็นต้น ดังนั้นการตีบทของนาฏศิลป์ไทย จึงเข้าใจได้ง่าย

1.3 ท่าเต้นนาฏศิลป์ไทย อาจดูเด่นในการใช้มือรำท่าท่าต่าง ๆ แต่ในความเป็นจริงนาฏศิลป์ไทยมีท่าเต้นเป็นจำนวนไม่น้อย และมีวิธีการเคลื่อนไหวของขาและเท้าทั้งชนิดที่ใช้ได้โดยทั่วไปหรือกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ท่าเต้นของยักษ์หรือลิงท่าเต้นเหล่านี้ก็เช่นเดียวกันกับท่ารำ คือ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในนาฏยประดิษฐ์ของไทยสมัยใหม่ได้ในวงกว้าง

2) การแปรแถว

การแปรแถวในนาฏยประดิษฐ์ของไทยค่อนข้างจำกัดเป็นการแปรแถวที่ไม่สลับซับซ้อนมากนักอาจเป็นไปได้ว่านักนาฏยประดิษฐ์ไทยเน้นการประดิษฐ์ท่ารำเดี่ยวมากกว่า การแปรแถว การแปรแถวแบบหลัก ๆ ในนาฏยประดิษฐ์ของไทย ได้แก่ แถวหน้ากระดาน ขนานแถว หน้ากระดาน ทแยงมุม แถวตอนเดียวแถวตอนคู่ แถวยืนปากผาย หรือปากพญิง วงกลมชั้นเดียว วงกลมซ้อน

สำหรับการแปรขบวนในแถวนั้นได้แก่การเดินหน้าถอยหลัง การเดินตามกัน เดินสวนกัน การเดินสลับกันและการเดินเข้าออกศูนย์กลาง

3) การตั้งซุ่ม

การตั้งซุ่มของนาฏยประดิษฐ์ของไทยนิยมจัดให้ผู้แสดงจับกลุ่มเป็นซุ่มรูปสามเหลี่ยมโดยท่าทำให้สองข้างของแกนกลางเหมือนกันทั้งซ้ายขวาหากมีหลายกลุ่มก็จะจัดกลุ่มกลางให้ใหญ่เป็นกลุ่มหลักและกลุ่มย่อยสองข้างมีจำนวนเท่ากันและท่าท่าเหมือนกัน

เมื่อพิจารณาการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จะพบว่า มีท่ารำไทยที่หลากหลายที่บรมครูรังสรรค์ไว้ตลอดจนการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การใช้ท่ารำ การสื่อความหมายทำให้ผู้สร้างงานสามารถนำไปใช้ในการออกแบบประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมสวยงามตามจารีตได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรณู เหมือนจันทร์เชย (2557) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ทุณวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาภูมิชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาลักษณะทุนวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม 2. เพื่อวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และ 3. เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำเพื่อการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษา พบว่า 1. ลักษณะทุนวัฒนธรรมเป็นคุณค่าและมูลค่าของวัฒนธรรม 5 กลุ่ม คือ วัฒนธรรมการอยู่อาศัยและวิถีชีวิต วัฒนธรรมการทำมาหากินวัฒนธรรมการแต่งกาย เสื้อผ้า การประดับตกแต่ง วัฒนธรรมการดูแลสุขภาพ และ วัฒนธรรมศาสนาและความเชื่อ มีอยู่ 3 ลักษณะคือ ทุนวัฒนธรรมส่วนที่แฝง

ฝังอยู่ในกาย ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อยู่ในรูป ของวัตถุ ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อาศัยการสถาปนา ทุนเหล่านี้ มีพัฒนาการแตกต่างกันไปในยุคสมัยปู่ย่าตายาย สมัยพ่อ แม่ สมัยผู้สูงอายุ และสมัยคนปัจจุบัน

2. ลักษณะพัฒนาการทุนวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย เป็นไปในรูปแบบการอนุรักษ์ การพัฒนา หรือ การนำ ทุนวัฒนธรรมอื่นมาใช้แทนบ้าง และการปล่อยให้สูญหายไปบ้าง ตามเงื่อนไขของปัจจัยหรือ บริบท เป็นต้นว่า จำนวน ประชากร การติดต่อกับสังคมอื่น ทุนวัฒนธรรมอื่นเข้าสู่ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อปรับเปลี่ยนทุนวัฒนธรรมให้ สามารถสนองตอบต่อความจำเป็นและความ ต้องการที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ๆ

3. ลักษณะการใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้ ทุนวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงมูลค่าเป็น เงินทองโดยตรง จากนั้นจึงนำเงินทองที่ได้มาใช้เข้าถึงคุณค่าความ จำเป็นและความต้องการภายหลัง เช่น ทำนาขาย ข้าวหมด นำเงินที่ได้ซื้อข้าวกิน ส่วนน้อยที่ใช้ทุน วัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงคุณค่าโดยตรง เช่น โครงการอนุรักษ์และพัฒนา ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์

ณัฐนันท์ จันนิวงค์ (2557) ได้ศึกษาแนวคิดการออกแบบลีลาท่ารำนานาภูมิภาคไทยของ อาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2533 ผลวิจัยพบว่า อาจารย์สุวรรณี ชลานุ เคราะห์ มีแนวคิดในการออกแบบนาฏศิลป์จากประสบการณ์การแสดงประกอบกับแรงบันดาลใจ ของท่านนำมาออกแบบโดยใช้หลักการออกแบบลีลาท่ารำ 4 ประการได้แก่ (1) ใช้หลักการ จินตนาการ (2) ใช้หลักการ ตีบทผสมผสานท่าทางธรรมชาติ (3) ใช้หลักการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ (4) ใช้หลักการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำใหม่ในรูปแบบ การรำตีบทตามคำร้องและทำนองเพลง กระบวนลีลาท่ารำแบบมาตรฐานมีการนำแม่ท่านนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ต่างชาติ มาร้อยเรียง กระบวนลีลาท่ารำใหม่อย่างมีเอกลักษณ์

จินตนา สายทองคำ, ขวัญใจ คงถาวรและนิตยา รุ่งสมัย (2565) ศึกษาเรื่องนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ชุด ผืนไท เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ที่สื่อถึงผู้คนในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย ผสมผสานการออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้พื้นที่เวที ที่มีความหลากหลาย มีอุปกรณ์สำคัญคือผืนผ้าสื่อถึงสัญลักษณ์ของชาติและพระมหากษัตริย์ไทย ปก แฉ่ไพศาลให้ความสุขสงบร่มเย็นแก่อาณาประชาราษฎร์ทุกเชื้อชาติที่รวมกันเป็นเอกลักษณ์ ก่อให้เกิด มรดกศิลปวัฒนธรรมอันวิจิตร ภายใต้ผืนไตรรงค์ของไทยที่สง่างาม

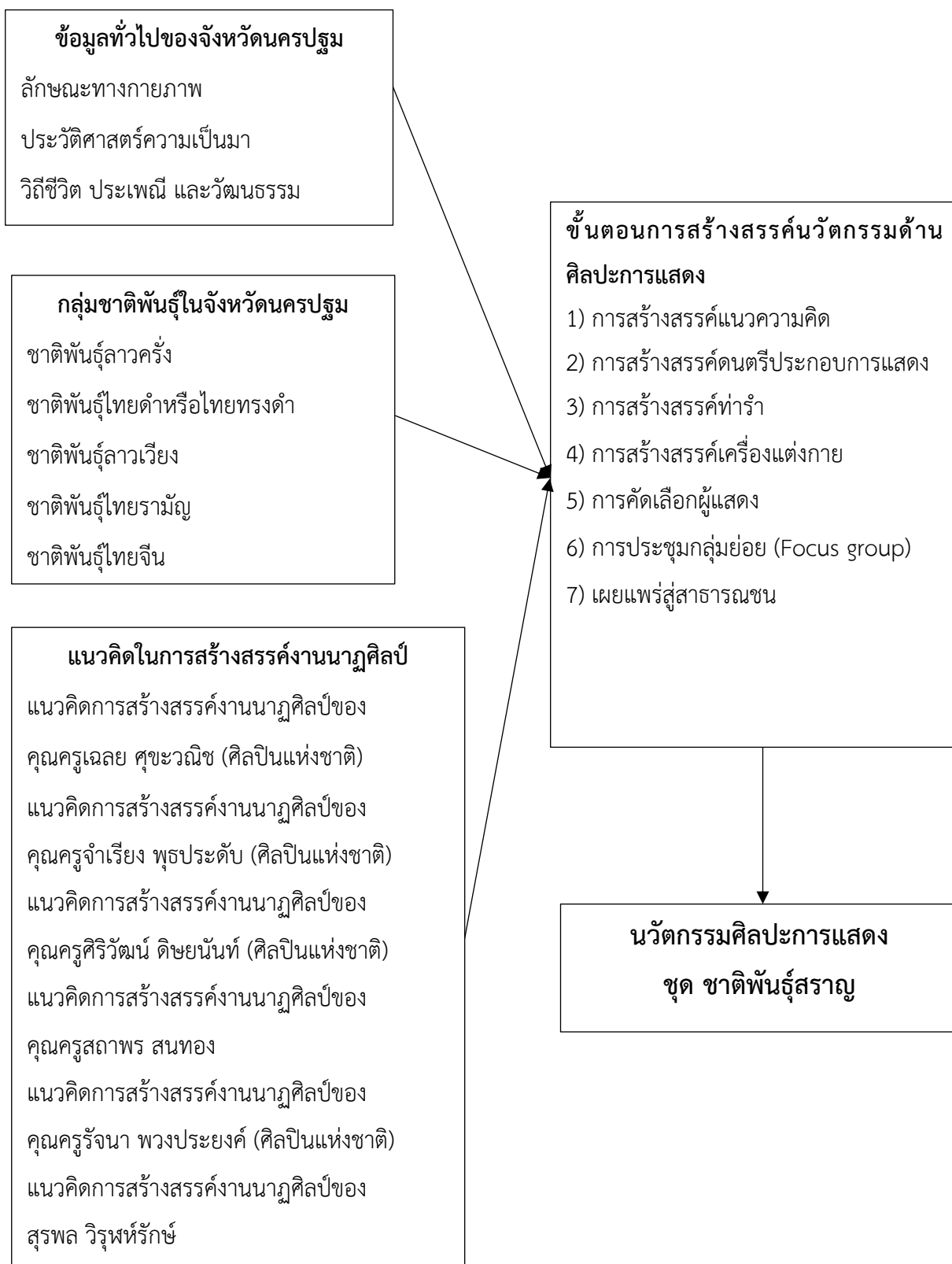
ผลการสร้างสรรค์งานดำเนินการตามขั้นตอนคือ 1) การสร้างแนวคิดจากสัญลักษณ์ ของชาติและพระมหากษัตริย์ไทย ปกแฉ่ไพศาลให้ความสุขสงบร่มเย็นแก่อาณาประชาราษฎร์ ก่อให้เกิดมรดกศิลปวัฒนธรรมอันวิจิตร ภายใต้ผืนไตรรงค์ของไทยที่สง่างาม 2) สร้างสรรค์ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง โดยการนำท่วงทำนองเพลงจากพิธีเปิดห้างสรรพสินค้าไอคอนสยามมาสร้าง เสริมทำนองใหม่บางส่วนและนำเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคต่าง ๆ บรรเลงผสมผสานแสดงอัตลักษณ์ ของภูมิภาค 3) คัดเลือกผู้แสดง ประกอบด้วย นักแสดงชาย จำนวน 10 คน นำเสนอผืนผ้าในการ แสดงและนักแสดงหญิง จำนวน 24 คน แบ่งเป็นผู้แสดงภาคเหนือ กลาง อีสานและใต้ ภาคละ 6 คน

4) ออกแบบกระบวนการทำรำจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยและศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่สื่อถึงผู้คนในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย ผสมผสานการออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้พื้นที่เวทีที่มีความหลากหลาย 5) ออกแบบเครื่องแต่งกายตามลักษณะการแต่งกายตามภูมิภาคและเพิ่มความงามของเครื่องประดับ 6) นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7) เผยแพร่สู่สาธารณชน รูปแบบการแสดงมีดังนี้

ผืนผ้า ผืนภาค : สื่อถึงสัญลักษณ์ความเป็นเอกราชชาติไทยและความสุขของปวงชนชาวไทยที่หลากหลายวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค

ผืนไท : สื่อถึงความรัก สามัคคี ความพอดี ความพอเพียงบนผืนแผ่นดินทอง

2.5 กรอบแนวคิดงานวิจัย



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Document) การสัมภาษณ์ (Review) การสังเกตการณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลทางวิชาการ

3.2 ขอบเขตการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 การสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง

1) การสร้างสรรค์แนวความคิด

2) การสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดง

3) การสร้างสรรค์ท่ารำ

4) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย

5) การคัดเลือกผู้แสดง

6) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

7) เผยแพร่สู่สาธารณชน

3.8 การนำเสนอข้อมูล

3.1 การศึกษาข้อมูลทางวิชาการ ประกอบด้วย

3.1.1 ภาคทฤษฎี ศึกษาและเก็บข้อมูลทางวิชาการ ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา เอกสาร ทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ โดยศึกษาข้อมูลทางวิชาการจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการตามแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วย

- 1) สำนักหอสมุดแห่งชาติ
- 2) สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 4) ห้องสมุดศูนย์รักษาศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 5) ห้องสมุดคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3.1.2 ภาคสนาม ลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

1) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

2) สัมภาษณ์ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน เกี่ยวกับชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (formal interview) คือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) โดยผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลลงเครื่องบันทึกเสียงพร้อมทั้งจดบันทึกควบคู่กันไป

3.2 ขอบเขตการวิจัย

3.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดศึกษาวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง ไทยทรงดำ ลาวเวียง ไทยรามัญ และไทยจีนสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง

3.2.2 ด้านพื้นที่ กำหนดการจัดเก็บข้อมูลในจังหวัดนครปฐม

3.2.3 ด้านระยะเวลา กำหนดระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลและสร้างนวัตกรรม ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2566

ที่	กิจกรรม	ต.ค. 64	พ.ย. 64	ธ.ค. 64	ม.ค. 65	ก.พ. 65	มี.ค. 65	เม.ย 65	พ.ค. 65	มิ.ย. 65	ก.ค. 65	ส.ค. 65	ก.ย. 65	ต.ค. 65	พ.ย. 65	ธ.ค. 65	ม.ค. 66	ก.พ. 66	มี.ค. 66
	วิชาการตีพิมพ์ในวารสาร TCI																		

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเพื่อใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 วิธี คือ 1) เอกสารทางวิชาการ ภาพถ่ายและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) การสัมภาษณ์ 3) การสังเกตการแสดง 4) การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นและเนื้อหาที่ทำการศึกษาโดยมีการตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้ศึกษามีความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง
- 2) แบบบันทึกข้อมูลในการประชุมกลุ่มย่อย
- 3) แบบประเมินความพึงพอใจ

3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการจากหนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเป็นมา รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์นำสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง โดยดำเนินการ ดังนี้

1. รวบรวมและจัดจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่แล้วนำมาสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น หาข้อสรุปร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัย เพื่อตรวจสอบข้อมูลก่อนหาค่า IOC : Index of item objective congruence
3. นำเครื่องมือเพื่อหาค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์และดนตรี เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Validity) และความครอบคลุมของปัญหาที่ต้องการศึกษา (ตัวอย่างเครื่องมือปรากฏในภาคผนวก ก)

4. นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจหาค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แล้วจึงจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์ (ตัวอย่างเครื่องมือปรากฏในภาคผนวก ก)

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีจำเป็นจะต้องได้มาซึ่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์ข้อมูล นำมาตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องของข้อมูลเพื่อนำสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ทั้งนี้ยังมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูลและสามารถที่จะอ้างอิงได้ดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับไม่มีโครงสร้าง
3. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
4. ข้อมูลการประเมินคุณภาพการแสดง

จากข้อมูลทั้ง 4 รูปแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลตลอดจนความคลาดเคลื่อนของข้อมูล นอกจากนี้เมื่อพบว่าข้อมูลไม่เพียงพอหรือข้อมูลเกิดความคลาดเคลื่อนหรือขาดหายไปบางส่วน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ปรชาญชาวบ้านเพิ่มเติม

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือทุกประเภทที่ใช้ในการวิจัยมาจำแนกข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเภทที่กำหนดไว้และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. จัดกลุ่มเอกสารที่จะวิเคราะห์ออกเป็นกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นมา วัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ตลอดจนรูปแบบการแสดง องค์ประกอบการแสดง และการดำรงอยู่ของของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งแนวคิดการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ ทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์ ตลอดจนภาพถ่ายและสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม รวมทั้งงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. นำข้อมูลจากการจัดกลุ่มเอกสารมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการแสดง โดยการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตีความสร้างข้อสรุป โดยนำเสนอรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

จากการศึกษาข้อมูลทางด้านวิชาการ ข้อมูลด้านภาคสนาม คณะผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกตามประเด็นและนำไปสู่การสร้างสรุค้นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง

3.7 การสร้างสรุค้นวัตกรรมการแสดงและองค์ประกอบการแสดง

กระบวนการสร้างสรุค้นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย

- 1) การสร้างสรรค์แนวความคิด
- 2) การสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดง
- 3) การสร้างสรรค์ท่ารำ
- 4) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย
- 5) การคัดเลือกผู้แสดง
- 6) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
- 7) การเผยแพร่สู่สาธารณชน

กระบวนการสร้างสรุค้นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสรรค์โดยนำเสนอรายละเอียดการสร้างสรุค้นวัตกรรมที่ 4

3.8 การนำเสนอข้อมูล

สรุปผลการสร้างสรุค้นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง คือ

- 1) วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)
- 2) จัดทำรูปเล่มแบบสมบูรณ์
- 3) เผยแพร่การแสดงในการนำเสนอผลงานระดับชาติ
- 4) เผยแพร่และตีพิมพ์บทความลงวารสาร TCI

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งผลการศึกษาสามารถจำแนกรายประเด็นได้ดังนี้

4.1 แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการแสดง

นครปฐม เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในมิติทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง รวมทั้งคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งและชาวลาวเวียงที่อพยพมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญอพยพมาจากดินแดนล้านนา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำอพยพมาจากประเทศเวียดนาม และกลุ่มไทยจีน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวล้วนอพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้ประมาณ 200 ปีมาแล้วและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เป็นรากฐานของการสร้างความสามัคคีความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งแสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจ เป็นหลักให้ประพจน์ในทางที่ต้งามมีคุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัยสืบไป

จากความสำคัญข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยมีแนวคิดในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม โดยการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปะการแสดงสู่องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรณ

การวิจัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้านก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นต้นแบบสู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป



ภาพที่ 4.1 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.2 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทดำบ้านสะแกราย จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.3 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่กระตุกตำบลสะแกราย จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.4 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่กระตุกตำบลสะแกราย จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.5 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านหนองขาม จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.6 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านหนองขาม จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.7 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง วัดโพธิ์มะเดื่อ จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.8 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง วัดโพธิ์มะเดื่อ จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

4.2 กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย

4.2.1 การสร้างสรรค์แนวความคิด

นครปฐม เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในมิติทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง รวมทั้งคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งและชาวลาวเวียงที่อพยพมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญอพยพมาจากดินแดนล้านนา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอพยพมาจากประเทศเวียดนาม และกลุ่มไทยจีน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวล้วนอพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้ประมาณ 200 ปีมาแล้วและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เป็นรากฐานของการสร้างความสามัคคีความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งแสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจ เป็นหลักให้ประพฤติในทางที่ดีงามมีคุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัยสืบไป

จากความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ชาติพันธุ์ลาวครั้ง 2) ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้าน ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นต้นแบบสู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป

การแสดงชุด ชาติพันธุ์สราญ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 2 ชาติวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 3 ชาติสราญ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันใต้ร่มพระบารมี

4.2.2 การสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดง

ประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่ในบางส่วน โดยท่วงทำนองลีลาของเพลงจะสื่อถึงเอกลักษณ์ของสำเนียงดนตรีชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม บรรเลงผสมผสานควบคู่ไปกับเสียงเพลงจาก Sound Electronic เพื่อเพิ่มอรรถรสให้บทเพลงมีความไพเราะและสนุกสนานยิ่งขึ้น ซึ่งมีแนวคิดในการสร้างสรรค์เพลงดังนี้

ช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ สร้างสรรค์เพลงโดยใช้เครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยใช้เพลงที่มีจังหวะอัตราในระดับช้าเพื่อสะท้อนถึงการเริ่มต้นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 2 ชาติวิถี สร้างสรรค์เพลงโดยผสมผสานเครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยใช้เพลงที่มีจังหวะอัตราในระดับความเร็วระดับปานกลาง เพื่อแสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 3 ชาติสราญ สร้างสรรค์เพลงโดยผสมผสานเครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยใช้เพลงที่มีจังหวะอัตราในระดับความเร็ว เพื่อแสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี

4.2.3 การสร้างสรรค์ท่ารำ

การสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำในการแสดงชุด ชาติพันธุ์สราญ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดการออกแบบกระบวนการท่ารำจากศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม แนวคิดทฤษฎีการออกแบบของศิลปินแห่งชาติ จากนั้นนำมาวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำ โดยมีรายละเอียดท่ารำดังนี้



ภาพที่ 4.9 สัดส่วนการสร้างสรรค์ท่ารำนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากภาพพบว่าสัดส่วนในการสร้างสรรค์ท่ารำนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ จะมีสัดส่วนที่แตกต่างกัน ตามความเหมาะสมของกระบวนการท่ารำแต่ละช่วง สอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างสรรค์งาน ซึ่งคณะผู้วิจัยมุ่งหมายให้การสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำเกิดความงดงาม มีการใช้พื้นที่เวทีที่หลากหลาย ร้อยเรียงกันอย่างมีเอกภาพ ทั้งนี้กระบวนการท่ารำดังกล่าวจะต้องสื่อความหมายของแนวคิดการแสดงได้อย่างชัดเจนสมบูรณ์

ตารางที่ 2 กระบวนทำรำนานาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สรายุ

ภาพท่ารำ	การสื่อความหมาย/อธิบายท่ารำ
ช่วงที่ 1 ชาตลักษณ์	
	สื่อความหมาย : การเริ่มต้นในการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ทิส : หน้าเฉียงซ้าย อธิบายท่ารำ : นักแสดงวิ่งซอยเท้ามาลงเวที ก้าวเท้าขวาเปิดส้นเท้าหลัง ยืนเท้าซ้าย มือขวาแบมือป้องหลังใบหู มือซ้ายแบมือเหยียดแขนตั้งระดับเฉียง ฝ่ามือหันออกด้านหน้า ศีรษะเอียงขวา
	สื่อความหมาย : การแต่งกายสวมเครื่องประดับของกลุ่มชาติพันธุ์ ทิส : ขวาและซ้าย อธิบายท่ารำ : นักแสดงฝั่งขวาถอนเท้าขวา ตั้งเข่าซ้าย มือซ้ายตั้งวงหน้าระดับศีรษะ มือขวาจับคว่ำระดับปาก ศีรษะเอียงซ้าย นักแสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้าม
	สื่อความหมาย : การเคารพซึ่งกันและกันในกลุ่มชาติพันธุ์ ทิส : หน้า อธิบายท่ารำ : นักแสดงฝั่งขวาถอนเท้าขวา มือทั้งสองแบมือไขว้กันระดับหน้าอก ก้มศีรษะ นักแสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้าม

ภาพท่ารำ	การสื่อความหมาย/อธิบายท่ารำ
	สื่อความหมาย : การหักท่ายกัน ทศ : ขวาทันออกด้านหน้าเวที อธิบายท่ารำ : นักแสดงฝั่งขวา ก้าวเท้าขวา เปิดส้นเท้าซ้าย มือขวาจับหงายที่เอวซ้าย มือซ้ายจับคว่ำที่เอวซ้าย(ลักษณะคล้ายเท้าเอว) ศีรษะเอียงขวา นักแสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้าม
	สื่อความหมาย : การหักท่ายกัน ทศ : ขวาทันออกด้านหน้าเวที อธิบายท่ารำ : นักแสดงฝั่งขวา ก้าวเท้าขวา เปิดส้นเท้าซ้าย มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับคว่ำที่เอวซ้าย (ลักษณะคล้ายเท้าเอว) ศีรษะเอียงขวา นักแสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้าม
	สื่อความหมาย : การหักท่ายกัน ทศ : หน้า อธิบายท่ารำ : นักแสดงฝั่งขวา ก้าวเท้าขวา ตะเท้าซ้าย มือขวาดั้งวงล่างด้านขวา มือซ้ายตั้งวงล่างที่เอวซ้าย นักแสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้าม

ภาพท่ารำ	การสื่อความหมาย/อธิบายท่ารำ
	สื่อความหมาย : การทักทายกัน ทิศ : หน้า อธิบายท่ารำ : นักแสดงฝั่งขวา ก้าวเท้าขวา ตะเฒ่าซ้าย มือทั้งสองจีบม้วนแล้วตั้งวงระดับศีรษะด้านซ้าย นักแสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้าม
ช่วงที่ 2 ชาตวิถิ	
	สื่อความหมาย : กรรมวิธีการปลูก หว่านเมล็ดพันธุ์ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ทิศ : หน้า และ หลัง อธิบายท่ารำ : ผู้แสดงฝั่งขวานั่งลงบนส้นเท้า มือซ้ายแบมือตั้งข้างลำตัวลักษณะคล้ายการถือตะกร้า มือขวากำมือข้างหน้าลำตัวและเลื่อนมือไปปล่อยออกที่พื้น ผู้แสดงฝั่งซ้ายหันหลังก้าวเท้าซ้ายมือซ้ายแบมือหงายออกข้างลำตัว มือขวาจับคว่ำที่ชายพกเอียงซ้าย ปฏิบัติสลับข้าง 4 ครั้ง
	สื่อความหมาย : กรรมวิธีการปลูก หว่านเมล็ดพันธุ์ และการรดน้ำพรวนดิน ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทิศ : หน้า และ หลัง อธิบายท่ารำ : ผู้แสดงฝั่งขวายืนขึ้นก้าวไขว้เท้าซ้ายและยืนค้างไว้ ส่วนผู้แสดงฝั่งซ้ายชูมือขึ้นแบมือตั้งขึ้น หักข้อมือให้ลื่นไหลไปทางซ้ายขวาสลับกัน 4 ครั้ง

ภาพท่ารำ	การสื่อความหมาย/อธิบายท่ารำ
	สื่อความหมาย : การประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่หลากหลาย ทั้งปลูกข้าว ผัก และผลไม้ต่าง ๆ ซึ่งแบ่งบานออกดอกผลมากมายนำความสุขมาสู่เกษตรกร ทศ : เอียงขวาและหน้า อธิบายท่ารำ : ย่ำเท้าซ้ายยกเท้าขวาพร้อมจับคว่ำข้างสะโพก เอียงขวา จากนั้นย่ำเท้าขวายกเท้าซ้าย เคลื่อนมือทั้งสองขึ้นเป็นตั้งวงแบมือกางศอกออก (ท่าพรหมสี่หน้า) เอียงขวา ปฏิบัติซ้ำ 3 ครั้ง
	สื่อความหมาย : การขอให้ฝนตกเพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทศ : หน้า อธิบายท่ารำ : ยืนด้วยเท้าซ้าย มือทั้งสองแบมือหงายขึ้นและเลื่อนมาเรียงต่อกัน ให้มือซ้ายสูง มือขวาไต่ระดับลงมา เอียงซ้าย จากนั้นย่ำเท้าขวาซ้าย พร้อมหมุนรอบตัวแล้วจบด้วยก้าวหน้าเท้าซ้าย มือทั้งสองเคลื่อนมาแบเรียงฝั่งขวาให้มือขวาสูงและเอียงขวา
	สื่อความหมาย : ประเพณีความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่บูชาผี การเซ่นไหว้ศาลตามความเชื่อของแต่ละชาติพันธุ์ ซึ่งล้วนแต่ก่อให้เกิดความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ทศ : เอียงขวา อธิบายท่ารำ : ย่ำเท้าขวาซ้ายตามจังหวะ 8 จังหวะ มือทั้งสองพนมมือด้านหน้าระดับหน้าผาก

ภาพท่ารำ	การสื่อความหมาย/อธิบายท่ารำ
	สื่อความหมาย : ประเพณีความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่บูชาผี การเซ่นไหว้ศาลตามความเชื่อของแต่ละชาติพันธุ์ ซึ่งล้วนแต่ก่อให้เกิดความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ทศ : หน้า อธิบายท่ารำ : ก้าวเท้าขวาและโยกเท้า มือที่ไหว้เลื่อนไปที่ศีรษะขวา ปฏิบัติสลับข้าง 8 ครั้ง
	สื่อความหมาย : การดัดเส้นไหมที่ละเส้นซึ่งเป็นวิถีชีวิตการประกอบอาชีพทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีอัตลักษณ์ของผ้าที่งดงามแตกต่างกัน ทศ : ขวา และ ซ้าย อธิบายท่ารำ : ผู้แสดงฝั่งขวาย่ำเท้าซ้ายและแตะเท้าขวา มือซ้ายจับหางย้างลำตัวระดับเอว มือขวาจับคว่ำระดับอกและเลื่อนขึ้นปล่อยออกแบมือหางย้างลำตัวพร้อมกับย่ำเท้าขวาและแตะเท้าซ้าย ปฏิบัติ 2 รอบ ส่วนผู้แสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้ามกับผู้แสดงฝั่งขวา
	สื่อความหมาย : วิถีชีวิตการประกอบอาชีพทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทศ : ขวา และ ซ้าย อธิบายท่ารำ : ผู้แสดงฝั่งขวาย่ำเท้าขวาแตะเท้าซ้าย มือทั้งสองจับคว่ำอยู่ข้างหน้าระดับเอวและดึงจับเข้าหาตัว จากนั้น ย่ำเท้าซ้ายแตะเท้าขวาไล่จับออกจากลำตัว ก้มตัวลงเล็กน้อย ผู้แสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้ามกับผู้แสดงฝั่งขวา

ภาพท่ารำ	การสื่อความหมาย/อธิบายท่ารำ
ช่วงที่ 3 ชาติสราญ	
	สื่อความหมาย : มีความสุข สดชื่นทั้งกายและใจ ที่ได้อาศัยอยู่ร่วมกันในจังหวัดนครปฐม ทศ : เฉียงซ้าย และ เฉียงขวา อธิบายท่ารำ : ผู้แสดงฝั่งขวา ย่ำเท้าซ้ายและยกเท้าขวาขึ้น มือทั้งสองตั้งวงขึ้นและวางทาบลงให้มือขวาอยู่ระดับอกซ้าย (หัวใจ) มือซ้ายอยู่ระดับสะโพกขวา เอียงศีรษะขวา ส่วนผู้แสดงฝั่งซ้ายย่ำเท้าขวายกเท้าซ้าย มือปฏิบัติเช่นเดียวกัน เอียงศีรษะซ้าย
	สื่อความหมาย : การเดินทางเคียงข้างกันตลอดไปของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างในจังหวัดนครปฐม ทศ : หน้า อธิบายท่ารำ : ผู้แสดงฝั่งขวาก้าวเท้าขวา พร้อมกับกำมือหลวม เคลื่อนมือขวาออกข้างลำตัว มือซ้ายอยู่ระดับเอว ปฏิบัติสลับข้างจนหมดจังหวะเพลง ผู้แสดงฝั่งซ้ายก้าวเท้าซ้าย พร้อมกับกำมือหลวม เคลื่อนมือซ้ายออกข้างลำตัว มือขวาอยู่ระดับเอว ปฏิบัติสลับข้างจนหมดจังหวะเพลง
	สื่อความหมาย : การปิดเป่าความทุกข์ภัยให้กันและกัน ทศ : หน้า อธิบายท่ารำ : ผู้แสดงฝั่งขวาก้าวไขว้เท้าขวายุบตัวลงตามจังหวะ พร้อมกับตั้งวงกลางจากนั้นกดปลายมือลงและไสมือขึ้นเป็นตั้งวงตามจังหวะที่ยุบตัว เอียงซ้าย 2 จังหวะ เปลี่ยนกลับมาเอียงขวา 2 จังหวะ

ภาพท่ารำ	การสื่อความหมาย/อธิบายท่ารำ
	ส่วนผู้แสดงฝั่งซ้ายปฏิบัติตรงข้าม ทั้งหมดปฏิบัติ 2 รอบ
	สื่อความหมาย : การหลอมรวมความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เกิดเป็นความสนุกสนานในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม ทิต : หน้า อธิบายท่ารำ : ย่ำเท้าซ้ายขวาตามจังหวะ มือทั้งสองแตะที่สะโพกและม้วนสลับกันระหว่างมือซ้ายและมือขวา ลักคอก จากนั้นหมุนขวารอบตัว
	สื่อความหมาย : ความกลมเกลียวร้อยรวมดวงใจเป็นอันเดียวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ ทิต : หน้าหมุนไปทิศขวา อธิบายท่ารำ : ก้าวเท้าซ้าย วางเท้าขวาหลังและขยับตัวหมุนซ้ายไปทิศขวา มือขวาตั้งวงระดับหน้ามือซ้ายจับเข้าหาตัว จากนั้นม้วนมือซ้ายออกเป็นตั้งวงมือซ้ายซ้อนจับโดยให้มือจับอยู่ด้านใน
	สื่อความหมาย : การร่วมมือร่วมใจกันปกป้องวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย รวมทั้งร่วมรักษาประเพณีวัฒนธรรมที่ดงามในจังหวัดนครปฐม ทิต : หน้า อธิบายท่ารำ : ก้าวไขว้เท้าขวาและเท้าซ้ายตามจังหวะ โดยขณะที่ก้าวเท้าขวามือซ้ายจับหงาย มือขวาตั้งวงแขนตั้งทั้งสองข้าง เมื่อก้าวเท้าซ้ายเปลี่ยนเป็นมือซ้ายจับหงายมือขวาตั้งวง ปฏิบัติทั้งหมด 12 ครั้ง

ภาพท่ารำ	การสื่อความหมาย/อธิบายท่ารำ
	สื่อความหมาย : การอาศัยอยู่ร่วมกันภายใต้พระบรมโพธิสมภารอย่างมีความสุข ทศ : หน้า อธิบายท่ารำ : ผู้แสดงฝั่งขวานั่งลงพับเพียบ มือซ้ายท้าวลงที่พื้น มือขวาแบมือทาบที่อกข้างซ้าย ส่วนผู้แสดงฝั่งซ้ายนั่งคุกเข่า แล้วเอามือจับที่ไหล่ของผู้แสดงฝั่งขวา

4.2.4 การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย

การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ได้แรงบันดาลใจมาจากการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าจังหวัดนครปฐมปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ชาติพันธุ์ลาวครั่ง 2) ชาติพันธุ์ไทยดำ หรือ ไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน คณะผู้วิจัยได้นำอัตลักษณ์ของเครื่องแต่งกายในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ขั้นตอนในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 4 ตัดเย็บเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ แบบสมบูรณ์ ในการประชุมกลุ่มย่อยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ



ภาพที่ 4.10 การลงพื้นที่ศึกษาเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.11 วิเคราะห์ลักษณะเด่นเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.12 แบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.13 เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

4.2.4.1 เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. เกาะอกสีดำ ตกแต่งด้วยผ้าลวดลายชาติพันธุ์ไทยทรงดำ
2. เสื้อแขนงูดสีน้ำเงินเข้มทรงคอจีนแบบชาติพันธุ์ไทยจีน ตกแต่งรอบแขนด้วยผ้าลวดลายชาติพันธุ์ไทยทรงดำ
3. ผ้านุ่งไทยทรงดำ ตกแต่งชายผ้านุ่งด้วยเชิงผ้าลวดลายชาติพันธุ์ลาวครึ่ง
4. ผ้าคาดเอวสีแดงลวดลายชาติพันธุ์ไทยทรงดำ
5. ผ้าลูกไม้สีขาวลวดลายแบบชาติพันธุ์ลาวเวียง และไทยรามัญ (มอญ)
6. สร้อยคอ ต่างหู ปิ่นปักผมและข้อมือโลหะสีเงิน

4.2.4.2 การออกแบบการแต่งหน้าประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ลงครีมรองพื้นโทนสีเดียวกับใบหน้าให้ทั่ว และเกลี่ยให้เรียบเนียน
2. ลงแป้งฝุ่นให้ทั่วใบหน้า
3. ทาสีเปลือกตาดำด้วยอายแชโดว์สีน้ำตาล เกลี่ยให้ทั่วเปลือกตา
4. กรีดอายไลเนอร์สีดำ
5. เขียนคิ้วด้วยดินสอสีน้ำตาลเข้ม
6. ตัดขนตา และปิดขนตาบน-ล่าง ด้วยมาสคาร่าสีดำ
7. ปิดแก้มทั้งสองข้างด้วยบลัชออนสีชมพูอ่อน
8. ทาริมฝีปากด้วยลิปสติกสีแดง

4.2.4.3 การออกแบบทรงผมประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. แบ่งผมออกเป็นสองส่วน คือด้านหน้าและส่วนหลัง โดยใช้ใบหูทั้งสองข้างเป็นเส้นผ่านศูนย์กลาง
2. รวบผมส่วนหลังเป็นมวยสูงกลางศีรษะด้วยหนังยางสีดำให้แน่น
3. ยึดผมส่วนหน้าและหวีเสยขึ้นพร้อมทั้งติดกับสีดำให้แน่น จากนั้นรวบผมสองส่วนที่เหลือเข้าด้วยกัน
4. คลุมผมด้วยเนตผมแบบบางสีดำ
5. ขดผมที่คลุมด้วยเนตแบบบางสีดำ ให้มีลักษณะเป็นเกลียว จำนวน 2-3 เกลียว จากนั้นติดกับสีดำให้แน่น
6. ปักปืนโลหะสีเงินด้านขวาของผู้แสดง

4.2.5 การคัดเลือกผู้แสดง

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทย รูปแบบระบำ ใช้นักแสดงหญิง จำนวน 8 คน โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้แสดง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. เพศหญิง
2. มีทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยระดับดี
3. มีพื้นฐานด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นบ้าน

4. มีบุคลิกภาพที่ดี
5. มีความสามารถในการเคลื่อนไหวเข้าจังหวะได้อย่างดีเยี่ยม
6. มีจินตนาการในการสร้างสรรค์ท่ารำประกอบการแสดง
7. สามารถแสดงอารมณ์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของการแสดงได้
8. เปิดรับการเริ่มต้นเรียนรู้และทดลองปฏิบัติงานใหม่
9. มีคุณสมบัติการเป็นศิลปินที่ดีมีคุณภาพ

เมื่อคัดเลือกนักแสดงได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกซ้อมการแสดงเพื่อความพร้อมเพรียง สวยงาม และให้การแสดงมีความสมบูรณ์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. **สร้างความเข้าใจ** ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะจะเป็นการอธิบายถึงรายละเอียดเนื้อหาของการแสดง วัตถุประสงค์ของการแสดง ตลอดจนการสื่อสารที่จะสื่อออกไปสู่ผู้ชม นอกจากนี้ยังสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักแสดง โดยใช้กิจกรรมแบบกลุ่ม เริ่มจากทำความรู้จัก ให้เกิดความคุ้นเคยกันในกลุ่มเพื่อให้นักแสดงมีความคิด แนวทางปฏิบัติที่ดำเนินไปในทางเดียวกัน ทั้งเรื่องการทำงานและฝึกซ้อม
2. **ต่อท่ารำและทบทวน** เมื่อนักแสดงทุกคนเกิดความเข้าใจในการแสดงตามขั้นตอนแรกแล้ว จากนั้นจึงต่อท่ารำตั้งแต่ต้นจนจบ ต่อด้วยการใช้พื้นที่และการแปรแถวรูปแบบต่าง ๆ เมื่อนักแสดงทำความเข้าใจ จำลำดับท่ารำและการแปรแถวได้เรียบร้อยแล้ว เข้าสู่ขั้นตอนการทบทวนท่ารำและการเก็บระดับความเท่ากันของท่ารำและการแปรแถว
3. **เรียนรู้** ขั้นตอนสุดท้ายคือสรุปวิธีการแสดงออกทางความรู้สึก สีหน้า อารมณ์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของการแสดง

เมื่อคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้แสดงครบตามจำนวน และเกณฑ์ในการคัดเลือกนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดการฝึกซ้อมให้กับผู้แสดง โดยใช้ห้องปฏิบัติการ 2 ชั้น 4 คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นสถานที่ใช้ในการฝึกซ้อมการแสดง



ภาพที่ 4.14 การฝึกซ้อมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.15 การฝึกซ้อมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

4.2.6 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

การสร้างสรรคานาฏศิลป์ ชุต ชาติพันธุ์สราญ ได้นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครปฐม ไม่น้อยกว่า 20 ปี ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อย ยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต ชาติพันธุ์สราญ จำนวน 5 คน ดังนี้

- 1) นางรัตติยะ วิภสิทพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) พ.ศ. 2560 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี
- 2) นางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี
- 3) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันท์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) พ.ศ. 2548 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี
- 4) นายไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญดุริยางคศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากรและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางคศิลป์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านดุริยางคศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี
- 5) ดร.อนวัชร นกตารา ผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครปฐม เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครปฐม ไม่น้อยกว่า 20 ปี

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต ชาติพันธุ์สราญ ใช้รูปแบบการยืนยันข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและการประเมินผลความพึงพอใจในการชมการแสดง โดยการหาค่าเฉลี่ย (x-bar) ซึ่งมีการแทนค่าดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) นานุศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ

หัวข้อ	ข้อมูล	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
1.รูปแบบการแสดง	1. การแสดงช่วงที่ 1 ชาติลักษณะ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	เห็นด้วย
	2. การแสดงช่วงที่ 2 ชาติวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	เห็นด้วย
	3. การแสดงช่วงที่ 3 ชาติสราญ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริงในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี	เห็นด้วย
2.กระบวนการทำรำ	1. มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำรำเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และนาฏศิลป์ไทยได้เหมาะสม	ในการแสดงช่วงที่ 1 ควรเพิ่มให้เห็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์แต่ละกลุ่ม แต่โดยภาพรวมดี
	2. ทำรำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม	เห็นด้วย
	3. ทำรำมีความสวยงามร้อยเรียง กลมกลืนเป็นเอกภาพ	เห็นด้วย
3.ดนตรีประกอบแสดง	1. ดนตรีช่วงที่ 1 ชาติลักษณะ มีท่วงทำนองที่แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	เห็นด้วย
	2. ดนตรีช่วงที่ 2 ชาติวิถี มีท่วงทำนองที่แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของ	เห็นด้วย

หัวข้อ	ข้อมูล	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
	กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	3. คนตรีช่วงที่ 3 ชาติสรายุ มีท่วงทำนองที่แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริงในการหลวมรวมเป็น อันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี	เห็นด้วย
3.เครื่องแต่งกาย	1. การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีความ เหมาะสมสวยงาม	เห็นด้วย
	2. เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และทรง ผมมีความเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับ แนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง	เห็นด้วย
	3. องค์กรรวมของการสร้างสรรค์การแต่งกายมี ความสวยงามและเหมาะสมกับการ เคลื่อนไหวของท่ารำ	เห็นด้วย
4.องค์รวมของ ผลงาน	1. แนวความคิดในงานวิจัยสามารถถ่ายทอด สู่นวัตกรรมการแสดงได้อย่างชัดเจน	เห็นด้วย
	2. ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสม สอดคล้องกับการยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	เห็นด้วย
	3. องค์ประกอบทุกด้านดูโดยรวมแล้วมี ความเป็นเอกภาพ	เห็นด้วย
	4. การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับท่ารำ จังหวะ เพลงและเครื่อง แต่งกาย	เห็นด้วย
	5. นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุด ชาติ พันธุ์สรายุ มีคุณค่าต่อการนำไปแสดง เผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อการส่งเสริมการ	เห็นด้วย

หัวข้อ	ข้อมูล	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
	ยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐม	

ที่มา: คณะผู้วิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ประเมินความพึงพอใจ แบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ

ค่าเฉลี่ย	ระดับ
4.50-5.00	ระดับดีเด่น
3.50-4.49	ระดับดีมาก
2.50-3.49	ระดับดี
1.50-2.49	ระดับพอใช้
1.00-1.49	ระดับควรปรับปรุง

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชูต ชาติพันธุ์สราญ จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ปรากฏผลในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์มีการบูรณาการความหลากหลายของชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์	4.8
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ สามารถสื่อถึงความ เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมได้ชัดเจน	4.2
3	การแต่งกายมีความงดงาม สอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง	4.6
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	4.2
5	ลีลาและความงดงามของกระบวนท่ารำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน เหมาะสม	4.4
6	ดนตรีประกอบการแสดง มีความไพเราะ สอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง	4.6
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์กัน	4.6
8	ผู้แสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง	4.6
9	การแสดงชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม	4.4
10	ความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานสร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ	4.6
ค่าเฉลี่ยผลการประเมิน		4.5 (ระดับดีเด่น)

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ที่มีต่อนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ พบว่า การแสดงอยู่ในระดับดีเด่น ค่าเฉลี่ยรวม 4.50 โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ แนวความคิดในการสร้างสรรค์มีการบูรณาการความหลากหลายของชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ค่าเฉลี่ย 4.8 ในระดับดีเด่น โดยมีข้อคิดเห็น ดังนี้

- 1) พอใจในแนวคิดที่ประดิษฐ์ท่าทางได้เหมาะสม
- 2) เป็นการแสดงที่น่าสนใจบ่งบอกความเป็นชาติพันธุ์กับการร่วมสมัยได้อย่างดี



ภาพที่ 4.16 คณะผู้วิจัยนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต ชาติพันธุ์สราญ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.17 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต ชาติพันธุ์สราญ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.18 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.19 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

4.2.7 การเผยแพร่สู่สาธารณชน

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพันธุ์สรายุ หลังจากนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อยแล้ว ได้ดำเนินการเผยแพร่สู่สาธารณชน ในการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 6 วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live: คณะศิลปนาฏดุริยางค์ ซึ่งเป็นการเผยแพร่ในเวทีการแสดงนาฏศิลป์ที่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐาน



การนำเสนอผลงาน
นาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 6
The 6th BPI Presentation of Creative Performing Arts

วันที่ 16 ธันวาคม 2565
ณ โรงละครบัณฑิตพัฒนศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

วันที่ 17 ธันวาคม 2565
ผ่านระบบ Facebook Live คณะศิลปนาฏดุริยางค์

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม



ขาดิพันธุ์สรายุ

ชื่อผลงาน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้สร้างสรรค์ รองศาสตราจารย์ ดร. ชินดา สายทองคำ, นายณรงค์ฤทธิ์ เสาร์ภรณ์, นางสาวพินิจดา เมฆาพงศ์
แนวคิดในการสร้างสรรค์งาน จากความสำคัญของชุดนาฏศิลป์ ในจังหวัดนครปฐม ที่คณะ 5 กลุ่ม
ขาดิพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ขาดิพันธุ์ ลาวะรี 2) ขาดิพันธุ์ลาวะรี ไทย่ง 3) ขาดิพันธุ์ลาวะรี
4) ขาดิพันธุ์ลาวะรี 5) ขาดิพันธุ์ลาวะรี ซึ่งการนำเสนอครั้งนี้เป็นการนำเอาชุดนาฏศิลป์
การพัฒนาศิลปะการแสดงเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน ซึ่งคณะผู้จัดทำได้นำเอาชุดนาฏศิลป์
การพัฒนาศิลปะการแสดงไปใช้กับชุดนาฏศิลป์ของจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำเสนอ
การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

รูปแบบการแสดง การแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ
ช่วงที่ 1 ขาดิพันธุ์ และเรื่องราวของชุดนาฏศิลป์ของขาดิพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม
ช่วงที่ 2 ขาดิพันธุ์ และเรื่องราวของชุดนาฏศิลป์ของขาดิพันธุ์ในจังหวัด
นครปฐม
ช่วงที่ 3 ขาดิพันธุ์ และเรื่องราวของชุดนาฏศิลป์ของขาดิพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม
และประกอบด้วยการแสดง

- **ผู้แสดง** คณะผู้แสดงมีจำนวน 8 คน โดยเป็นผู้ที่ได้อบรมปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยที่ดี
- **เครื่องแต่งกาย** ได้แรงบันดาลใจจากการแต่งกายของชุดนาฏศิลป์ในจังหวัดนครปฐม โดยการนำเอาเครื่องแต่งกายในชุดของชุดนาฏศิลป์ในจังหวัดนครปฐมมาใช้ในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบชุดนาฏศิลป์
- **เพลงประกอบ** ประกอบขึ้นจากเสียงเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล โดยนำเอาเสียงเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากลมาประกอบกันเป็นเสียงเพลงจาก Sound Electronic เพื่อเพิ่มบรรยากาศและความไพเราะและสนุกสนานยิ่งขึ้น

การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 6
The 6th BPI : Presentation of Creative Performing Arts
39

ภาพที่ 4.20 สื่อบันทึกการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 6

The 6th BPI : Presentation of Creative Performing Arts

วันที่ 16-17 ธันวาคม 2565

ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.21 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.22 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.23 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.24 การเข้าถึงการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์
ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์ วันที่ 17 ธันวาคม 2565 พบว่า มีผู้เข้าชม จำนวน 15,000 คน โดยมีการแสดงความรู้สึกรู้สึก แสดงความคิดเห็นและแชร์การเผยแพร่แนะนำผลงาน จำนวน 1,400 ครั้ง ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีผู้เข้าชมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ผ่านระบบออนไลน์เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การเผยแพร่ในครั้งนี้ช่วยการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม โดยเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งให้กระตุ้นการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง

4.3 การยกระดับคุณภาพชีวิตจากนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ

4.3.1 ความสำคัญของชาติพันธุ์ที่ปรากฏในจังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่มีอารยธรรมเก่าแก่ของประเทศไทย มีความเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดี เพราะเป็นเมืองราชธานีที่มีความสำคัญในสมัยนั้น นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญที่ชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาอยู่อาศัยร่วมกันเป็นจำนวนมาก ด้วยปัจจัยทางการเมือง วัฒนธรรม และบริบทแวดล้อมต่าง ๆ จึงส่งผลให้นครปฐมมีกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์มาอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มมีการอนุรักษ์เอกลักษณ์อันโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ตลอดจนมีการหลอมรวมวัฒนธรรมร่วมกัน จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดที่มีความเป็นอัตลักษณ์สืบสานมาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าจังหวัดนครปฐมปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ชาติพันธุ์ลาวครั่ง

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งเป็นชาติพันธุ์ชาวลาวที่อพยพมาอยู่ประเทศไทย ในอดีตเลี้ยงตัวครั้ง อาชีพหลักของชาวลาวครั่งในถิ่นฐานเดิมนั้น เน้นการหาของป่าล่าสัตว์และทำไร่ หลังจากอพยพมาจึงเริ่มมีการลงหลักปักฐานถาวรมากขึ้น มีการทำเกษตรกรรม หาพื้นที่เพาะปลูกและและทำนาเป็นอาชีพหลักมาจนปัจจุบัน การทอผ้าเป็นอัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนของลาวครั่ง ผ้าทอลาวครั่งมีชื่อเสียงอย่างมากด้านความงดงาม ของลวดลายอันละเอียดปราณีต และสีแดงโดดเด่นที่เกิดจากการย้อมด้วยครั่ง หญิงชาวลาวครั่งมีความชำนาญในการทอผ้ามาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีลักษณะการทอและการเกิดลวดลายเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์และยังสืบสานเทคนิคการย้อมด้วยสีธรรมชาติ ซึ่งนิยมย้อมเส้นไหมด้วยครั่งทำให้ได้เส้นไหมสีแดงสด ชาวลาวครั่งมีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก การนับถือผีของ ชาวลาวครั่งเป็นการถือผีตามบรรพบุรุษ และมีประเพณีเลี้ยงผีประจำปีในราวอาทิตย์ที่ 2 ของเดือน 7 เป็นประจำ

ทุกปี ชาวไทยครั้งอาศัยอยู่มากในเขตตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองนครปฐม และในตำบลห้วยด้วน ตำบลดอนรวก ตำบลลำเหย อำเภอดอนตูม มีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีแห่ธงสงกรานต์

2) ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ลาวโซ่ง หรือไทยซ่ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลาวที่มาจากภาคเหนือของประเทศไทยเคยเป็นที่ยึดในนามของสิบสองจุไทย เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2322 เป็นต้นมา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ หรือลาวโซ่ง มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม และสามารถรักษาลักษณะวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ไว้ได้หลายประการ ด้วยความผูกพันในระบบสายตระกูลและเครือญาติ และระบบผีบรรพบุรุษ เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ พื้นฟูและธำรงรักษาลักษณะชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ลาวโซ่ง หรือไทยซ่งยังมีทุนทางวัฒนธรรมแฝงอยู่เด่นชัดคือคุณค่าและมูลค่าของภูมิปัญญาที่ปรากฏในรูปแบบของวัตถุ ได้แก่ ผ้าลายแตงโม และผ้าทอพื้นสีดำหรือสีครามที่นิยมนำมาใช้แต่งกายในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งนำเครื่องเงินมาประดับเป็นกระดุมและเครื่องประดับสวยงาม อุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องมือทำมาหากินของชาวไทยดำ มีลักษณะเป็นเครื่องจักสาน เนื่องจากชาติพันธุ์ไทยดำ มีฝีมือในการจักสานเป็นอย่างดี นิยมใช้เวลาว่างสานเครื่องใช้ไว้ในครัวเรือน ตลอดจนสานเป็นภาชนะใส่ของ ซึ่งส่วนใหญ่ทำมาจากไม้ไผ่และหวาย ประเพณีของชาวไทยซ่งมีหลายหลาก ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ มีพิธีกรรมที่มีความโดดเด่นตั้งแต่ การเกิด การบรรพชาอุปสมบท การแต่งงาน และงานศพ โดยพิธีกรรมนั้นจะมีขั้นตอนที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาวไทยดำ ปรากฏเป็นรูปแบบที่เป็นหลักปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น พิธีเสนฮับมด พิธีการป่าดง พิธีเสนเรือน พิธีสืบทอด ประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยดำ เป็นต้น จังหวัดนครปฐมมีคนเชื้อสายไทยซ่งอาศัยอยู่ที่บ้านเกาะแรด ตำบลบางปลา และตำบลไผ่หู่ช้าง อำเภอบางเลน ตำบลดอนรวก อำเภอดอนตูม และตำบลดอนข่อย ตำบลสระพัฒนา ตำบลสระสีมูม อำเภอกำแพงแสน

3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง

ลาวเวียง เป็นชื่อเรียกกลุ่มชนที่มีการย้ายถิ่นฐานจากเมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พื้นที่หลักที่มีความหนาแน่นของกลุ่มลาวเวียง คือ บริเวณลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลอง และลุ่มน้ำเพชรบุรี โดยกระจายอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม เพชรบุรีและราชบุรี ชาวลาวเวียงที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ วัดกลางคูเวียง ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน อุตสาหกรรมการแต่งกายของชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์ลาวเวียงดั้งเดิม จะนุ่งผ้าย้อมครามออกสีน้ำเงิน ประดับด้วยตีนจกสีแดง ใส่เสื้อลูกไม้และหม

สไบถักสีขาว โดยผู้คนจะมีผ้าชิ้นเป็นของตนเอง เมื่อมีงานบุญจะนิยมนุ่งผ้าชิ้นนั้น ๆ มาร่วมงาน มียามทำจากเศษผ้ามาถักเพื่อใส่สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว ซึ่งชาวลาวเวียงมีกระจายอยู่หลายที่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นแบบชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ

ชาวมอญในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ริมแม่น้ำ เช่น แม่น้ำแม่กลอง บริเวณอำเภอบ้านโป่ง โพธาราม ราชบุรี และกาญจนบุรี แม่น้ำท่าจีน บริเวณพระประแดง (ปากลัด) แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณนนทบุรี ปทุมธานี แม่น้ำมหาชัย บริเวณสมุทรสาคร นอกจากนั้น ยังพบชาวมอญอยู่กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เช่น นครปฐม เพชรบุรี อยุธยา ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี นครราชสีมา นครสวรรค์ และปราจีนบุรี มอญมีภาษาพูดและเขียนเป็นของตัวเอง ภาษาเขียนของมอญได้อิทธิพลจากอักษรอินเดียได้ ภาษามอญที่ใช้พูดกันในประเทศไทย ได้อิทธิพลจากภาษาไทยมาก ชุมชนบ้านท่ามอญในจังหวัดนครปฐม เดิมเรียกว่าตำบลท้ายคู้ มีบริเวณตั้งแต่บริเวณรอบวัดไทยวาส ซึ่งเดิมมีชื่อว่าวัดท่ามอญ ชนชาติมอญตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามริมแม่น้ำนครชัยศรีมาก่อนรัชกาลที่ 3 แล้ว มีประเพณีตักบาตรดอกไม้เป็นประเพณีสำคัญ มีความเชื่อเกี่ยวกับการจัดประเพณีตักบาตรดอกไม้ว่า เป็นการถวายดอกไม้แด่พระสงฆ์ ซึ่งโดยเสด็จพระพุทธเจ้ากลับจากการเทศนาโปรดพระพุทธมารดา ณ ดาวดึงส์ ประเพณีจัดขึ้นในวันออกพรรษา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ของทุก ๆ ปี ตรงกับวันที่วัดอื่น ๆ จัดประเพณีตักบาตรเทโว ลักษณะการแต่งกายของชาวมอญมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน โดยเฉพาะการสวมผ้าคล้องคอและการมวยผมประดับดอกไม้

5) ชาติพันธุ์ไทยจีน

การอพยพของคนจีนจากผืนแผ่นดินใหญ่มาสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 2 และ รัชกาลที่ 3 เป็นเหตุให้มีคนจีนกระจายตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาแม่น้ำท่าจีนเป็นจำนวนมาก ระยะแรก ๆ การเดินทางเข้ามานั้นมาโดยทางเรือตามลำแม่น้ำ ส่วนใหญ่แล้วหนุ่มชาวจีนจะแต่งงานกับสาวไทยพื้นบ้านซึ่งมีฐานะดี คนจีนมีนิสัยขยันขันแข็งไม่อยู่เฉย สิ่งที่น่าสนใจคือการค้าขายอาชีพหนึ่งที่เป็นกิจการที่คนจีนทำคือค้าข้าวเปลือก เป็นตัวกลางรับซื้อข้าวจากชาวนาไทยส่งขายให้กับโรงสีข้าวของชาวจีน เป็นต้น อาชีพดังกล่าวนี้ทำให้มีฐานะดี ชาวจีนจะไม่ทำอาชีพทำนา แต่จะค้าขาย ต่อตุ้ ต่อเรือ ขายไม้ ทำสวน ขายหมู ขายปลาทุ เป็นต้น ชาวจีนมักจะชุมนุมกันโดยมีโรงเจเป็นสถานที่กลาง ดังจะเห็นได้ว่าตลอดริมแม่น้ำนั้น มีโรงเจตั้งอยู่เป็นระยะ เช่นตรงข้ามวัดจิวรายที่ได้อำเภอ นครชัยศรี และที่หลังตลาดใหม่สามพราน ในตลาดทุกตลาดริมแม่น้ำเจ้าของส่วนใหญ่จะเป็นคนจีนแทบทั้งสิ้น เมื่อคนจีนอยู่เมืองไทยนาน ๆ เข้าลูกและหลานจีนปนไทยได้ร่ำเรียนมีการศึกษา ความเป็นจีนก็ค่อยหมดไปทีละน้อยจนปัจจุบันเป็นคนไทยหมดทั้งสิ้น

4.3.2 วิถีชีวิตในนวัตกรรมการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ

นวัตกรรมการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มคนในจังหวัดนครปฐม โดยนำวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของประเพณีในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน โดย สามารถแบ่งรายละเอียดได้ดังนี้

1) วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรม

วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรมที่ปรากฏในนวัตกรรมการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ คือการทำนา ทำไร่ ทำสวนพืชผักผลไม้ ตลอดจนไม้ดอกไม้ประดับ โดยมีกรรมวิธีการปลูกตั้งแต่ การหว่านเมล็ด และการเติบโตแบ่งบานของผลผลิต ด้วยจังหวัดนครปฐมมีพื้นที่ทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ อาชีพหลักของกลุ่มชาติพันธุ์และประชากรในจังหวัดจึงเป็นเกษตรกร



ภาพที่ 4.25 วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรม การทำนาปลูกข้าว ที่ปรากฏในนวัตกรรมการแสดง

ชุด ชาติพันธุ์สราญ

ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.26 การแบ่งบานของดอกไม้ และผลผลิตด้านเกษตรกรรม
ที่ปรากฏในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2) วิถีชีวิตด้านการทอผ้า

ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดนครปฐม มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร เมื่อเวลาว่างจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต ก็จะประกอบอาชีพทอผ้า ซึ่งลักษณะการทอจะเกิดลวดลายเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษตามความนิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่นการทอผ้าลายแตงโม การเย็บผ้าลายสามเหลี่ยม การทอตีนจกย้อมสีคราม เป็นต้น คณะผู้วิจัยนำกรรมวิธีการทอผ้ามาสร้างสรรค์เป็นท่าทางการแสดง สื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์สำคัญอีกประการหนึ่งของชาวนครปฐม



ภาพที่ 4.27 วิถีชีวิตการประกอบอาชีพทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ
ที่ปรากฏในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.28 วิธีชีวิตการประกอบอาชีพทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

ที่ปรากฏในวัตรกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรณ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

3) วิธีชีวิตด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

จากความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม จึงทำให้มีการอนุรักษ์สืบทอดการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม คณะผู้วิจัยได้นำอัตลักษณ์อันโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาบูรณาการผสมผสานเป็นชุดเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ซึ่งนำผ้าลายแดงโมของลาวซ่งหรือไทยทรงดำมาประยุกต์เป็นผ้าถุง ตกแต่งตีนจกแดงที่มาจากลาวครั้ง ออกแบบเสื้อในลักษณะคอจีนตามรูปแบบของชาวไทยจีน ตัวเสื้อเป็นสีครามน้ำเงินตามรูปแบบของชาวลาวเวียง หมั้นสไบที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยรามัญ



ภาพที่ 4.29 การผสมผสานอัตลักษณ์วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์

ที่มา: คณะผู้วิจัย

4) วิธีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกัน

ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม หลอมรวมเป็นเอกภาพจากการนับถือองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน น้อมนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เมตตา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมปกป้องวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษให้ดำรงอยู่และสืบทอดต่อไป คณะผู้วิจัยได้ถ่ายทอดวิถีชีวิตการดำรงอยู่ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและการเคารพบูชาบรรพบุรุษด้วยความกตัญญู ปรากฏแสดงในช่วงที่ 3 ชาติสรายุ



ภาพที่ 4.30 การนับถือและน้อมนำพระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต
ที่ปรากฏในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรายุ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.31 วิธีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก
ที่ปรากฏในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.32 วิธีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก
ที่ปรากฏในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

4.3.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรมผ่านนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ

1) ผลผลิตในชุมชน

ภูมิปัญญาในท้องถิ่น สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วิวัฒนาการของกลุ่มชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนในจังหวัดนครปฐมจึงเกิดเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความหลากหลายตามไปด้วย โดยแต่ละท้องถิ่นมีภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในการดำเนินชีวิต นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ที่นำรากเหง้าภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชน ตลอดจนผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของชาวบ้านมาบูรณาการให้เกิดเป็นนวัตกรรมชิ้นใหม่ และสามารถสะท้อนกลับสู่ชุมชนในมิติการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรม โดยเมื่อนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญได้เผยแพร่สู่สาธารณะชนแล้วผลิตภัณฑ์ในชุมชนต่าง ๆ ได้ถูกนำเสนอไปด้วยควบคู่กัน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เครื่องประดับ อุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน และเป็นที่แพร่หลาย เป็นแนวทางส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนเกิดความห่วงแหน ตระหนักถึงภูมิปัญญา ตลอดจนเห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตนเอง นับเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนและคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐมไปในตัว

สำหรับผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญ และคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรมผ่านนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ ได้แก่

1.1) ผลิตภัณฑ์ผ้าลายแตงโม ผ้าทอมือของชาวไทยทรงดำ หรือไทยดำ



ภาพที่ 4.33 ผลิตภัณฑ์ผ้าลายแตงโมของชาวไทยทรงดำ หรือไทยดำ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

1.2) ผลิตภัณฑ์ผ้าตีนจก สีแดง ของชาวลาวครั่ง



ภาพที่ 4.34 ผลิตภัณฑ์ผ้าตีนจก สีแดง ของชาวลาวครั่ง

ที่มา: คณะผู้วิจัย

1.3) ผลิตภัณฑ์เสื่อย้อมคราม ของชาวลาวเวียง



ภาพที่ 4.35 ผลิตภัณฑ์เสื่อย้อมคราม ของชาวลาวเวียง

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

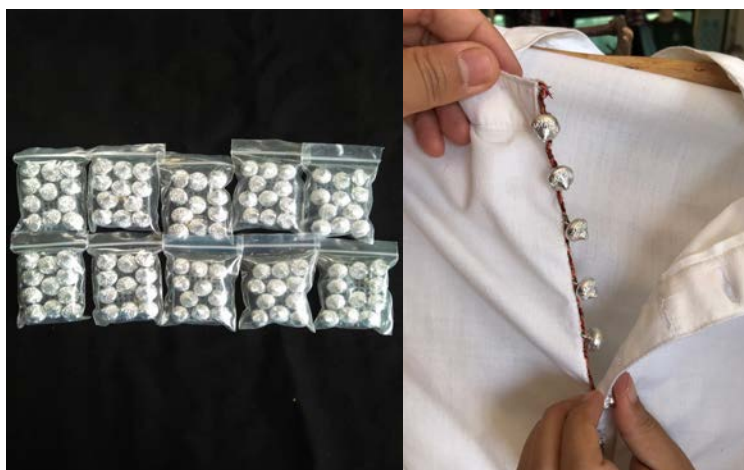
1.4) ผลิตภัณฑ์สไบลูกไม้ ของชาวลาวเวียงและชาวไทยรามัญ



ภาพที่ 4.36 ผลิตภัณฑ์สไบลูกไม้ ของชาวลาวเวียงและชาวไทยรามัญ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

1.5) ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงิน ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลาวต่าง ๆ



ภาพที่ 4.37 ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงิน ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลาวต่าง ๆ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

2) สถานที่ท่องเที่ยว

นวัตกรรมการศิลปะการแสดง ชุดชาติพันธุ์สราญ เป็นงานวิจัยที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนจังหวัดนครปฐมโดยเฉพาะ แนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ชาวบ้านได้โดยตรง คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการนำเสนอวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ผ่านศิลปะการแสดงจะสามารถส่งเสริมให้ผู้คนทั่วไป สนใจที่จะท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดนครปฐมที่มีความหลากหลายทางภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้ในชุมชนส่งผลระยะยาวให้กลุ่มชาติพันธุ์มีรายได้เพิ่มขึ้น ถือเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในนครปฐมได้อย่างสมบูรณ์

สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวที่คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญ และคาดหวังว่าจะสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวในสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ ผ่านนวัตกรรมการแสดง ชุดชาติพันธุ์สราญ ได้แก่

2.1) ศูนย์วัฒนธรรมไทยดำบ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต เครื่องอุปโภค บริโภคของชาวไทยดำ ในบริเวณใกล้เคียง มีวิสาหกิจชุมชนบ้านสะแกราย ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ หรือไทยทรงดำ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันบริเวณนี้



ภาพที่ 4.38 ศูนย์วัฒนธรรมไทยดำบ้านสะแกราย

ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.39 ศูนย์วัฒนธรรมไทยดำบ้านสะแกราย

ที่มา: คณะผู้วิจัย

2.2) ศูนย์วัฒนธรรมไทยดำ ชุมชนโรงเรียนวัดสระสี่มุม หมู่ 1 ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม แหล่งรวมวิถีชีวิตของชุมชนชาวไทยดำ เช่น การละเล่น การรำแคน การทำอาหาร การใช้เครื่องมือทำมาหากิน การเย็บลายหน้าหมอน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ร่วมกันสืบสายมาจาก สมัยบรรพบุรุษและนำมาพัฒนาให้ร่วมสมัยในปัจจุบัน



ภาพที่ 4.40 ศูนย์วัฒนธรรมไทยดำ ชุมชนโรงเรียนวัดสระสี่มุม

ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.41 สินค้าจัดจำหน่าย และแสดง ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทดำ ชุมชนโรงเรียนวัดสระสี่มุม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2.3) ลานวัฒนธรรมลาวเวียง บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรม ของชาวลาวเวียงในกำแพงแสน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำ ชุมชนรักษาขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของชาวลาวเวียงไว้อย่างมั่นคง มีการสาธิตจัดแสดงการเกี่ยวข้าว นึ่งข้าวเหนียวเกวียน การจักสาน อาหารท้องถิ่น การทำขนม การฟ้อนรำ เครื่องแต่งกายชาติพันธุ์ลาวเวียง มีการจัดจำหน่ายข้าวของอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่มที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวลาวเวียง



ภาพที่ 4.42 ลานวัฒนธรรมลาวเวียง บ้านหนองขาม

ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.43 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่จำหน่ายและจัดแสดงสินค้าของชาวลาวเวียง

ที่มา: คณะผู้วิจัย

2.4) ศูนย์เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม วัดโพรงมะเต๊อ อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวลาวครั้งที่ต้องการจะสืบทอดภูมิปัญญาในด้านการทอผ้าไม่ให้สูญหาย บ่งบอกถึงวิถีชีวิตและความเป็นชาติพันธุ์ของคนลาวครั้งได้เป็นอย่างดี ต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและการส่งเสริมอาชีพแก่คนในชุมชน



ภาพที่ 4.44 ศูนย์เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม วัดโพรงมะเดื่อ
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 4.45 ศูนย์เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม วัดโพรงมะเดื่อ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

บทที่ 5

สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยมีขอบเขตในการวิจัยคือ ศึกษาความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ชาติพันธุ์ลาวครั้ง 2) ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Document) การสัมภาษณ์ (Review) การสังเกตการณ์ (Observe) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การพรรณนาวิเคราะห์ โดยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผล

5.1.1 แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง

นครปฐมเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในมิติทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง รวมทั้งคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งและชาวลาวเวียงที่อพยพมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญอพยพมาจากดินแดนล้านนา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอพยพมาจากประเทศเวียดนาม และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวล้วนอพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้ประมาณ 200 ปีมาแล้วและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เป็นรากฐานของการสร้างความสามัคคีความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งแสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจ เป็นหลักให้ประพจน์ในทางที่ดีงามมีคุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัยสืบไป

จากความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ชาติพันธุ์ลาวครั้ง 2) ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน สู่การสร้างสรรค์การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ

เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้านก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นต้นแบบสู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป

5.1.2 กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม มีขั้นตอนในการวิจัยคือ เริ่มต้นด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์และด้านศิลปะการแสดงจังหวัดนครปฐม ลงพื้นที่สังเกตการณ์ สัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนท้องถิ่นตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์และด้านศิลปะการแสดงจังหวัดนครปฐม จากนั้นรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทั้งหมด เพื่อนำสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง โดยมีขั้นตอน 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย

(1) การสร้างสรรค์แนวความคิด

จากความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ชาติพันธุ์ลาวครั้ง 2) ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้านก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นต้นแบบสู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ชาติลักษณะ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 2 ชาติวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 3 ชาติสราญ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี

(2) การสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดง

ประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่ในบางส่วน โดยท่วงทำนองลีลาของเพลงจะสื่อถึงเอกลักษณ์ของสำเนียงดนตรีชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม บรรเลงผสมผสานควบคู่ไปกับเสียงเพลงจาก Sound Electronic เพื่อเพิ่มอรรถรสให้บทเพลงมีความไพเราะและสนุกสนานยิ่งขึ้น

(3) การสร้างสรรค์ท่ารำ

การสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำในการแสดงชุด ชาติพันธุ์สราญ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดการออกแบบกระบวนการท่ารำจากศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม แนวคิด ทฤษฎีการออกแบบของศิลปินแห่งชาติ จากนั้นนำมาวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำ โดยมีรายละเอียดท่ารำนี้นี้ คือ

- 1) ทำรำนานาศิลป์พื้นบ้าน
- 2) ทำรำนานาศิลป์ไทย
- 3) ทำธรรมชาติ
- 4) ท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่

การสร้างสรรค์ทำรำนานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ จะมีสัดส่วนที่แตกต่างกัน ซึ่งคณะผู้วิจัยมุ่งหมายให้การแสดงดังกล่าวมีความเป็นเอกภาพด้านกระบวนการท่ารำ โดยหลักในการสร้างสรรค์นั้น กระบวนการท่ารำจะต้องมีความงดงาม ร้อยเรียงกัน ทั้งนี้กระบวนการท่ารำดังกล่าวจะต้องสื่อความหมายถึงแนวคิดของการแสดงได้อย่างชัดเจนสมบูรณ์

(4) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย

การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ได้แรงบันดาลใจมาจากการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าจังหวัดนครปฐมปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ชาติพันธุ์ลาวครั่ง 2) ชาติพันธุ์ลาวซ่ง ไทยซ่ง ไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน คณะผู้วิจัยได้นำอัตลักษณ์ของเครื่องแต่งกายในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ขั้นตอนในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม
 ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด
 นครปฐม

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์
 ชุด ชาติพันธุ์สุราษฏร์

ขั้นตอนที่ 4 ตัดเย็บเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด
 ชาติพันธุ์สุราษฏร์

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด
 ชาติพันธุ์สุราษฏร์ แบบสมบูรณ์ ในการประชุมกลุ่มย่อยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ

(5) การคัดเลือกผู้แสดง

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สุราษฏร์ เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทย รูปแบบ
 ระบำ ใช้นักแสดงหญิง จำนวน 8 คน

(6) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

การสร้างสรรคนาฏศิลป์ ชุด ชาติพันธุ์สุราษฏร์ ได้นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
 และภายนอกของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้ที่มี
 มีประสบการณ์ด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์ด้านกลุ่มชาติพันธุ์นครปฐม
 ไม่น้อยกว่า 20 ปี ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อย ยืนยันข้อมูลและให้
 ข้อเสนอแนะการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สุราษฏร์ จำนวน 5 คน ผลการประชุมกลุ่มย่อย
 (Focus group) นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สุราษฏร์ ใช้รูปแบบการยืนยันข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดย
 มีผลการประเมินผลความพึงพอใจในการชมการแสดง ในระดับดีเด่น ค่าเฉลี่ย 4.50

(7) เผยแพร่สู่สาธารณชน

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สุราษฏร์ ได้ดำเนินการเผยแพร่สู่สาธารณชน
 หลังจากปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อย ด้วยวิธีการนำเสนอใน
 รูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ ในการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบัน

บันทึกพัฒนาศิลป์ ครั้งที่ 6 วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ผ่านระบบ Facebook Live : คณะศิลปนาฏดุริยางค์ ซึ่งเป็นการเผยแพร่ในเวทีการแสดงนาฏศิลป์ที่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐาน

5.1.3 การยกระดับคุณภาพชีวิตจากนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ

5.1.3.1 ความสำคัญของชาติพันธุ์ที่ปรากฏในจังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่มีอารยธรรมเก่าแก่ของประเทศไทย มีความเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดี เพราะเป็นเมืองราชธานีที่มีความสำคัญในสมัยนั้น นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญที่ชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาอยู่อาศัยร่วมกันเป็นจำนวนมาก ด้วยปัจจัยทางการเมือง วัฒนธรรม และบริบทแวดล้อมต่าง ๆ จึงส่งผลให้นครปฐมมีกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์มาอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มมีการอนุรักษ์เอกลักษณ์อันโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ตลอดจนมีการหลอมรวมวัฒนธรรมร่วมกัน จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดที่มีความเป็นอัตลักษณ์สืบสานมาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าจังหวัดนครปฐมปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ มีประกอบด้วย

1) ชาติพันธุ์ลาวครั้ง เป็นชาติพันธุ์ชาวลาวที่อพยพมาอยู่ประเทศไทย ในอดีตเลี้ยงตัวครั้ง อาชีพหลักของชาวลาวครั้งในถิ่นฐานเดิมนั้น เน้นการหาของป่าล่าสัตว์และทำไร่ หลังจากอพยพมาจึงเริ่มมีการตั้งหลักแหล่งถาวรมากขึ้น มีการทำเกษตรกรรม หาพื้นที่เพาะปลูกและและทำนาเป็นอาชีพหลักมาจนปัจจุบัน การทอผ้าเป็นอัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนของลาวครั้ง ผ้าทอลาวครั้งมีชื่อเสียงอย่างมากด้านความงดงาม ของลวดลายอันละเอียดปราณีต และสีแดงโดดเด่นที่เกิดจากการย้อมด้วยครั้ง หญิงชาวลาวครั้งมีความชำนาญในการทอผ้ามาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีลักษณะการทอและการจกเกิดลวดลายเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์และยังสืบสานเทคนิคการย้อมด้วยสีธรรมชาติ ซึ่งนิยมย้อมเส้นไหมด้วยครั้งทำให้ได้เส้นไหมสีแดงสด ชาวลาวครั้งมีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก การนับถือผีของ ชาวลาวครั้งเป็นการถือผีตามบรรพบุรุษ และมีประเพณีเลี้ยงผีประจำปีในราวอาทิตย์ที่ 2 ของเดือน 7 เป็นประจำทุกปี ชาวไทยครั้งอาศัยอยู่มากในเขตตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองนครปฐม และในตำบลห้วยด้วน ตำบลดอนรอก ตำบลลำเหย อำเภอดอนตูม มีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีแห่ธงสงกรานต์

2) ชาติพันธุ์ไทยทรงดำ หรือไทยดำ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลาวที่มาจากภาคเหนือของประเทศไทย เคยเป็นที่รู้จักในนามของสิบสองจุไท เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2322 เป็นต้นมา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ หรือลาวโซ่ง มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม และสามารถรักษาลักษณะวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ไว้ได้หลายประการ ด้วยความผูกพันในระบบสายตระกูลเครือญาติ และระบบผี

บรรพบุรุษ เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ พื้นฟูและธำรงรักษาลักษณะชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ลาวโซ่ง หรือไทยซ่ง ยังมีทุนทางวัฒนธรรมแฝงอยู่เด่นชัดคือคุณค่าและมูลค่าของภูมิปัญญาที่ปรากฏในรูปแบบของวัตถุ ได้แก่ผ้าลายแตงโม และผ้าทอพื้นสีดำหรือสีครามที่นิยมนำมาใช้แต่งกายในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งนำเครื่องเงินมาประดับเป็นกระดุมและเครื่องประดับสวยงาม อุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องมือทำมาหากินของชาวไทยดำ มีลักษณะเป็นเครื่องจักสาน เนื่องจากชาติพันธุ์ไทยดำ มีฝีมือในการจักสานเป็นอย่างมาก นิยมใช้เวลาว่างสานเครื่องใช้ไว้ใช้ในครัวเรือน ตลอดจนสานเป็นภาชนะใส่ของ ซึ่งส่วนใหญ่ทำมาจากไม้ไผ่และหวาย ประเพณีของชาวไทยโซ่งมีหลายหลาก ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ มีพิธีกรรมที่มีความโดดเด่นตั้งแต่การเกิด การบรรพชาอุปสมบท การแต่งงาน และงานศพ โดยพิธีกรรมนั้นจะมีขั้นตอนที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาวไทยดำ ปรากฏเป็นรูปแบบที่เป็นหลักปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น พิธีเสนฮั้มด พิธีการปาดตง พิธีเสนเรือน พิธีสืบผี ประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยดำ เป็นต้น จังหวัดนครปฐมมีคนเชื้อสายไทยโซ่งอาศัยอยู่ที่บ้านเกาะแรด ตำบลบางปลา และตำบลไผ่ตง อำเภอบางเลน ตำบลดอนรวก อำเภอดอนตูม และตำบลดอนข่อย ตำบลสระพัฒนา ตำบลสระสั้่ม อำเภอกำแพงแสน

3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง ลาวเวียงเป็นชื่อเรียกกลุ่มชนที่มีการย้ายถิ่นฐานจากเมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พื้นที่หลักที่มีความหนาแน่นของกลุ่มลาวเวียง คือบริเวณลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลอง และลุ่มน้ำเพชรบุรี โดยกระจายอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม เพชรบุรีและราชบุรีชาวลาวเวียงที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ วัดกลางคูเวียง ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน อัตลักษณ์การแต่งกายของชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์ลาวเวียงดั้งเดิม จะนุ่งผ้าฮั้มครามออกสีน้ำเงิน ประดับด้วยตีนจกสีแดง ใส่เสื้อลูกไม้และหมสไบถักสีขาว โดยผู้คนจะมีผ้าซิ่นเป็นของตนเอง เมื่อมีงานบุญจะนิยมนุ่งผ้าซิ่นนั้น ๆ มาร่วมงาน มียามทำจากเศษผ้ามาถักเพื่อใส่สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว ซึ่งชาวลาวเวียงมีกระจายอยู่หลายที่วิถีชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นแบบชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ ชาวมอญในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ริมแม่น้ำ เช่น แม่น้ำแม่กลอง บริเวณอำเภอบ้านโป่ง โพธาราม ราชบุรี และกาญจนบุรี แม่น้ำท่าจีน บริเวณพระประแดง (ปากลัด) แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณนนทบุรี ปทุมธานี แม่น้ำมหาชัย สมุทรสาคร นอกจากนั้น ยังพบชาวมอญอยู่กระจัดกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เช่น นครปฐม เพชรบุรี อยุธยา ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี นครราชสีมา นครสวรรค์ และปราจีนบุรี มอญมีภาษาพูดและเขียนเป็นของตัวเอง ภาษาเขียนของมอญได้

อิทธิพลจากอักษรอินเดียได้ ภาษามอญที่ใช้พูดกันในประเทศไทย ได้อิทธิพลจากภาษาไทยมาก ชุมชนบ้านท่ามอญในจังหวัดนครปฐม เดิมเรียกว่าตำบลท้ายคู้ มีบริเวณตั้งแต่บริเวณรอบวัดไทยवास ซึ่งเดิมมีชื่อว่าวัดท่ามอญ ชนชาตีมอญตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามริมแม่น้ำนครชัยศรีมาก่อนรัชกาลที่ 3 แล้ว มีประเพณีตักบาตรดอกไม้เป็นประเพณีสำคัญ มีความเชื่อเกี่ยวกับการจัดประเพณีตักบาตรดอกไม้ว่าเป็นการถวายดอกไม้แด่พระสงฆ์ ซึ่งโดยเสด็จพระพุทธเจ้ากลับจากการเทศนาโปรดพระพุทธมารดา ณ ดาวดึงส์ ประเพณีจัดขึ้นในวันออกพรรษา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ของทุก ๆ ปี ตรงกับวันที่วัดอื่น ๆ จัดประเพณีตักบาตรเทโว ลักษณะการแต่งกายของชาวมอญมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน โดยเฉพาะการสวมผ้าคล้องคอและการมวยผมประดับดอกไม้

5) ชชาติพันธุ์ไทยจีน การอพยพของคนจีนจากผืนแผ่นดินใหญ่มาสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 เป็นเหตุให้มีคนจีนกระจัดกระจายตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาแม่น้ำท่าจีนเป็นจำนวนมาก ระยะแรก ๆ การเดินทางเข้ามานั้นมาโดยทางเรือตามลำแม่น้ำ ในระยะต่อมาหนุ่มชาวจีนจะแต่งงานกับสาวไทยพื้นบ้านซึ่งมีฐานะดี คนจีนมีนิสัยขยันขันแข็งไม่อยู่เฉย สิ่งทีถนัดคือการค้าขาย อาชีพหนึ่งที่เป็นกิจการที่คนจีนทำคือค้าข้าวเปลือก เป็นตัวกลางรับซื้อข้าวจากชาวนาไทยส่งขายให้กับโรงสีข้าวของชาวจีน เป็นต้น อาชีพดังกล่าวนี้ทำให้มีฐานะดี ชาวจีนจะไม่ทำอาชีพทำนา แต่จะค้าขายต่อตู้ ต่อเรือ ขายไม้ ทำสวน ขายหมู ขายปลาทุ เป็นต้น ชาวจีนมักจะชุมนุมกันโดยมีโรงเจเป็นสถานที่กลาง ดังจะเห็นได้ว่าตลอดริมแม่น้ำนั้นก็มีโรงเจตั้งอยู่เป็นระยะ เช่น ตรงข้ามวัดจิวรยที่ได้อำเภอ นครชัยศรี และที่หลังตลาดใหม่สามพราน ในตลาดทุกตลาดริมแม่น้ำเจ้าของส่วนใหญ่จะเป็นคนจีนแทบทั้งสิ้น เมื่อคนจีนอยู่เมืองไทยนาน ๆ เข้าลูกและหลานจีนคนไทยได้ร่ำเรียนมีการศึกษา ความเป็นจีนก็ค่อยหมดไปทีละน้อยจนปัจจุบันเป็นคนไทยหมดทั้งสิ้น

5.1.3.2 วิถีชีวิตในวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชชาติพันธุ์สราญ

นวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชชาติพันธุ์สราญ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มคนในจังหวัดนครปฐม โดยนำวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของประเพณีในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยสามารถแบ่งรายละเอียดได้ดังนี้

1) วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรม วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรมที่ปรากฏในวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชชาติพันธุ์สราญ คือการทำนา ทำไร่ ทำสวนพืชผักผลไม้ ตลอดจนไม้ดอกไม้ประดับ โดยมีกรรมวิธีการปลูกตั้งแต่การหว่านเมล็ด และการเติบโตแบ่งบานของผลผลิต ด้วยจังหวัด

นครปฐมมีพื้นที่ทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ อาชีพหลักของกลุ่มชาติพันธุ์และประชากรในจังหวัดจึงเป็นเกษตรกร

2) วิถีชีวิตด้านการทอผ้า ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดนครปฐม มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร เมื่อเวลาว่างจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต ก็จะประกอบอาชีพทอผ้า ซึ่งลักษณะการทอจะเกิดลวดลายเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษตามถนัดของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การทอผ้าลายแตงโม การเย็บผ้าลายสามเหลี่ยม การทอตีนจกย้อมสีครั้ง เป็นต้น คณะผู้วิจัยนำกรรมวิธีการทอผ้ามาสร้างสรรค์เป็นท่าทางการแสดง สื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์สำคัญอีกประการหนึ่งของชาวนครปฐม

3) วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย จากความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม จึงทำให้มีการอนุรักษ์สืบทอดการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม คณะผู้วิจัยได้นำอัตลักษณ์อันโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาบูรณาการผสมผสานเป็นชุดเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ซึ่งนำผ้าลายแตงโมของลาวซ่ง หรือไทยทรงดำมาประยุกต์เป็นผ้าถุง ตกแต่งตีนจกแดงที่มาจากลาวครั่ง ออกแบบเสื้อในลักษณะคอจีนตามรูปแบบของชาวไทยจีน ตัวเสื้อเป็นสีครามน้ำเงินตามรูปแบบของชาวลาวเวียง หมสไบที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยรามัญ

4) วิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกัน ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม หลอมรวมเป็นเอกภาพจากการนับถือองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน น้อมนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความเมตตา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมปกป้องวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษให้ดำรงอยู่และสืบทอดต่อไป คณะผู้วิจัยได้ถ่ายทอดวิถีชีวิตการดำรงอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารขององค์พระพุทธเจ้าในการแสดงช่วงที่ 3 ชาติสราญ

5.1.3.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรมผ่านนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุดชาติพันธุ์สราญ ประกอบด้วย

1) ผลิตรายต์ในชุมชน ภูมิปัญญาในท้องถิ่น สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วิวัฒนาการของกลุ่มชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนในจังหวัดนครปฐมจึงเกิดเป็นผลิตรายต์จากภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความหลากหลายตามไปด้วย โดยแต่ละท้องถิ่นก็จะมีภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในการดำเนินชีวิต นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ที่นำรากเหง้าภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชน ตลอดจนผลิตรายต์ต่าง ๆ

ของชาวบ้านมาบูรณาการให้เกิดเป็นนวัตกรรมชิ้นใหม่ และสามารถสะท้อนกลับสู่ชุมชนในมิติการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรม โดยเมื่อนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ ได้เผยแพร่สู่สาธารณะชนแล้ว ผลผลิตในชุมชนต่าง ๆ ได้ถูกนำเสนอไปด้วยควบคู่กัน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอเครื่องประดับ อุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน และเป็นที่แพร่หลาย เป็นแนวทางส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนเกิดความหวงแหน ตระหนักถึงภูมิปัญญา ตลอดจนเห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตนเอง นับเป็นการยกระดับผลิตภัณธ์ชุมชนและคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐมไปในตัว

2) สถานที่ท่องเที่ยว นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สราญ เป็นงานวิจัยที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนจังหวัดนครปฐมโดยเฉพาะ แนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ชาวบ้านได้โดยตรง คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า การนำเสนอวิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ผ่านศิลปะการแสดงจะสามารถส่งเสริมให้ผู้คนทั่วไป สนใจที่จะท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดนครปฐมที่มีความหลากหลายทางภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้ในชุมชนส่งผลกระทบยาวให้กลุ่มชาติพันธุ์มีรายได้เพิ่มขึ้น ถือเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในนครปฐมได้อย่างสมบูรณ์

5.2 อภิปรายผล

นครปฐมเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีความสำคัญทางมิติวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง รวมทั้งความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์สำคัญที่เป็นจุดเด่นให้กับท้องถิ่นและชุมชน สอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ระบุไว้ใน TAT Review Magazine (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561) กล่าวว่า ทิศทางความเป็นไปของการท่องเที่ยวโลก กำลังเข้าสู่กระแส “ท้องถิ่นภิวัตน์” ซึ่งเป็นการใช้อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นในการสร้างความแตกต่างเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ลูกค้า ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิต รวมทั้งศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมเพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้สู่การอนุรักษ์และสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ กษิด์เดช เนื่องจำนงค์ (2564) กล่าวว่า การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการในการสงวนรักษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ให้ออกมาเป็นองค์ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ให้ได้มากที่สุด หรือเป็นการถอดองค์ความรู้ประเภทมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ให้อยู่ในรูปของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Intangible Cultural Heritage) เพื่อสงวนรักษาองค์ความรู้ให้

คงอยู่ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดไป จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อศาสตร์ทางด้านการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลไกหนึ่งที่จะเข้ามาช่วยในการสงวนรักษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มคนในจังหวัดนครปฐม โดยนำวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของประเพณีในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจากองค์ความรู้ที่รวบรวมจากการเก็บข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางทุนทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณู เหมือนจันทร์เชย (2557) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ทุนวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม พบว่า ลักษณะการใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงมูลค่าเป็นเงินทองโดยตรง จากนั้นจึงนำเงินทองที่ได้มาใช้เข้าถึงคุณค่า ความจำเป็นและความต้องการภายหลัง เช่น ทำนาขาย ข้าวหมด นำเงินที่ได้ซื้อข้าวกิน ส่วนน้อยที่ใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงคุณค่าโดยตรง เช่น โครงการอนุรักษ์และพัฒนา ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่งานวิจัยฉบับนี้เป็นการใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์เป็นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม

สำหรับแนวคิดการสร้างสรรค์สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของคุณครูจำเรียง พุฒประดับ (ศิลปินแห่งชาติ) กล่าวว่า ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรคงาน คือ ความรู้ต่าง ๆ ที่สืบค้นได้และนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบความคิดให้เป็นรูปเป็นร่าง และข้อมูลที่เป็นตัวกระตุ้นหรือเสริมให้ผู้สร้างสรรค์เกิดจินตนาการ และเกิดแรงบันดาลใจสามารถคิดสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ได้ (ไพโรจน์ทองคำสุก, 2547, น. 223-230) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของคุณครูเฉลย สุขะวงษ์ (ศิลปินแห่งชาติ) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ระบำพื้นเมือง ต้องศึกษาท่ารำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่น แล้วนำมาสร้างสรรค์ลีลาเชื่อมท่ารำ ให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในระบำชุดนั้น ๆ โดยคัดเลือกแม่ท่าหลักมาใช้ ไม่ควรไปลอกเลียนแบบลีลาท่ารำของภาคอื่น ๆ มาปะปนในผลงานการสร้างสรรคท่ารำ เช่น ไปนำเอาลีลาท่ารำของภาคใต้มาบรรจุในภาคเหนือ หรือนำลีลาท่ารำของภาคเหนือมาบรรจุในเชิงต่าง ๆ ของภาคอีสาน (พจน์มัลย์ สมรรถบุตร, 2538, น. 39) ซึ่งสอดคล้องกับ ญัณฐนันท์

จันนินวงศ์ (2557) ศึกษาเรื่อง การออกแบบลีลาท่ารำนานาภูมิศิลป์ไทยของอาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2533 พบว่า การแสดงประกอบกับแรงบันดาลใจของท่านนำมาออกแบบโดยใช้หลักการออกแบบลีลาท่ารำ 4 ประการได้แก่ (1) ใช้หลักการจินตนาการ (2) ใช้หลักการ ตีบทผสมผสาน ท่าทางธรรมชาติ (3) ใช้หลักการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ (4) ใช้หลักการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำใหม่ในรูปแบบ การรำตีบทตามคำร้องและทำนองเพลง กระบวนลีลาท่ารำแบบมาตรฐานมีการนำแม่ท่านาภูมิศิลป์ไทยและนาภูมิศิลป์ต่างชาติ มาร้อยเรียงกระบวนลีลาท่ารำใหม่อย่างมีเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตามขั้นตอนการสร้างสรรค์ชุด ชุด ผืนไท (2565) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแนวคิด 2) การสร้างสรรค์ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง 3) การคัดเลือกผู้แสดง 4) การออกแบบกระบวนท่ารำจากพื้นฐานนาภูมิศิลป์ไทยและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน 5) การออกแบบเครื่องแต่งกายตามลักษณะการแต่งกายและเพิ่มความงามของเครื่องประดับ 6) นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7) เผยแพร่สู่สาธารณชน

นอกจากนี้นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชุดผืนไท ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตการเป็นมา ตลอดจนวัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม เช่น การเกษตรกรรม การทอผ้า การแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ในชุมชน ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยว อันเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครปฐม ซึ่งสอดคล้องกับ The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) (2016) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT) คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ โดยชุมชนดำเนินการและบริหารงานหรือการประสานงานในระดับชุมชน โดยชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนอีกทั้งสนับสนุนความยั่งยืนและรักษาประเพณีวัฒนธรรมและทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์ให้คงอยู่”

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่ปรากฏอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ นำสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นทุนทางวัฒนธรรม เพื่อการสืบสาน สร้างสรรค์ ให้เกิดการพัฒนาให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยใช้องค์ความรู้เป็นฐานสู่การวิจัยและนาภูมิศิลป์สร้างสรรค์

รายการอ้างอิง

- กษิด์เดช เนื่องจำนงค์. (2563). การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม. **วารสารที่ทัศนวัฒนธรรม สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. 19(2), กรกฎาคม – ธันวาคม, 216-230.
- กมนพรธน์ บ่อแก้ว. ผู้นำกลุ่มลาวครึ่งของวัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม และผู้ดูแลกลุ่มทอผ้าศรีอุทุมพร. (ผู้ให้สัมภาษณ์) พิมพ์ภา มหามัตย์. (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อ 14 พฤษภาคม 2565.
- กาญจนา พันธุ์คำ. (2523). **ลักษณะเฉพาะด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). **กลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญในจังหวัดนครปฐม**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.m-culture.go.th/nakhonpathom/ewt_news.php?nid=3156&filename=index
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). **กลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีนในจังหวัดนครปฐม**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.m-culture.go.th/nakhonpathom/ewt_news.php?nid=3156&filename=index
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2018). **Tourism Go Local ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต**. TAT Review, 4. จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-go-local/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. (2562). **รายงานโครงการจัดทำแผนที่แสดงความลาดชันของพื้นที่เพื่อการพัฒนาที่ดินจังหวัดนครปฐม**. นครปฐม: กรมพัฒนาที่ดิน.
- ข่าวเด็ด. (2561). **นครปฐมจัดเทศกาลกินเจคึกคักยิ่งใหญ่**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.77kaoded.com/news/apich/175380>
- จินตนา สายทองคำ, ขวัญใจ คงถาวร และนิตยา รุ้สมย์. (2565). **นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ผืนไท**. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 9(1), มกราคม – มิถุนายน, 172-185.
- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2532). **การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเฉพาะลาวครึ่ง อุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฐิติพงศ์ มีทอง. (2559). การศึกษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวครั้ง ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. บัณฑิตการศึกษาศาสตร์และศิลปงานวิจัยท้องถิ่นไทยและประชาคมอาเซียน, (905-911).

ณัฐนันท์ จันนินวงศ์. (2557). แนวคิดการออกแบบลีลาทำรำนากูศิลป์ไทยของอาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2533. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ธวัชชัย ปุณโณทก. (2530). ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับชีวิตในสังคมอีสาน ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนากรอมสิน. (2565). วัฒนธรรมหมู่บ้านไทยทรงดำ | ธนากรภูมิปัญญา. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=IHwqTZNM3I&t=54s>

นฤมล บุญญานิตย์. (2559). ศาลเจ้านครปฐม : รู้จักศาลเจ้า. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2565. จาก <http://www.snc.lib.su.ac.th/webweb/?p=95>

ปัญญา รุ่งเรือง. (2562). ความเป็นมา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวมอญตำบลเจ็ดริ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารประชุมวิชาการครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, (1501 - 1510).

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กาญจนาคึก. (2553). รักษาวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์. สมุทรสาคร: บริษัท บางกอกอินฮาร์ส จำกัด.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2550). ชาวจีนในไทยมาจากไหน เปิดประวัติการอพยพยุคแรกเริ่ม ถึงการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_26173.

พจน์มัลย์ สมรรถบุตร. (2538). แนวคิดการประดิษฐ์ทำรำเซิ้ง. อุดรธานี : โครงการพัฒนาเอกสารและตำราสำนักส่งเสริมวิชาการ สถาบันราชภัฏอุดรธานี.

ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2547). คุณครูจำเรียง พุทธประดับ ศิลปินแห่งชาติ รูปแบบการเป็นครูผู้ถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยแบบโบราณ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญ.

ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2549). ครูศิริวัฒน์ ดิษยนันทน์ ศิลปินแห่งชาติ : ต้นแบบของศิลปินชั้นครูผู้ถ่ายทอดและสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : สำนักการสังคีต กรมศิลปากร.

มยุรี ถาวรพัฒน์ และเอมอร เชาว์สวน. (2548). สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ลาวครั่ง.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. (2560). ข้อมูล 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565.

รตพร ปัทมเจริญ. (2544). บทบาทของศาลเจ้าจีนในการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์: ศึกษากรณีในเขต อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

รจนา พวงประยงค์. ศิลปินแห่งชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (ผู้ให้สัมภาษณ์) ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม. (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อ 24 มีนาคม 2565.

เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2557). ทุนวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัด นครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, จังหวัดนครปฐม.

วิษุพันธ์ ไทยโพธิ์ศรี. (2553). การปรับตัวและการดำรงอยู่ของชุมชนลาวโซ่งกรณีศึกษา บ้านเกาะแรด อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศิลปากร, จังหวัดนครปฐม.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2559). อินทกอนฟ้อนแก่น. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.sac.or.th/databases/rituals/detail.php?id=3>

สยามรัฐ. (2564). ชาวจีนตกค้างในไทยรวมตัวทำบุญตรุษจีนให้ญาติข้ามประเทศ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://siamrath.co.th/n/220631>

สังข์ บ้านหนองขาม. ผู้ใหญ่บ้านหนองขาม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. (ผู้ให้สัมภาษณ์) พิมพ์กามหามัตย์. (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อ 14 พฤษภาคม 2565.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2560). พระปฐมเจดีย์ กว่าจะเป็นอย่างที่เห็นทุกวันนี้. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1058329

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2540). สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ไทยโซ่ง. นครปฐม: สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักข่าวเนชั่นทีวี. (2561). แท้ผ้าหมองค์พระปฐมเจดีย์ ส่งท้ายสงกรานต์นครปฐม. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.nationtv.tv/news/378618668>.

- สำนักข่าวเนชั่น. (2563). **ชาวลาวครึ่ง สืบทอดประเพณีการเลี้ยงปีไหว้ผีเจ้านาย**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.nna.co.th/contents/7308>
- สำนักข่าวบ้านเมือง. (2563). **พิธีกรรมไหว้ผี ชาวลาวครึ่ง เช่นไหว้บรรพบุรุษ ที่อ.ดอนตูม นครปฐม**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.banmuang.co.th/news/region/195311>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม. (2553). **วิถีชีวิตและประเพณีสงกรานต์ไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม**. นครปฐม: บริษัท ส เจริญการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม. (2556). **รายงานผลการดำเนินการกิจที่ได้รับมอบหมายจากสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรม จังหวัดนครปฐม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556**. นครปฐม: กลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม. (2565). **ชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครปฐม**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565 จาก www.mculture.go.th/nakhonpathom/ewt_news.php?nid=3158&filename=
- สิริพร กิตติสุขเจริญ. (2543). **นครปฐม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. (2529). **โครงการลุ่มแม่น้ำท่าจีน : ภาษาและวรรณกรรม จังหวัดสุพรรณบุรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). **นาฏศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). **วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรินทร์ มานะดี. (10 กันยายน 2559). **แผนที่จังหวัดนครปฐม**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://sites.google.com/site/nakonprathomamarin/vdo-sux-kar-sxn>
- อัญชญา พานิช. (2538). **คำลงท้ายในภาษาลาวโซ่ง**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาทิตย์ ศิริสลุง. (2545). **แนวทางการจัดการการใช้ที่ดินและทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่าง**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

อรณิชา ภมรเวชวรรณ. (2560). **อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวลาวครั้ง : กรณีศึกษาชุมชนลาวครั้ง หมู่บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศิลปากร, จังหวัด นครปฐม.

องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา. (2549). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบล บางปลา พ.ศ.2549-2553.** นครปฐม: องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา.

The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). (2016). ASEAN Community Based Tourism Standard, T. A. o. S. A. N. (ASEAN) (Ed.) (pp. 270).

Skylinechannel. **ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ บ้านโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม.** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=vkPtSqtMyGo&ab_channel=Skylinechannel

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ
- ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ วร ๐๘๐๗/๗๖๕



คณะศิลปนาฏดุริยางค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
๓๓๔/๑๒ หมู่ ๓
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล
จ.นครปฐม ๗๓๑๓๗๐

๒ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี บุญเสริม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพันธุ์สรายุ
๒. แบบตรวจสอบคุณภาพแบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย ผลงานสร้างสรรค์
ชุด ขาดิพันธุ์สรายุ

ด้วยรองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม และอาจารย์
พิมพ์ภา มหาผาติย์ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับ
คุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญ สามารถตรวจสอบ
คุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจและแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย พร้อมทั้ง
ให้คำชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ)

คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

คณะศิลปนาฏดุริยางค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐ ๘๕๔๔ ๑๕๕๖ ๙

ที่ วธ ๐๘๐๗/พ๒๑



คณะศิลปนาฏดุริยางค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
๑๑๙/๑๒ หมู่ ๓
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล
จ.นครปฐม ๗๓๑๑๓๐

๒ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรางคณา ภูมิช่วย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจผลงานสร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สำราญ
๒. แบบตรวจสอบคุณภาพแบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย ผลงานสร้างสรรค์
ชุด ชาติพันธุ์สำราญ

ด้วยรองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขียวกรรม และอาจารย์
พิมพ์กานา มหามาศย์ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับ
คุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญ สามารถตรวจสอบ
คุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจและแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย พร้อมทั้ง
ให้คำแนะนำแนวทางในการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ)

คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

คณะศิลปนาฏดุริยางค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐ ๘๕๔๔ ๑๕๖๖ ๙



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ...สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์...คณะศิลปนาฏดุริยางค์...หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐-๘๕๕๔๔-๑๕๕๖๖ ๕
ที่ วธ...๐๘๐๓/๗๒๙...วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๕
เรื่อง...ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ คงถาวร (รองคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์)

ด้วยรองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เชาวกรรม และอาจารย์ พิมพิภา มหามัตย์ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญ สามารถตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจและแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย พร้อมทั้งให้คำแนะนำแนวทางในการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์จินตนา สายทองคำ)

คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

“มุ่งมั่นพัฒนา ก้าวหน้าวิชาการ สืบสานงานศิลป์”

การคำนวณค่าดัชนีของความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC)
จากการตรวจสอบคุณภาพแบบบันทึกข้อมูลการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นานาศิลป์
สร้างสรรค์ชุด ชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้าน
ศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลค่า ความหมาย
		คน ที่ 1	คน ที่ 2	คน ที่ 3			
	ด้านรูปแบบการแสดง						
1	การแสดงช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติ พันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
2	การแสดงช่วงที่ 2 ชาติวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถี ชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
3	การแสดงช่วงที่ 3 ชาติสราญ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียว ภายใต้ร่มพระบารมี	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
	ด้านกระบวนการทำ						
4	มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำ เอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และนาฏศิลป์ ไทยได้เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
5	ทำรำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
6	ทำรำมีความสวยงามร้อยเรียง กลมกลืน เป็นเอกภาพ	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
	ด้านดนตรีประกอบการแสดง						
7	ดนตรีช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลคำ ความหมาย
		คน ที่ 1	คน ที่ 2	คน ที่ 3			
	มีท่วงทำนองที่แสดงถึงความหลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม						
8	ดนตรีช่วงที่ 2 ชาติวิถี มีท่วงทำนองที่แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของ กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
9	ดนตรีช่วงที่ 3 ชาติสราย มีท่วงทำนองที่แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริงในการหลวมรวมเป็น อันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
	ด้านเครื่องแต่งกาย						
10	การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีความ เหมาะสมสวยงาม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
11	เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และทรง ผมมีความเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืน กับแนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง สื่อถึงชาติพันธุ์ที่น่าเสนอ	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
12	องค์รวมของการสร้างสรรค์การแต่งกาย มีความสวยงามและเหมาะสมกับการ เคลื่อนไหวของท่ารำ	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
	ด้านองค์รวมของผลงาน						
13	แนวความคิดในงานวิจัยสามารถ ถ่ายทอดสู่نواتกรรมการแสดงได้อย่าง ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
14	ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสม สอดคล้องกับการยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลคำ ความหมาย
		คน ที่ 1	คน ที่ 2	คน ที่ 3			
15	การบูรณาการองค์ประกอบทุกด้าน โดยรวมสื่อถึงความเป็นเอกภาพของชาติ พันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
16	การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับท่ารำ จังหวะ เพลงและ เครื่องแต่งกาย	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
17	นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุด ชาติ พันธุ์สราญ มีคุณค่าต่อการนำไปแสดง เผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อการส่งเสริมการ ยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐม	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
เฉลี่ย		17	17	17	51	1	สอดคล้อง



แบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)
นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เข้าวกรรม อาจารย์พิมพ์กาม หมาผาตย์
 รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
 จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
 ได้อย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
 แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
 นวัตกรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1	ด้านรูปแบบการแสดง	
	1.การแสดงช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐม	
	2.การแสดงช่วงที่ 2 ชาติวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด นครปฐม	
	3.การแสดงช่วงที่ 3 ชาติสราญ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่ม พระบารมี	
2	ด้านกระบวนการทำ	
	1.มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำ เอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และนาฏศิลป์ไทยได้ เหมาะสม	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	2.ทำรำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ทำรำมีความสวยงามร้อยเรียง กลมกลืนเป็นเอกภาพ	
3	ด้านดนตรีประกอบการแสดง	
	1.ดนตรีช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ มีท่วงทำนองที่แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	2.ดนตรีช่วงที่ 2 ชาติวิถี มีท่วงทำนองที่แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ดนตรีช่วงที่ 3 ชาติสรอายุ มีท่วงทำนองที่แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี	
4	ด้านเครื่องแต่งกาย	
	1.การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมสวยงาม	
	2.เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และทรงผมมีความเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง สื่อถึงชาติพันธุ์ที่นำเสนอ	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	3.องค์รวมของการสร้างสรรค์การแต่งกายมีความสวยงามและเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของท่ารำ	
5	ด้านองค์รวมของผลงาน	
	1.แนวความคิดในงานวิจัยสามารถถ่ายทอดสู่นวัตกรรมการแสดงได้อย่างชัดเจน	
	2.ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	
	3.การบูรณาการองค์ประกอบทุกด้านโดยรวมสื่อถึงความเป็นเอกภาพของชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม	
	4.การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับท่ารำ จังหวะ เพลงและเครื่องแต่งกาย	
	5.นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุด ชาติพันธุ์ สราญ มีคุณค่าต่อการนำไปแสดงเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	

ข้อเสนอแนะ.....

(.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)
นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพันธุ์สรณ
ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์วิภา มหามาศย์
 รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
 จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
 ได้อย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
 แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพันธุ์สรณ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
 วัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1	ด้านรูปแบบการแสดง	
	1.การแสดงช่วงที่ 1 ขาดิลักษณ์ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐม	
	2.การแสดงช่วงที่ 2 ขาดิวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด นครปฐม	
	3.การแสดงช่วงที่ 3 ขาดิสรณ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่ม พระบารมี	
2	ด้านกระบวนการทำ	
	1.มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำ เอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และนาฏศิลป์ไทยได้ เหมาะสม	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
8	ผู้แสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง					
9	การแสดงชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม					
10	ความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพันธุ์สรายุ					



ข้อเสนอแนะ.....

.....

(.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ข

- การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) นานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุดชาติพันธุ์สราญ
- การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อนานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุดชาติพันธุ์สราญ
- ประมวลภาพการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) นานาศิลป์สร้างสรรค์ ชุดชาติพันธุ์สราญ



การประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

นางกสิณภัทรสร้างสรรค์ ชุต ชาติพันธุ์สรานู

ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขว้ากรรม อาจารย์พิมพ์ิกา มหามาศย์

[illegible]



แบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ

ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์พิภา มหามาศย์
รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
ได้อย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
นวัตกรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1	ด้านรูปแบบการแสดง	
	1.การแสดงช่วงที่ 1 ชาติลักษณะ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐม	
	2.การแสดงช่วงที่ 2 ชาติวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด นครปฐม	
	3.การแสดงช่วงที่ 3 ชาติสราญ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่ม พระบารมี	
2	ด้านกระบวนการทำ	
	1.มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำ เอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และนาฏศิลป์ไทยได้ เหมาะสม	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	2.ทำรำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ทำรำมีความสวยงามร้อยเรียง กลมกลืนเป็นเอกภาพ	
3	ด้านดนตรีประกอบการแสดง	
	1.ดนตรีช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ มีท่วงทำนองที่แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	2.ดนตรีช่วงที่ 2 ชาติวิถี มีท่วงทำนองที่แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ดนตรีช่วงที่ 3 ชาติสราญ มีท่วงทำนองที่แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ร่มพระบารมี	
4	ด้านเครื่องแต่งกาย	
	1.การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมสวยงาม	
	2.เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และทรงผมมีความเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง สื่อถึงชาติพันธุ์ที่นำเสนอ	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	3.องค์รวมของการสร้างสรรค์การแต่งกายมีความสวยงามและเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของท่ารำ	
5	ด้านองค์รวมของผลงาน	
	1.แนวความคิดในงานวิจัยสามารถถ่ายทอดสู่ นวัตกรรมการแสดงได้อย่างชัดเจน	
	2.ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสมสอดคล้อง กับการยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	
	3.การบูรณาการองค์ประกอบทุกด้านโดยรวมสื่อ ถึงความเป็นเอกภาพของชาติพันธุ์ ในจังหวัด นครปฐม	
	4.การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับท่ารำ จังหวะ เพลงและเครื่องแต่ง กาย	
	5.นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุด ชาติพันธุ์ สรณ มีคุณค่าต่อการนำไปแสดงเผยแพร่สู่สาธารณ ชนเพื่อการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่ม ชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	

ข้อเสนอแนะ

ขอชื่นชมในท่ารำ ดนตรี จังหวะ ได้ดีเยี่ยม.



(นางรัตนา วิรัตน์พงศ์)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สรานู

ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์พิภา มหามาศย์
รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
ได้อย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สรานู ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
วัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1	ด้านรูปแบบการแสดง	
	1.การแสดงช่วงที่ 1 ขาดิลักษณ์ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐม	
	2.การแสดงช่วงที่ 2 ขาดิวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด นครปฐม	
	3.การแสดงช่วงที่ 3 ขาดิสรานู แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่ม พระบารมี	
2	ด้านกระบวนการทำ	
	1.มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำ เอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และนาฏศิลป์ไทยได้ เหมาะสม	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	2.ทำร่ำ สืบถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ทำร่ำมีความสวยงามร้อยเรียง กลมกลืนเป็นเอกภาพ	
3	ด้านดนตรีประกอบการแสดง	
	1.ดนตรีช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ มีท่วงทำนองที่แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	2.ดนตรีช่วงที่ 2 ชาติวิถี มีท่วงทำนองที่แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ดนตรีช่วงที่ 3 ชาติสราญ มีท่วงทำนองที่แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ร่มพระบารมี	
4	ด้านเครื่องแต่งกาย	
	1.การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมสวยงาม	
	2.เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และทรงผมมีความเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง สืบถึงชาติพันธุ์ที่นำเสนอ	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	3.องค์รวมของการสร้างสรรค์การแต่งกายมีความสวยงามและเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของท่ารำ	
5	ด้านองค์รวมของผลงาน	
	1.แนวความคิดในงานวิจัยสามารถถ่ายทอดสู่ นวัตกรรมการแสดงได้อย่างชัดเจน	
	2.ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสมสอดคล้อง กับการยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	
	3.การบูรณาการองค์ประกอบทุกด้านโดยรวมสื่อ ถึงความเป็นเอกภาพของชาติพันธุ์ ในจังหวัด นครปฐม	
	4.การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับท่ารำ จังหวะ เพลงและเครื่องแต่ง กาย	
	5.นวัตกรรมการด้านศิลปะการแสดงชุด ชาติพันธุ์ สราม มีคุณค่าต่อการนำไปแสดงเผยแพร่สู่สาธารณ ชนเพื่อการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่ม ชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	

ข้อเสนอแนะ: ให้มองสร้างแล้วค่อยคิด

(...หม่อมราชวงศ์......)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

นางกสิณป์สร้างสรรค์ ชุต ชาติพันธุ์สราญ

ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขว้ากรรม อาจารย์พิมพ์วิภา หามาตย์
 รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
 จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
 ได้อย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สุราษฎร์ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1	ด้านรูปแบบการแสดง 1.การแสดงช่วงที่ 1 ขาดลักษณะแสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม 2.การแสดงช่วงที่ 2 ขาดวิถีแสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม 3.การแสดงช่วงที่ 3 ขาดสราญแสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริงในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี	
2	ด้านกระบวนการทำ 1.มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำรำเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และนาฏศิลป์ไทยได้เหมาะสม	ข้อที่ 1. ตระหนักได้แต่ยังไม่ชัดเจน ขอ (1) กลุ่มในวิถีวัฒนธรรม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	2.ทำรำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม	- ให้ง่าย, สบายใจ, ไม่ซับซ้อน
	3.ทำรำมีความสวยงามร้อยเรียง กลมกลืนเป็นเอกภาพ	
3	ด้านดนตรีประกอบการแสดง	
	1.ดนตรีช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ มีท่วงทำนองที่แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	2.ดนตรีช่วงที่ 2 ชาติวิถี มีท่วงทำนองที่แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ดนตรีช่วงที่ 3 ชาติสราญ มีท่วงทำนองที่แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี	
4	ด้านเครื่องแต่งกาย	
	1.การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมสวยงาม	✓
	2.เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และทรงผมมีความเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง สื่อถึงชาติพันธุ์ที่นำเสนอ	✓

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	3.องค์รวมของการสร้างสรรค์การแต่งกายมีความสวยงามและเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของท่ารำ	
5	ด้านองค์รวมของผลงาน	
	1.แนวความคิดในงานวิจัยสามารถถ่ายทอดสู่ นวัตกรรมการแสดงได้อย่างชัดเจน	
	2.ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสมสอดคล้อง กับการยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	
	3.การบูรณาการองค์ประกอบทุกด้านโดยรวมสื่อ ถึงความเป็นเอกภาพของชาติพันธุ์ ในจังหวัด นครปฐม	
	4.การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับท่ารำ จังหวะ เพลงและเครื่องแต่ง กาย	
	5.นวัตกรรมการด้านศิลปะการแสดงชุด ชาติพันธุ์ สราย มีคุณค่าต่อการนำไปแสดงเผยแพร่สู่สาธารณ ชนเพื่อการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่ม ชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	

ข้อเสนอแนะ.....เพิ่มเพลง/วง

.....

.....

อ.ค.

(รศ.ดร.อรรักษ์ อภิมาภิรักษ์)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สรายุ

ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์พิภา มหามาศย์
รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
ได้อย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สรายุ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
วัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1	ด้านรูปแบบการแสดง	
	1.การแสดงช่วงที่ 1 ขาดิพนธ์ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐม	
	2.การแสดงช่วงที่ 2 ขาดิพนธ์ แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด นครปฐม	
	3.การแสดงช่วงที่ 3 ขาดิพนธ์ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่ม พระบารมี	
2	ด้านกระบวนการทำ	
	1.มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำ เอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และนาฏศิลป์ไทยได้ เหมาะสม	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	2.ทำรำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ทำรำมีความสวยงามร้อยเรียง กลมกลืนเป็นเอกภาพ	
3	ด้านดนตรีประกอบการแสดง	
	1.ดนตรีช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ มีท่วงทำนองที่แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	2.ดนตรีช่วงที่ 2 ชาติวิถี มีท่วงทำนองที่แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ดนตรีช่วงที่ 3 ชาติสราญ มีท่วงทำนองที่แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี	
4	ด้านเครื่องแต่งกาย	
	1.การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมสวยงาม	
	2.เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และทรงผมมีความเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง สื่อถึงชาติพันธุ์ที่นำเสนอ	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	3.องค์รวมของการสร้างสรรค์การแต่งกายมีความสวยงามและเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของท่ารำ	
5	ด้านองค์รวมของผลงาน	
	1.แนวความคิดในงานวิจัยสามารถถ่ายทอดสู่ นวัตกรรมการแสดงได้อย่างชัดเจน	
	2.ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสมสอดคล้อง กับการยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม	
	3.การบูรณาการองค์ประกอบทุกด้านโดยรวมสื่อ ถึงความเป็นเอกภาพของชาติพันธุ์ ในจังหวัด นครปฐม	
	4.การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับท่ารำ จังหวะ เพลงและเครื่องแต่ง กาย	
	5.นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุด ชาติพันธุ์ สรายุ มีคุณค่าต่อการนำไปแสดงเผยแพร่สู่สาธารณ ชนเพื่อการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่ม ชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	

ข้อเสนอแนะ... เพราะ เหมะสม สมบูรณ์แบบ กลมกลืนกันทุกข้อข้อดี

7/25
(ทอ/๒๐๐ ทพ/๒๕)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบบันทึกข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราย

ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์พิภา มหามาศย์
รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
ได้อย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราย ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
นวัตกรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1	ด้านรูปแบบการแสดง	
	1.การแสดงช่วงที่ 1 ขาดิพนธ์ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มขาดิพนธ์ใน จังหวัดนครปฐม	
	2.การแสดงช่วงที่ 2 ขาดิพนธ์ แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มขาดิพนธ์ในจังหวัด นครปฐม	
	3.การแสดงช่วงที่ 3 ขาดิพนธ์ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่ม พระบารมี	
2	ด้านกระบวนการทำ	
	1.มีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการทำ เอกลักษณ์ของขาดิพนธ์และนาฏศิลป์ไทยได้ เหมาะสม	

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	2.ทำรำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ทำรำมีความสวยงามร้อยเรียง กลมกลืนเป็นเอกภาพ	
3	ด้านดนตรีประกอบการแสดง	
	1.ดนตรีช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ มีท่วงทำนองที่แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	2.ดนตรีช่วงที่ 2 ชาติวิถี มีท่วงทำนองที่แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ที่หลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม	
	3.ดนตรีช่วงที่ 3 ชาติสราญ มีท่วงทำนองที่แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี	
4	ด้านเครื่องแต่งกาย	
	1.การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมสวยงาม	
	2.เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และทรงผมมีความเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง สื่อถึงชาติพันธุ์ที่นำเสนอ	



แบบประเมินความพึงพอใจนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราย
ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์ภา มหามาตย์
 รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
 จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมศิลปการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
 ได้อย่างยั่งยืน โดยการแสดงจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ขาดิลักษณ์ แสดงถึง ความหลากหลายของกลุ่มขาดิพนธ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 2 ขาดิวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มขาดิพนธ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 3 ขาดิสราย แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการอยู่ร่วมกันภายใต้ร่มพระบารมี

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
 แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราย ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
 วัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์มีการบูรณาการความหลากหลาย ของขาดิพนธ์ในจังหวัดนครปฐม ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ สามารถสื่อถึง ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มขาดิพนธ์ในจังหวัดนครปฐมได้ชัดเจน	✓				
3	การแต่งกายมีความงดงาม สอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการ แสดง	✓				
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
5	ลีลาและความงดงามของกระบวนท่ารำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่ม ขาดิพนธ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน เหมาะสม	✓				
6	ดนตรีประกอบการแสดง มีความไพเราะ สอดคล้องกับรูปแบบ และแนวคิดการแสดง	✓				
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์กัน	✓				

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
8	ผู้แสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง	✓				
9	การแสดงชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม	✓				
10	ความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานสร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ	✓				

ข้อเสนอแนะ

พอใจ 9 คน เพื่อตอบข้อนี้ ผู้: จักร ทักทวง
ได้ เหน้ คม ๑๑ คน เหน้ เหน้ ๑๑ คน เหน้ ๑๑ คน เหน้ ๑๑ คน เหน้ ๑๑ คน


(นายวิชาญ: วิชาญวิชาญ)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบประเมินความพึงพอใจในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราย
ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์พิภา มหามาตย์
รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
ได้อย่างยั่งยืน โดยการแสดงจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ขาดิลักษณ์ แสดงถึง ความหลากหลายของกลุ่มขาดิพนธ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 2 ขาดิวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มขาดิพนธ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 3 ขาดิสราย แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการอยู่ร่วมกันภายใต้ร่มพระบารมี

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราย ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
วัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์มีการบูรณาการความหลากหลาย ของขาดิพนธ์ในจังหวัดนครปฐม ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ สามารถสื่อถึง ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มขาดิพนธ์ในจังหวัดนครปฐมได้ชัดเจน		✓			
3	การแต่งกายมีความงดงาม สอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการ แสดง		✓			
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม		✓			
5	ลีลาและความงดงามของกระบวนท่ารำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่ม ขาดิพนธ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน เหมาะสม		✓			
6	ดนตรีประกอบการแสดง มีความไพเราะ สอดคล้องกับรูปแบบ และแนวคิดการแสดง		✓			
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์กัน		✓			

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
8	ผู้แสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง		✓			
9	การแสดงชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม		✓			
10	ความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาติพันธุ์สราญ		✓			

ข้อเสนอแนะ.....*ขอชื่นชม ๑๒๐๖๕๖๕๕ ๗-๘-๖๖*

พ.ร.อ. ๗๖๖๖๖๖
(.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบประเมินความพึงพอใจนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราย
ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์ภา มหามาตย์
รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
ได้อย่างยั่งยืน โดยการแสดงจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ขาดิลักษณ์ แสดงถึง ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 2 ขาดิวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 3 ขาดิสราย แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการอยู่ร่วมกันภายใต้ร่มพระบารมี

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราย ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
วัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์มีการบูรณาการความหลากหลาย ของชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ สามารถสื่อถึง ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมได้ชัดเจน		✓			
3	การแต่งกายมีความงดงาม สอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการ แสดง	✓				
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
5	ลีลาและความงดงามของกระบวนท่ารำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่ม ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน เหมาะสม		✓			
6	ดนตรีประกอบการแสดง มีความไพเราะ สอดคล้องกับรูปแบบ และแนวคิดการแสดง	✓				
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์กัน	✓				

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
8	ผู้แสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง	✓				
9	การแสดงชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม		✓			
10	ความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาติพันธุ์สราญ	✓				

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....



 (.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบประเมินความพึงพอใจนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราน
ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์ภา มหามาตย์
รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมศิลปะการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
ได้อย่างยั่งยืน โดยการแสดงจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ขาดิลักษณ์ แสดงถึง ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 2 ขาดิวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 3 ขาดิสราน แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการอยู่ร่วมกันภายใต้ร่มพระบารมี

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาดิพนธ์สราน ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
วัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์มีการบูรณาการความหลากหลาย ของชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์		/			
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ สามารถสื่อถึง ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมได้ชัดเจน		/			
3	การแต่งกายมีความงดงาม สอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการ แสดง		/			
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม		/			
5	ลีลาและความงดงามของกระบวนท่ารำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่ม ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน เหมาะสม		/			
6	ดนตรีประกอบการแสดง มีความไพเราะ สอดคล้องกับรูปแบบ และแนวคิดการแสดง		/			
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์กัน		/			

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
8	ผู้แสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง					
9	การแสดงชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม					
10	ความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานสร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ					

ข้อเสนอแนะ.....

725
 (นาย วิชา ทงมัส)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



แบบประเมินความพึงพอใจนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ
ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม อาจารย์พิมพ์พิภา มหามาตย์
รายละเอียดโครงการ การวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมศิลปการแสดง ที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคม
ได้อย่างยั่งยืน โดยการแสดงจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ชาติลักษณ์ แสดงถึง ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 2 ชาติวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

ช่วงที่ 3 ชาติสราญ แสดงถึง ความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการอยู่ร่วมกันภายใต้ร่มพระบารมี

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ
แบบบันทึกและยืนยันข้อมูลผลงานสร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนา
วัฒนธรรมด้านศิลปการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์มีการบูรณาการความหลากหลาย ของชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์	/				
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ สามารถสื่อถึง ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมได้ชัดเจน		/			
3	การแต่งกายมีความงดงาม สอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการ แสดง	/				
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	/				
5	ลีลาและความงดงามของกระบวนท่ารำ สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่ม ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน เหมาะสม	/				
6	ดนตรีประกอบการแสดง มีความไพเราะ สอดคล้องกับรูปแบบ และแนวคิดการแสดง	/				
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์กัน	/				

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
8	ผู้แสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบและแนวคิดการแสดง	✓				
9	การแสดงชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจังหวัดนครปฐม	✓				
10	ความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานสร้างสรรค์ ชุด ขาติพันธุ์สราญ	✓				

ข้อเสนอแนะ: เป็นภาพของพื้นนาฬิกา ปานกลางเป็นวงกลมรอบตัว
ดนตรีในท: 10 เพลง 14 เพลง ออกแบบให้ชัดเจนในชื่อตัว
ปรับเสียงเพลงให้ดัง

๐๐๕
(นายแพทย์ นกขาว)

ผู้ทรงคุณวุฒิ



ภาพที่ 6.1 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สรายุ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัย และพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม
ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.2 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สรายุ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัย และพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม
ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.3 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัย
และพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม
ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.4 การนำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัย
และพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม
ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.5 การนำเสนอศิลปสร้างสรรค์ ชุดชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัย
และพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม
ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.6 การนำเสนอานาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาตัพันธ์สรณู ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัย
และพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม
ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.7 การนำเสนอานาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาตัพันธ์สรณู ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัย
และพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จังหวัดนครปฐม
ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.8 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

จังหวัดนครปฐม

ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.9 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

จังหวัดนครปฐม

ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.10 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สรายุ ภายใต้
โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.11 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สรายุ ภายใต้
โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.12 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ภายใต้
โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย



ภาพที่ 6.13 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สราญ ภายใต้
โครงการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
จังหวัดนครปฐม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

